

KRONIEK

VAN DE GROTE WERELDOORLOG VAN HET JAAR 1939

(W.O. II rond Nederweert naar het dagboek van Fons Vossen)

Joeëste Fons (later Joëste Fons)

Voorwoord

Over de tweede wereldoorlog zijn talloze verhalen te vertellen. Veelal worden deze verhalen mondeling overgeleverd. Soms zijn ze vastgelegd op papier. Een enkeling heeft een dagboek over deze periode bijgehouden. Maar slechts zelden zijn deze aantekeningen uitgewerkt tot een kroniek.

Na de oorlog heeft Fons Vossen (Joeëste Fons) zijn dagboek aantekeningen tot een verhaal verwerkt en in twee schriften genoteerd. Hij wist deze periode treffend, relativerend en met een vleugje humor te verwoorden.

Behalve naaste familieleden worden ook veel dorpsgenoten genoemd. Deze kroniek is derhalve ook voor het dorp een belangrijk document en geeft latere generaties inzicht in een voor velen belangrijke periode uit hun leven.

Naast zijn handgeschreven kroniek heeft Fons Vossen, liefhebber en kenner van het Nederweertse dialect, ook een versie vertaald in het Nederweerts. In de jaren negentig is het manuscript, aangevuld met opmerkingen en "verbeteringen", uitgewerkt en getypt.

Omdat ik niet kan beoordelen of de aanpassingen die in de negentiger jaren zijn gemaakt ook werkelijk verbeteringen zijn heb ik er voor gekozen om een kopie van zijn manuscript als bijlage bij te voegen.

Mijn rol in deze kroniek beperkte zich tot het nummeren van zijn getypte versie, het bundelen en het voorzien van foto's en documenten, gehaald uit foto- en plakboeken van diverse familieleden.

Om de toegankelijkheid te bevorderen heb ik een namenregister toegevoegd met meer dan 300 namen. Voor het overzicht van de kinderen en kleinkinderen van Piet Vossen (Joeëste Piet) en To Knapen heb ik gebruik gemaakt van de door Jan Knapen uitgezochte stamboom van de familie Vossen aangevuld met eigen gegevens en gegevens van Fons Vossen.

Het geestelijk erfgoed van Fons Vossen wordt momenteel (oktober 2002) beheerd door Jan Vaes, Paulus Holtenstraat 48 te Nederweert.

Stef Vossen
oudoomzegger van Fons Vossen
zoon van Harrie van Sjef Vossen
Hoornmanstraat 9
5711 EZ Someren
tel.: 0493-495512

Inhoudsopgave

	<u>pagina</u>
Kroniek van de grote wereldoorlog van het jaar 1939	1.
De meidagen van 1940	3.
Notities van 23 mei tot en met 3 juni 1940	5.
Notities van 8 augustus 1941	7.
Notities van 9 januari 1942	9.
Naar D-day, notities van 13 oktober 1944	17.
Dinsdag 14 november 1944: HEEL NEDERWEERT VRIJ !	28.
Woensdag 15 november 1944; avond	29.
Namenregister	33.
Familie Vossen (overzicht kinderen en kleinkinderen Piet en To Vossen)	39.
BIJLAGE: <i>MANUSCRIPT</i>	

Familie Vossen (Joeëste) 1936

Fons, Michel, Netje, Lowie, Lies, Tjeu, Antoon, Miet, Sjeng, An, Sjef
Thoëm, Dora, Piet Vossen, To Knapen, Harrie, Nel

Ouderlijk huis van de familie Vossen (stamhuis Joeëste),
Heysterstraat 13, Nederweert (winter 1940/1941)
(in 1977 door Tjeu Knapen verkocht aan Cor Janssen)

KRONIEK VAN DE GROTE WERELDOORLOG VAN HET JAAR 1939

Notities van 20 mei tot 7 juli 1940; met latere aanvullingen

Notitie van 20 Mei 1940

Na de zogenaamde vredes-sluiting van 1918 waren de mensen niet content, vooral de Pruisen niet. "Zolang de mensen niet tevreden zijn komt er geen vrede", zei ons Vader en hij haalde de woorden aan van Johannes van Leliendaal: De mensen zullen zeggen dat er vrede is, maar er zal geen vrede zijn.

Jarenlang had Hitler zijn zin weten door te drijven; hij had de Saar, Oostenrijk en Tsjechoslowakije gekregen. Wij waren blij toen Chamberlain van Engeland en Daladier van Frankrijk bij die laatste gelegenheid de overeenkomst van München (1939) uit 't vuur sleepten. Ik lag toen in Horn, en ook daar ondertekende iedereen een brief om Chamberlain te bedanken voor het behoud van de vrede. Maar de toegeeflijkheid haalde niets uit. In maart 1939 viel Hitler Tsjechoslowakije binnen. Dat was ettelijke weken na de dood van Pius XI, die precies twee jaar tevoren, haast in een adem, die twee dwalingen van deze tijd (het communisme en het nationaal-socialisme) had ontrafeld, die twee keerzijden van de een en zelfde valse munt. Ik was met nieuwjaar 1938 uit Horn terug gekomen in Nederweert; na een jaar zag ik het Boekend weer, de lage daken zuiver onder de dikke sneeuw. 's Zondags mocht ik naar de kerk met de auto van Tjeu van Siem, die in het Boekend ook oude vrouwen ophaalde: Hangx Tei, Hoof Nel en Briels Truj. Overdag moest ik nog op een ligstoel rusten, en had ik tijd te over om aan de radio te luisteren naar het nieuws over de bedreigde wereld, en naar Kobus Kuch, de held van de gemobiliseerde soldaten. Mijn tijd om onder dienst te gaan was gekomen, en een militaire arts kwam aan mijn ligstoel, maar ik werd afgekeurd. Aanvankelijk een uur, en langzaam-aan meer, mocht ik wandelen. Al lang hadden de mensen een oorlog verwacht, en toen hij eindelijk uitbrak stond er niemand van te kijken. Op 1 September 1939 viel Duitsland Polen aan, dat verbonden was met Engeland en Frankrijk. Toch, hoe lang ook voorzien, bracht de Britse en Franse oorlogsverklaring aan Duitsland over de hele wereld grote ontroering en ontzetting. Dat was op Zondag 3 september 1939. Die eerste zondag van september was warm en zonnig, als een dag in de volle zomer. Na de hoogmis zaten we allemaal om de radio. Door de open voordeur voelden de warme zonnestrallen. Ook onze naaste buurman, Weevers Tienus, stond bij ons te luisteren. (1984: Er was pas drie jaar elektrisch in Den Hoek, en er waren nog maar enkele radio's.) Zo was 't gekomen dat de bewoner van de Daatjeshoeve-op Hulshoven, Overweert- in augustus 1939 pas een paar dagen later hoorde dat hij op had moeten komen voor de mobilisatie. De Nederlandse zenders namen een programma over van de Britse Omroep, dat zou bestaan uit een toespraak van den Eerste Minister, Neville Chamberlain. Wij wachtten gespannen. Daar klonk uit de luidspreker de stem van de Britse minister-president: Duitsland was Polen binnen gericht; dat land zijn veiligheid was door Groot-Brittannië gegarandeerd en "consequently this country is at war with Germany (bijgevolg is ons land met Duitsland in oorlog)", zo zei Chamberlain. Het was dan oorlog. Ik liep terstond de nabuurt af. De mensen stonden als voor het hoofd geslagen. Al was dit moment ook lang gevreesd: toen het kwam was het als een donderslag bij klare hemel. En de hemel was zo klaar. In drie weken versloegen de Duitsers Polen. Polen werd verdeeld tussen Duitsland en Rusland. Rusland was eerst vijand van Duitsland geweest, maar had er vlak voor de oorlog een vriendschapsverdrag mee afgesloten. Na de overval op Polen werd 't stil. Een rare zaak was dat: een oorlog waarin niet werd geschoten. Af en toe zag je vreemde vliegtuigen die onze neutraliteit schonden.

Soms hoorde men 's avonds kanonnen, heel ver weg. Wij dachten dan dat de Duitsers in hun Siegfried-linie en de Fransen in hun Maginot-linie elkaar zaten te bestoken: het was verder weg dan de Belgische artillerie-oefeningen bij Caulille voor de oorlog.

Ons leger was sinds eind augustus 1939 gemobiliseerd om onze neutraliteit te verdedigen. Veel stelde 't niet voor. Bij Wouters Zjang (Kuepers, niet ver van de Boekender molen) lagen 'n stuk of tien soldaten met een paard en een platte wagen, welke zij hun legertrein noemden.

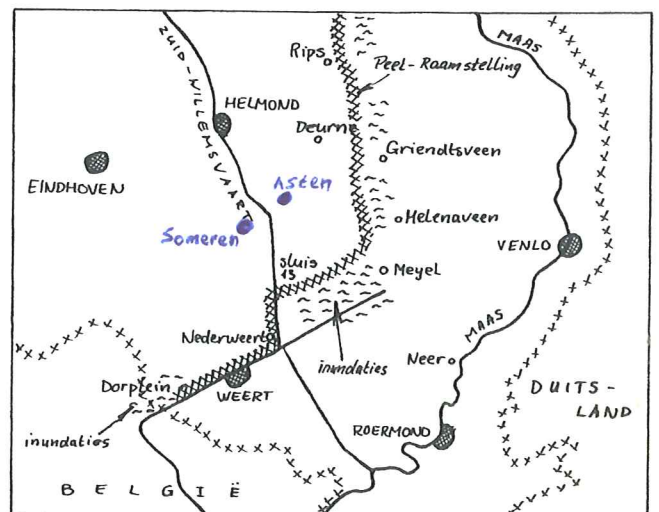
Van onze familie waren alleen opgeroepen onze Antoon, die in Oostelijk Noord-Brabant lag, en Lei van onze Netje(klusse Lei, Lei Vaes) die in Zuid-Limburg stond.

Van links naar rechts op de vrachtwagen, eerste rij: F. van de Mortel (Frits van Hoote Jangke), J. van Veldhoven (Zjeng van Bille Tjeuke), L. Vaes (Lei van Klusse Kurneel) en M. Vaes (Tjeu van Klusse Kurneel).
 Tweede rij: P. Smolenaers (Pierre van Lemme Muûn), M. Bongers (Tjeu van Bongers Jannes) en Bert Fonteijn.
 Zittend op het schot J. Strijbos (Janus van Vent Friedje), achter hem in de bak, met sigaret in de mond, Toon van den Hurck en staande bij het portier M. Mertens (Tinus van Geurts Zjef).

Antoon Vossen

Ligging van de Peel-Raamstelling.

“Neefjes en nichtjes” (zo schreef ik in 1940), “jullie hebben op school in jullie geschiedenisboekjes misschien al geleerd, dat wij in Nederland de Pruisen hebben proberen tegen te houden. Jaren tevoren hadden wij ‘t al klaar gemaakt, en wel zo dat wij er zelf een hele boel van meenden.”

(In het volgende iets anders dan in mijn eerste origineel).

In 1936 werden in Nederweert de eerste kazematten gebouwd, en later kwamen tank-vallen, mitrailleur-nesten, veld-versterkingen en zo meer; langs de kanalen en door de akkers liepen prikkeldraad-versperringen. Volgens zeggen liepen er nogal wat spionnen rond, die dit allemaal aan de Pruisen overbrieften. Zo stond ik eens te praten bij Appele Joan-ke (schrijven, in Dn Hook), toen daar de Dikke Wullem kwam aanfietsen. De Dikke Wullem werd er door zijn compagnons van het Gesticht (=bejaardenhuis) altijd op uitgestuurd om te kijken welke nieuwe versterkingen er bij kwamen. Voor Appele hadden de militairen in de akker greppels gemaakt. Mina (van Joan-ke) vertelde dat ‘s voormiddags een heertje over de akker had gelopen, en dat een “euvreste” (zo heette alles wat de rang had van korporaal tot generaal) dat heertje weg had gejaagd. “Ahaa!” zei Dikke Wullem, “ich sijnap det waal! Sjpioene!” En blij dat hij wat sensationeels kon gaan vertellen fietste hij terug. Nooit heeft iemand kunnen ophelderen wie er een fotoapparaat heeft ontvreemd uit een militaire auto welke voor het huis van Harrie de Schruur (=kleermaker Moonen, naast Appele Zjef), ofschoon er een verzoek tot inlichtingen verscheen in de plaatselijke pers, het Nieuws- en Advertentieblad voor Nederweert en Omstreken.

Al gebeurde er aan de fronten niets van betekenis, toch vermoedde iedereen dat de oorlog gauw afgelopen zou zijn. In de herfst van 1939 begon een bron in Lotharingen (in Frankrijk) wonderlijk overdadig te stromen; ze deed dat altijd voor gelukkige tijden. Daarom verwachtten de mensen daar de vrede, zo stond ‘t in de kranten.

In December 1939 brak er een oorlog uit tussen de Russen en de Finnen. De hele wereld hield ‘t met het kleine Finland, dat maandenlang de strijd tegen zijn overmachtige aanvaller vol hield. Overal waren inzamelingen voor de Finnen, ook in Nederweert. De sneeuw lag toen zo dik dat hij tot over je stevels, tot aan je knieën kwam. Ik ging toen in Dn Hoek, Boekend en Herstraat rond met een anderhalf-literse collectebus. Twee dagen achter elkaar kwam ik met een driekwart-volle bus thuis, en er waren grote zilvermunten bij.

In ‘t voorjaar van 1940 overvielen de Duitsers twee neutrale landen, Denemarken en Noorwegen. Het enige obstakel dat ze in Denemarken tegen kwamen was een slagboom aan de grens; de man die ‘m had neergelaten werd doodgeschoten, en dat is de enige gesneuvelde Deen. In Noorwegen daarentegen kregen de Duitsers grote moeite. De Noren bieden nu nog altijd weerstand in het Noorden van hun land.

In Groot-Brittannië zond het Parlement de regering Chamberlain weg en droeg het beleid over aan het ministerie Churchill. Chamberlain kan men zich niet voorstellen zonder paraplu en Churchill niet zonder stompje sigaar. Toen Churchill regeringsleider was, begonnen de Duitsers met duivel en geweld aan den oorlog.

In Mei 1940 wilde Duitsland een aanval doen op de Westerse mogendheden. Al grensde Frankrijk ook aan Duitsland, toch konden de Duitsers over die grens Frankrijk niet in, want ze werd beschermd door de Maginot-linie, een kilometerslange, haast ondoordringbare vestinggordel. Ze probeerden dus langs een andere weg, “nach Paris” te gaan. Er lagen tussen Duitsland en Frankrijk drie kleine landjes: Nederland, België en Luxemburg. De mensen leefden daar gelukkig maar ze mopperden wel de hele dag door. Ze gingen gebukt onder crisis en malaise, en waren zo arm dat ze sigaren rookten van drie cent (van het Dentenaerken in Overweert) en fifty-fifty sigaretten van maar driekwart cent per stuk, of zelfs Piraatjes van een halve cent. De apenootjes die ze aten waren zo min dat ze maar een kwartje de kilo’s-zak kostten. (bij Bakkers Betje)

(versie 1984: De mensen sloegen aan ‘t hamsteren, er werd een aanwerk gemaakt met de distributie en er werden voorbereidingen getroffen voor evacuatie. Nu volgt een copy van aanwijzingen voor evacuatie)

Bestemd voor P.M. Vossen
Nederweert, B66

Algemeene aanwijzingen voor den afvoer der burgerbevolking

Iedereen is verplicht zich aan de navolgende voorschriften te houden en verder de aanwijzingen op te volgen, welke door of namens de burgerlijke of militaire overheid in dezen zullen worden gegeven.

Bestemd voor: *J. M. Vossen*

N e d e r w e e r t , *№ 66.*

Algemeene aanwijzingen voor den afvoer der burgerbevolking.

Iedereen is verplicht zich aan de navolgende voorschriften te houden en verder de aanwijzingen op te volgen, welke door of namens de burgerlijke of militaire overheid in dezen zullen worden gegeven.

U behoort met Uw gezin totwijk *Sleijkenstraat groep № 19.*

De naam van Uw hoofdgeleider is *J. B. Keesen № 94.*

die van Uw hulpgeleider *P. J. Scheijma Doekelt № 65.*

Zoodra U te zijner tijd een waarschuwingsbevel zal worden uitgereikt, dient U zich voor ontruiming Uwer woning gereed te maken. Uwe aandacht wordt nogmaals gevestigd op het feit, dat U alsdan verplicht bent Uw woning te verlaten. U vertrekt met Uw gezin en Uw vee naar *Someran, H. Merlensdijks.*

U moet medenemen:

Eindershaat 66.

1. Papieren: Geboorte- en huwelijksacten, spaarbankboekjes, geld- en waarde papieren, verzekeringspolissen, distributiestamkaarten en verder alle voor U belangrijke papieren.
2. Mondvoorraad: Mondvoorraad voor ten minste drie dagen. Aan te bevelen is hiervoor brood, kaas, worst, gewone of thermosflessen met thee of koffie en verder indien mogelijk blikjes met kleine voorraden thee, koffie, suiker, boter.
3. Kleeding en uitrusting: Indien aanwezig Uw gasmasker, verder overkleeding, reserve-ondergoed, zooveel mogelijk dekens, ledige bedzakken en kussenzakken, welke tevens als bergingsmateriaal dienst kunnen doen, waskom (blik), eetgerei, drinkbekers, lepels, vorken, messen, gemakkelijk schoeisel en meerdere naar keuze van den eigenaar daarvoor in aanmerking komende zaken.
4. Algemeene zaken: Verlichtingsmateriaal, zooals petroleum- of andere lampen, kaarsen, zaklantaarns, lucifers. Indien zulks mogelijk is, moet men alles zooveel mogelijk verpakt vervoeren.
5. Mede te nemen transportmiddelen: Aanbeveling dient het medenemen van karren en ander rollend materiaal als: rijwielen, kleine wagentjes, sportkarretjes en kinderwagens, voor personen en tevens goederenvervoer. Ieder huisgezin zorgt zooveel mogelijk voor zich, burens zullen elkaar helpen. Bij de te volgen weg zij de aandacht er op gevestigd, dat men de groote verharde wegen zooveel mogelijk vermijdt, in verband met de daaraan verbonden gevaren. Men volgt daarom de veilige binnenwegen. Huisgenoten, welke marschvaardig moeten worden geacht, dienen de weg te voet af te leggen. Daar eenieder weet waar hij naar toe moet, is dit geen bezwaar. Het vervoer van ernstige zieken, waarvan te voren opgave is gedaan, zal geschieden door terzake bevoegden.

6. Uwe eigendommen worden door daarvoor aangestelde personen of militairen zooveel mogelijk bewaakt. Eenig vergrijp aan andermans goed wordt onverbiddelijk streng gestraft. Bij het verlaten van Uw huis wordt dit gesloten en de sleutel met daaraan gehechte schriftelijke vermelding van naam, straat en huisnummer aan een nader aan te wijzen persoon afgegeven, nadat men het electrisch licht in zijn woning heeft afgesloten en brandende kachels heeft gedooft.
7. Uw vee moet U medenemen naar het U bekehde vluchtoord. Paarden, koeien, runderen, varkens en kippen neemt U dus mee. Sluit desnoods de kippen in het hok, totdat U gelegenheid heeft deze mede te nemen. In ieder geval zorgt men er voor, dat geen vee onbeheerd rondloopt. Voorzie indien mogelijk al Uw vee van een U bekend herkenningsteeken.
8. Dag en uur van vertrek zullen U nader worden bekend gemaakt. Waarheen U dan moet gaan is bekend. Indien U dan klaar bent voor vertrek, marcheert U af. U behoeft immers op niemand te wachten. Ieder ga rustig zijn gang, zoo, dat het geheel toch ordelijk verloopt en geen stremmingen en wanordelijkheden zullen voorkomen. Tegen deze indeeling der huisvesting is geen beroep mogelijk.

De Burgemeester,

Van Uden.

U behoort met Uw gezin tot wijk Heijsterstraat groep B119.
De naam van Uw hoofdgeleider is J.B. Kuepers B94.
Die van Uw hulpgeleider P.J. Scheijven Boeket B65

Alras zouden de mensen nog harder gaan mopperen, want op vrijdag 10 mei 1940 viel Duitsland in al deze drie landjes tegelijk binnen. De Duitse hordes zijn over ons los gebroken als een niet te keren stroom. Vandaag (20 mei) zitten zo al in Laon, Sedan en Saint-Quintin, zeventig kilometer in Frankrijk.

DE MEIDAGEN VAN 1940

Op donderdag 9 mei fietste ik vanaf het college in Overweert (na een ziekte van bijna twee en een half jaar was ik daar precies weer op) over de kanaaldijk naar huis. (Dinsdag en donderdag waren op het college dagen met "conge"(frans), niet woensdag en zaterdag; dus, met een halve dag vrij, reed ik over Nederweert in plaats van over Laar). De kanaaldijk lag half onder mitrailleursnesten. Soldaten stonden met mitrailleurs in stelling op de weg. De verloven waren ingetrokken. Het zag er niet goed uit.

Des-anderendaags 's morgens, 10 mei, werden wij (onze Nel, Tjeu, Zjeng en ik, dat is de ongetrouwden, behalve onze Miet, Michel en Antoon, die niet aan huis waren) in alle vroegte opgeroepen door ons Moeder, die niet wist wat er gaande was. Grote formaties vliegtuigen bromden van oost naar west. Duitse vliegtuigen op weg naar Frankrijk of Engeland, dachten wij; onze Regering zou er wel weer tegen protesteren. Vanaf de grond knetterden mitrailleurs, zonder schijn van kans. In België hoorden we luchtdoel-kanonnen. Nu zijn in Nederweert de kanonnen ook aan het schieten, zeiden we (toen in Nederweert en omgeving de ene brug na de andere werd opgeblazen. zo dat grote wolken kruitdamp de lucht verduisterden en de drukwind langs ons heen zoefde). We wilden de radio aanzetten om berichten te horen. maar er was geen stroom. Misschien was 't oorlog, misschien waren die zware ontploffingen dan toch gekomen van het opblazen van de bruggen. Onze Zjeng fietste naar de Straat voor zekerheid. Hij kwam terug; ja, 't was oorlog; de mensen in de Straat waren al druk doende met evacueren naar Someren; er was geen Mis gedaan; de kerkgewaden waren ingepakt en alle Heilige Hosties uitgedeeld aan de gelovigen die toevallig passeerden; ze hoefden niet nuchter te zijn maar alleen in staat van genade; onze Harrie was verscheidene keren tot de Heilige Tafel genaderd. Toen onze Zjeng al het nieuws uit de Straat had verteld, reed hij naar onze Netje op (gehucht) Roeven, waar iedere dag een kleine kon komen; haar man Lei was gemobiliseerd, en daarom zou zij samen met ons naar Someren gaan.

Ik moest eerst alleen vooruit naar Someren, de fiets vol dekens en dergelijke. De evacuatie was tevoren al door de gemeente geregeld. Wij hadden aanschrijving gekregen om naar H. Meulendijks Einderstraat 66 te gaan, wanneer het eenmaal zo ver was. Op de Booldersdijk zag 't zwart van de mensen die gepakt en gezakt uit Nederweert vertrokken. Niemand klaagde, iedereen hield zich goed. Misschien dachten ze: "miesschien wij ons huis niet ongehavend terug, misschien komen wij nog niet 'ns meer terug". Onze Pastoor, Dr. Jos Krijn, had zo vaak gepreekt over zijn kerk met haar mooie toren." Bidt, mijne geliefden, dat wij gespaard mogen blijven voor de zware rampen van den oorlog.

Hier is de voornaamste vesting van de Peellinie, mijne geliefden. Als hier een doorbraak wordt gewaagd, zal van deze parochie niet een steen op den anderen blijven, en onze monumentale toren zal vergruizelen, mijne geliefden." Maar als de mensen zich al zorg maakten, ze lieten niets blijken.

In Someren spande Driek Molendijks de kar in om ons te helpen evacueren. Bij ons thuis laadden wij verscheidene dingen op. Niemand voelde er voor om al naar Someren te gaan. Dus ging ik alleen met Driek terug. Later op de dag is Baates Toon, die van de gemeente uit kwam kijken of alle mensen wel evacueerden, bij ons geweest. Ze zijn toenallemaal naar Someren gegaan, behalve Vader, die kwam tegen de avond pas. De enige mensen die toen nog niet weg waren, waren Salmes Friedtje (enkele minuten van ons) en Ploksaks Driek (een klein kwartier van ons).

Die hele vrijdag bleven de Nederweertse mensen doende met dingen naar Someren slepen. Natuurlijk waren er tevoren contacten geweest. Zo hadden wij met Driek Meulendijks afgesproken, dat wij alleen twee slaappleatsen bij hem nodig hadden, voor onze Tjeu en onze Zjeng. Want Driek woont maar 'n paar honderd meter van Dientje, de weduwe van onze Zjef. (Zjef is in 1937 omgekomen tengevolge van een onweer, waardoor hij vier dagen later overleed). Voor onze Nel had Dientje een slaappleats gevonden bij de naaste buur, Hannes en Mina, twee oude mensen. (Onze Nel was sedert zondag 1 oktober 1936 niet goed geweest, maar werd op 10 mei op slag gezond. tot in 1948 onze Tjeu plotseling stierf). Bij Dien namen twee huishoudens hun

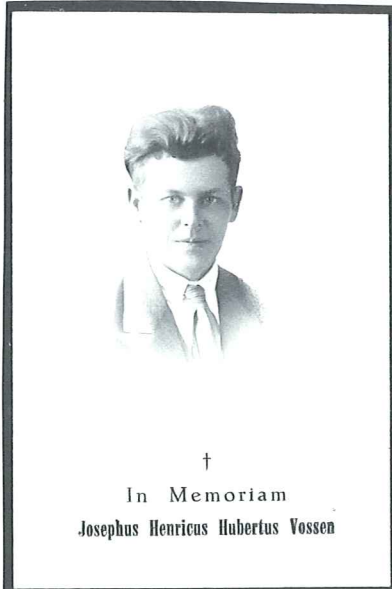

10 mei 1940, inwoners van Nederweert evacueren via de Booldersdijk naar Someren.

Someren, Einderstraat

Einderstraat 58 (nu Boerenkamplaan 58) te Someren
Evacuatieadres en woonhuis van weduwe Dien Vossen-
Hoeben. Het pand was in 1932 door Sjef gebouwd.
In 1944 werden hier Schotse soldaten van (waarschijnlijk)
de 51ste Divisie (Highland Division) ingekwartierd met het
oog op een aanval op Duitse stellingen aan de Noordervaart
bij Nederweert. Een doedelzakspeler marcherend door
de straat zorgde 's morgens voor de reveille.
Toen een Schotse soldaat zich verwond had door in glas
te gaan zitten werden de scherven door Dien liefdevol
verwijderd.

In Memoriam
Josephus Henricus Hubertus Vossen

José, Marie-Thérèse, Harrie, Dien Vossen-Hoeben, Frans, Toos

...gen te ... is hij naar h... zie-
kehuis v... oerd.
ARBEIDER DOOR BLIKSEM GETROFFEN.
Tijdens een kort doch hevig onweer is de
33-jarige J. H. Vossen uit Someren, terwijl hij
onder een afdak van den heer V. aan den Baar-
loseweg schuilde, door den bliksem getroffen.
Het hemelvuur sloeg in de woning van den
heer V. Van het gezin werd echter niemand ge-
troffen. Toen de heer V. even later naar buiten
ging zag hij het slachtoffer nabij zijn woning
liggen. Onmiddellijk werd geneeskundige hulp
ontboden. Dr. Bingen, die spoedig ter plaatse
was achte overbrenging van het slachtoffer,
wiens toestand ernstig was, noodzakelijk.

tuin
geke
bezi
havo
ove
per
da
me
da
tet

Zo
maar
de
gew

Dien was sinds juni 1937 weduwe.

Sjef had samen met zoon Harrie op de fiets een bezoek gebracht
aan de kermis bij zus An Simons-Vossen in Beringe.

Vanwege naderend slecht weer werd Harrie meegegeven met een
toevallig passerende automobilist uit Someren.

Sjef besloot voor een onweersbui te schuilen onder een afdak
van een pand aan de Baarloseweg. De bliksem trof hem op zijn
horloge in zijn borstzak. Hij werd overgebracht naar het ziekenhuis
van Venlo. Tegen broer Antoon wist hij nog te zeggen dat hij moest
blijven leven omdat Dien binnenkort nog een kleine zou krijgen.

Na vier dagen zou Sjef echter overlijden.

Drie maanden later beviel Dien van dochter José,

intrek: Dien's ouders Driekske en Cto Hoeben met hun dochter Drina (die op trouwen stond met onze Tjeu) en wij dan, d.w.z. Vader, Moeder, Nel, Tjeu, Zjeng, Netje enik .

De families van onze Dora, Harrie, Lowy en Lies, waren elders in Someren. Onze Toem, die op 't Laar woonde (gemeente Overweert), kon daar rustig blijven zitten: op 't Laar was niemand geëvacueerd. Zo kon je 't beleven dat op de Kapelsstraat de ene kant, de Overweerten, niet weg hoefden, terwijl hun overburen, aan de Nederweertse kant, bij het onveilig gebied werd gerekend.

Slecht verging het de man van onze An, Boute Baer(Simons) in Helden-Beringe. In Beringe hoefde niemand weg. De mannen hielden 't daar op, maar de vrouwen werden onrustig. Baer zat op zijn gemak met zijn vrienden te kaarten, maar de vrouwen zeurden zo lang dat ze allemaal vertrokken. Toen Baer en onze An weer thuiskwamen, vonden ze 't huis geplunderd door door trekkende Duitsers. Onze Miet in Breda trok België in en kwam juist daar in het oorlogsgeweld terecht. Onze Michel, op het Keent in Overweert, ging naar Zwartbroek, maar daar was het niet veiliger of onveiliger. Onze Antoon lag als soldaat in Berlicum-Middelrode in de Meierij.

Op zaterdag 11 mei 1940, de tweede oorlogsdag, kwam de Pruis over Neer, Meyel en Asten in Someren aan. Ik was juist in Oud-Someren aan 't kuieren toen ze kwamen. (1984:Er was niemand op straat behalve twee vluglopende vrouwen, 'n paar meter uit elkaar, en een ervan riep: "Ze zijn al in 't derp!" Ik heb dit vooral onthouden omdat deze geen Somerse zal zijn geweest, tenminste, Toon Weijnen, die een Astense vrouw had, hield vol dat "derp" geen Somerens was).

Even later kwamen er twintig Nederlandse militairen aangefietst, die riepen "Richting Eindhoven?" (De wegwijzers waren weg gedaan). Ze reden er nog vlug heen. Daarna zag ik drie Nederlandse soldaten, die volgens hun zeggen niet meer in Eindhoven hadden kunnen komen. Ze waren helemaal van slag, en zeiden dat hun eenheid voor het kanaal, bij de brug naar Asten, uit elkaar was geslagen en dat er geen leiding was. Een stukje verder kwam er een hele troep Nederlandse militairen de weg op waarover ik liep, een zandweg. Ze kwamen door de heggen. zowat een half bataljon, onder aanvoering van een kapitein. Omdat ik daar de enige burger was, hield een sergeant mij aan en vroeg:"Wat is dat daarginds, een weg of een pad?" Hij bedoelde de eerste weg achter de molen van Rochels die uitkomt bij de kerk van Someren-Heide (1984: Van Someren eind uit bekeken lag de zandweg links van de weg van Someren-eind naar Oud Someren) Ik zei dat 't een brede weg was. Toen vroeg de kapitein: "Is dat een Nederlandse of Duitse patrouille die daar rijdt?" Er reden namelijk ongeveer 15 soldaten over de weg. Omdat ik het niet wist, keek de kapitein door zijn veldkijker en zei dat het Duitsers waren. Ze stapten van hun fietsen en kwamen door de haver en door het groene, 40 cm hoge koren achter de molen van Rochels nader geslopen. Ze hupten een paar meter vooruit en doken dan neer, hupten en doken. Ze hadden grote vierkantige ransels op hun rug. Ze slopen almaar dichterbij. Op bevel van de kapitein gingen de Nederlandse soldaten in twee rijen langs de weg staan, in de bermens zodat de eigenlijke weg vrij bleef. Andere Nederlandse militairen braken door heggen om te proberen de Duitsers in de rug te komen. Het is hun niet gelukt, maar dat heb ik niet meer afgekeken, want ik vond 't intussen tijd om er tussenuit te knijpen.

Ter hoogte van Dientje van onze Zjef in Someren-Eind kwamen later wat laagvliegende Duitse vliegtuigen over, uit noordoostelijke richting. Nederlandse militairen probeerden ze met hun geweren af te schieten. Toen onze Tjeu en onze Zjeng 's avonds, met ieder een stel fris ondergoed over de schouder, naar Meulendijks gingen om te slapen, scheelde het niet veel of ze werden tegen de muur gezet door de Nederlandse militairen die daar een post hadden. De soldaten wezen en draaiden met hun geweerlopen zenuwachtig, in de verbeelding dat ze met spionnen te doen hadden. Gelukkig kwam Driek erbij, en zei wie ze waren. Die nacht kwamen twee Nederlandse militairen binnen. Ze kwamen van Heeze af; een kon haast niet verder. Het bleek dat in een schoen een schroevendraaiertje zat. dat omlaag was gezakt. Dat was hem in 't vlees gedrongen. Hij werd door Dientje verbonden en midden in de nacht zette Dientje weer koffie en gaf hun te eten.

Op Zondag 12 Mei, de derde oorlogsdag, was Someren al helemaal in Duitse handen. Alle Missen gingen gewoon door. De hoofdkerk, die van Oud-Someren, was plaatsvervangster van de kerk van Nederweert. In de Hoognis kregen onze Tjeu en Drina daar de eerste roep. Ook de andere eerste en tweede en derde roepen, en andere voor Nederweert bestemde mededelingen werden daar afgelezen. Wat Laar betreft (waar niemand was geëvacueerd), dat was toen nog geen eigen parochie; de Laarder kerken 't meeste bij de Paters op de Biest. We hoorden later dat ze met Pinksteren niet naar de kerk hadden gekund, immers, alle bruggen waren opgeblazen. Daarom wilden ze hun eigen godsdienst-oefening verzorgen. Maar de geestelijke leidsman, Paas Per-Jan, koster en sleutelbewaarder van de kapel, was niet te vinden. Op het einde van de lange baan zagen ze een paar grote klompen uit Per-Jan zijn oven steken. Achter de klompen ontdekten ze Per-Jan zelve, die de Pinksterdag had misbruikt om ooft te bakken.

's Morgens ging ons Vader weer naar Nederweert om voor de kuikens en andere dieren te zorgen. Onderweg, Broaben op de Herstraat, hield een Nederlandse overste (in de volksmond heette alles wat meer was dan gewoon soldaat "euverste") hem aan en vroeg: "Hoe staat 't ermee daarginds?" Hij antwoordde: "Ze zeggen dat heel Someren in Duitse handen is." De "overste" liep weg om 't verder te melden, en ons Vader fietste door naar zijn kuikens.

's Voormiddags stonden de soldaten en de kapitein, die ik daags tevoren bij Rochels had gezien, krijgsgevangen op het plein voor het raadhuis van Someren. (1984: Ik zou nu niet meer kunnen zeggen of dit "plein" en "de markt", zoals ze in mijn aantekeningen staan, dezelfde plaats aanduiden). Toen ik 'voormiddags op de markt in Someren was, kwamen daar een luitenant en een sergeant-chauffeur uit Nederweert, die de Duitsers een witte vlag kwamen aanbieden, ten teken dat het garnizoen van Nederweert zich overgaf.

Toen ons Vader naar Someren terugging, was het Boekend vol witte vlaggen; ze staken op de vorsten van de daken, op schoorstenen, op takkebossen-mijten, ja, overal. Aan het Ven stonden alle soldaten uit Nederweert in het gelid opgesteld. Op de Boolders-dijk kwam hij de Pruisen tegen, die waarschijnlijk de drie Nederweertse bataljons gingen ophalen. Hij zei ook dat er ingebroken was in de winkel van Tienske (Moonen) en in huizen, bij het Ven bij het Ven achteruit.

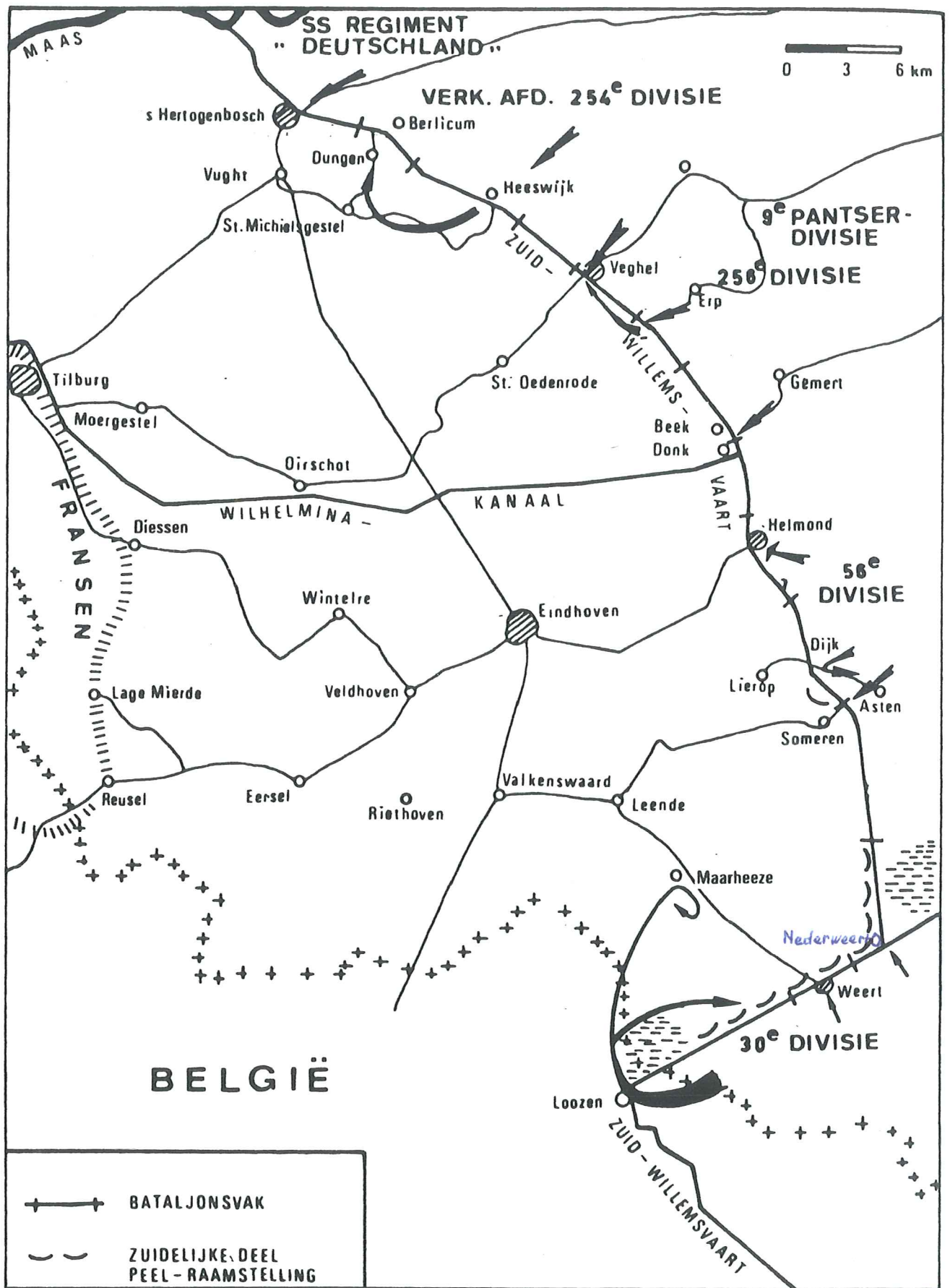
's Namiddags kwam onze Michel (Miesjel) onverlet vanuit Swartbroek in Someren. We hoorden van hem dat er in Weert niets van betekenis was voorgevallen. Omdat de Belgen zich bij Loozen te snel hadden teruggetrokken, hadden de Pruisen zonder slag of stoot in Overweert kunnen komen. Daarmee was het garnizoen van Nederweert omsingeld, en dus had 't zich moeten overgeven.

Die namiddag hebben de Nederweertse soldaten (dat is, die hun uniform aan hadden gehouden) in Someren op de markt gestaan, onder Duitse bewaking. Een Duitser riep af dat hun niets zou gebeuren, maar dat er bij vluchtpogingen zou worden geschoten. Er waren ook Nederlandse militairen die zich in gewone kleren tussen de burgers hadden gemengd. Ze liepen geen gevaar, want in het Dorp (van Someren) was het vol van de mannen, vrouwen, jongvolk en kinderen, uit Someren en Nederweert, die rijen diep langs de weg stonden. Er was genoeg om naar te kijken: een geweldig imponerend leger trok er voorbij van Asten naar Heeze. Er waren op de maat van soldatenliedjes marcherende regimenten infanterie, er waren regimenten cavalerie op de mooiste paarden, er waren massa's paardenwagens met materiaal, er waren allerhande kanonnen, ook al door paarden gesleept. (Ik heb destijds niet opgetekend of er ook auto's bij waren. Waarschijnlijk was dit wat de invallers de "Nachschub" noemden; de gemotoriseerde eenheden zullen al wel diep in België hebben gezeten). Uren en uren duurde die trek. De mensen keken hen ogen uit. (Voor een goed begrip van het volgende: Heitse is Middenlimburgs voor Heythuysen). Een keer vroeg er een Pruis: "Ist das der Weg nach Heeze?" Heeze sprak hij uit als Heitse. "Heitse?" riep een Nederweertenaar, en hij wees de andere kant uit, "neen, dan mo je gunteroppers!" (Nee, dan moeten jullie de andere kant uit!). 1984: De Duitsers waren niet allen gedisciplineerd. Er waren er, van de grote weg af, nogal wat rondlopenden die zich meester van fietsen maakten.

De vierde oorlogsdag, Dinsdag 14 Mei, legde de Nederlandse opperbevelhebber, Generaal Winkelman, de wapens neer. (De Duitsers hadden Rotterdam gebombardeerd en met meer bombardementen bedreigd, hoorden we later)- Die dag gingen wij met enkele jonge mannen uit d'n Hook (Heijsterstraat) rondkijken. Bij Bert-d'n-Hoeb zagen we een loopgraaf vol met netjes op rijen gestapeld materiaal: Nederlandse mitrailleurs, geweren, revolvers, munitie, veldkijkers en afstandmeters. In opdracht van de Duitsers was op het "Sees-huuske" (vlak naast de kerk, waarin de parochie-koets, "chaise", stond; bij bedieningen etc. werd een priester door een paard uit de gehuchten opgehaald) een plakkaat van de capitulatie opgehangen, met bedreiging van zware straffen voor burgers die materiaal van het verslagen leger stalen. (Dus vreesden, uit onze buurtschap: Harrie van Salmes Friedtje (Hoeben?), Frees van Hannese Neerke (Janssen), onze Miesjel en ik. De schrik zat er zo in, dat we niets durfden meenemen. Daar hadden we later wel spijt van, vooral vanwege de veldkijkers).

Notities van 23-25 en 27 Mei en 3 juni 1940

Op Woensdag 15 Mei fietste ik naar Overweert. De kerk-klok was daar veertig minuten verzet. (1984: Voor de oorlog verschilde de Nederlandse tijd twintig minuten met de Belgische, en veertig minuten met de Duitse). De Duitsers hadden in Overweert een Ortskommandant. Men was bezig het prikkeldraad langs het kanaal op te ruimen. Op de Kanaaldijk naar Nederweert zag ik enkele Nederlandse militairen die naar huis gingen; de Duitsers hadden geen tijd om krijgsgevangenen te maken. Lei (Vaes) van onze Netje was ik niet gepasseerd, maar die kwam toen ik goed en wel thuis was. Hij was soldaat geweest in Raansdaal bij Schin-op-Geul. Hij en

Aanvallen van de Duitsers op de Nederlandse verdediging aan de Zuid Willemsvaart op 11 mei 1940. (Uit: T. H. Brongers, *Opmars naar Rotterdam deel 2. Uitg. Hollandia Baarn*).

Duitse infanterie in opmars.

Nederlandse militairen (in burgerkleding) in Someren gevangen genomen.

zijn kameraden hadden de Duitsers al over de heuvelruggen zien lopen voor ze wisten dat 't oorlog was. Om 7 uur 's morgens was hij al soldaat-uit geweest. Lei kwam net op tijd. Want daags erna:

Op Donderdag 16 Mei kwam er bij onze Netje een jonge zoon: Cornelis, die op Vrijdag 17 Mei werd gedoopt door kapelaan Ruikens; Peter was de Vader van Lei (klusse Corneel) en Meter was ons Moeder.

Op maandag 20 Mei kregen we een briefkaart van onze Antoon. Hij lag in Leerdam bij Gorkum, bij een Mevrouw Versteeg, Talmastraat 46. Na die tijd hebben we nog twee kaarten en een brief gekregen, en we hebben drie brieven naar hem gestuurd, welke hij nochtans nog altijd niet ontvangen schijnt te hebben.

Vandaag, Donderdag 23 Mei, hebben we ook een brief van onze Miet gekregen. Ze schreef dat ze te voet naar Meir in België had moeten vluchten, en ze had erg tussen het vechten gezeten, maar nu gaat 't weer goed met haar in Breda.

Overall begint 't leven weer zijn gewone gang te gaan. Intussen zijn de Duitsers met enorm geweld doorgestoten tot Abbeville, aan de monding van de Somme. De kust tegenover Groot-Brittannië, van Drontheim in Noorwegen tot Abbeville in Frankrijk, is bijna volledig in hun handen.

Zaterdag 25 Mei 1940. Onze Antoon komt terug uit de oorlog. Door de gebrekkige bevelvoering had zijn bataljon (van 17 R.I. Venlo), in Berlicum gestationeerd, zijn posten in de Peel-linie niet meer kunnen betrekken. Daarom was het teruggetrokken naar het Land van Maas en Waal, en daarna achter de Waterlinie. (1984: Hij had over een muur gezien dat enige NSB-ers dood werden geschoten. Dat zat hem nog in de weg).

Maandag 27 Mei: Koning Leopold van België capituleert voor de Duitse overmacht.

Maandag 3 Juni 1940: Onze Tjeu trouwt met Drina Hoeben.

Notitie van 17 juli 1940.

Vandaag, Zondag 17 Juli, zullen we 't eind van de oorlog in Frankrijk beschrijven.

De Duitsers dreven de geallieerden steeds verder terug door België en Noord-Frankrijk. (1984: Bij de Fransen in de omgeving van Breda sloten zich ook Nederlandse afdelingen aan. Een van die soldaten was Keppels Frits (Frits Kneepkens uit 't Rosveld, gemeente Overweert). Frits maakte de verschrikkelijkste dingen mee, ook van de zijde van burgers in Frankrijk.

Begin Juni dreven de Duitsers de Britse legers bij Duinkerken van het continent af. Daarna her-groeperden ze hun legers in zuidwaartse richting. Op 14 Juni gaf Parijs zich over. Op 17 Juni bereikten ze, over Frans gebied heen, de Zwitserse grens. De Maginot-linie was daarmee omsingeld. De Fransen hadden de oorlog eigenlijk al verloren. Op 22 Juni tekenden Frankrijk en Duitsland de wapenstilstand. Ik hoorde een reportage hiervan op de radio. Op 24 Juni sloten Italië en Duitsland het verdrag van wapenstilstand. Zo zwegen Dinsdagnacht 25 Juni om 5 minuten na half 2 alle kanonnen in Frankrijk. Nadat de radio het hoornsignaal op de slagvelden bij St. Etienne had overgenomen, was het drie minuten lang stil. Opeens klonk uit de luidspreker:

Heute wollen wir ein Liedlein singen, Trinken wollen wir den kühlen Wein,
Und die Glaser sollen dazu klingen
Denn es musz, es musz entschieden sein
Gib mir deine Hand
Deine deutsche Hand.
Leb' wohl, mein Schatz
Leb' wohl, mein Schatz, leb' wohl,
Lebe wohl,
Denn wir fahren (3x)
gegen Engeland,
Engeland.

(1984: Hoe langer de Duitsers dit liedje later zongen, zonder naar Engeland te varen, des te meer werden ze voor de gek gehouden. Wanneer ze zingend door de straten marcheerden, klonk er uit het publiek - na "gegen Engeland" - vaak: "plons, plons, plons!". In 1942 werd er verteld: In Vlissingen waren een paar Duitse soldaten aan 't kuieren, en ze zagen het standbeeld van Michiel de Ruyter. Ze vroegen aan een voorbijganger, wie dat was. Dat was toevallig een stotteraar, en die zei: "D...d.. dat is M...m...Michiel d...d...de Ruyter, d....d.....die is n.....n....naar Engeland g.....g.....gevaren." De Duitsers lachten hem uit, maar hij werd kwaad en zei: "J.....j.... je moet m.....m.....mij niet n.....nadoen, m.....maar hem!")

Harry Vossen en Lies Kuepers (Vloakes Lies)
woonden bij de Boerenbond richting Weert

Tjeu Vossen en Drina Hoeben (van de Wetering)
huwden 3 juni 1940
woonden in de Weerter Steeg tegenover de brouwerij van Fel

To Smeets (To van Lumme Kurneel) en Thoem Vossen temidden van hun kinderen op zijn 75ste verjaardag
woonden in de oorlog op 't Laar

Vanaf Narvik in Noorwegen tot bijna aan de Spaanse grens zit Duitsland voorbereidingen te treffen om in Engeland binnen te vallen. Ik verwacht dat ze gauw dat land ook onder de voet zullen lopen; dat staat heel alleen tegenover Duitsland en Italië. Duitse soldaten zeggen dat de oorlog afgelopen zal zijn voordat de "Kartoffeln" uit zijn.

Intussen is in ons land Rijkscommissaris (Reichskommissar) aangesteld, nl. Seyss Inquart, in de wandeling genaamd 6 ¼ (zes en een kwart), de heer die in 1938 zijn vaderland Oostenrijk aan de Duitse Nazi's heeft verraden, en die hier nu zaken recht moet houden. De verhouding tussen de Duitse soldaten en de mensen van Nederweert is goed, want de meeste soldaten zelf kunnen er ook niets aan doen dat ze hier zijn moeten binnen vallen.

NOTITIES VAN 8 AUGUSTUS 1941

Meer dan een vol jaar is voorbij gegaan sedert wij voor 't laatst aan deze kroniek schreven. Vandaag is het Vrijdag 8 Augustus 1941. Het is in deze tijd wel heel duidelijk geworden dat de mens wikt maar God beschikt. En jaar geleden dacht bijna iedereen dat de Duitsers naar Engeland zouden varen. Maar varen deden ze niet, dat konden ze niet. (Achteraf is gebleken dat 't na de Franse nederlaag een dubbeltje op zijn kant is geweest). Ze deden niets dan eten, en dat konden ze goed, op onze kosten. Wel probeerden ze Engeland murw te krijgen met bombardementen uit de lucht, vooral op Londen in September 1940. De Britten moesten dit alles alleen doorstaan. Toch heeft Amerika hen gesteund door materiaal te sturen; de eerste zending bestond uit vijftig torpedojagers op 3 September 1940.

Op 28 Oktober 1940 wilden de Italianen in een wip Griekenland gaan bezetten, maar 't zit hun nog altijd niet mee. Harde klappen krijgen ze op hun zachte koppen, zodat menige Italiaan voor zijn tijd bij Sint Peter aanklopt.

Op 15 December 1940 begonnen de Britten er mee, de Italianen uit Libië te jagen en die liepen en renden, aan een stuk door. (Latere aanvulling: Pas na de oorlog zou het duidelijk worden dat het gros van de Italianen te verstandig was geweest om hun leven te wagen voor hun dictator Mussolini). In die tijd werd er hier verteld: In de Lybische woestijn stonden drie leeuwen te buurten: "Ik heb toch zo lekker gesmuld", zei de eerste, "ik ving een Engelse soldaat en vrat hem op. Mardju, wat was die dik en mals, 't vet dreef me langs mijn snuit."

"Maar mij ging 't slecht," zei de tweede, "Ik had een Pruis gevangen, die zag er van buiten heel goed uit, maar binnen-in zat alleen papier, allemaal propaganda." De derde huilde: "Zwijg toch stil! Ik wou een Italiaan besluipen, maar hij zag me en ging aan de haal. Hij schoot er zo vlug tussenuit dat ik hem nog niet eens meer gezien heb." Zo renden de Italianen toen het jaar 1940 ten einde spoedde.

Maar dat deed ik ook. 's Namiddags rond half vier Oudjaarsdag peddelde ik op mijn gemak van Brug vijftien naar Weert. Ter hoogte van onze Harrie, bij de Boerenbond, vloog er een vliegtuig laag over. Ettelijke honderden meter verder gekomen, hoorde ik harde knallen. Langzaam aan begon 't tot mij door te dringen dat er bommen aan het vallen waren, en mee zeilden er twee scherven langs mijn overjas. In een wip was ik van mijn fiets, en vanachter een eik keek ik toe hoe het vliegtuig in de nevel verdween. Vlug reed ik terug naar brug vijftien. Even nog was 't stil maar toen kwamen van alle kanten de mensen aanschreeuwen. De bom was vlak bij de brug in het kanaal (nederweerts: de kanaal, le canal) gevallen. Het water zag wit van de dode vissen. Tussen alle anderen schoot ik de talud af, en vanaf de kant raapte ik zeven vissen uit het water. Die vormden onze laatste maaltijd in 1940.

Luistert nu naar 'n klein deel van de Duitse gruweldaden in dit land. Ze hebben alle katholieke organisaties teniet gedaan: het Werkliedenverbond, de Boeren- en Tuindersbond, het Onderwijzersverbond, de katholieke jeugdverenigingen (zoals de Jonge Wacht, de Verkenner, KJV en de Graal), De katholieke Radio Omroep, onze kranten, onze missie-acties. (1984: Ze bemoeiden zich ook met de scholen: alle boeken, waarin iets stond dat hun niet beviel, moesten aangepast worden; een groepje internen van het College moest bladzijden uitknippen en door andere vervangen, en bepaalde zinnen met zwart onleesbaar maken. - Een ding heeft mij destijds zo verschrikkelijk geërgerd dat ik 't tot nu onthouden heb, en wel: een ontzettend schamele NSB-mop. Een NSB-er, ik geloof dat hij Goedewaagen heette, probeerde op de al "gleichgeschaltete" radio de "gelijkschakeling" van de organisaties aan het publiek te verkopen, door te zeggen dat 't toch te gek was dat de bok van de Christelijke Geitenfokvereniging niet op een geit van de Rooms-Katholieke vereniging (of omgekeerd) mocht. Daar kon en wou destijds niemand lachen om die mop waarvan de auteursrechten eerlijk toekomen aan de nazi's.

Niets dan onze kerken hebben ze ons gelaten, en daar steken ze ook hun neus in. Dit praten ze goed door voor te geven dat ze willen verhinderen dat de geestelijke zich met politiek bemoeien. Meerdere geestelijken zijn al gevangen genomen omdat hun preken aanstoot hadden gegeven aan de nazi's. Iedereen begrijpt dat 't doel van de nazi's is: de vernietiging van de Christelijke leer en het vestigen van het nieuw-heidense nationaal-socialisme. De bisschoppen verboden dan ook terecht om lid te worden van de NSB, de dochter-afdeling van de Duitse nazipartij. Ze verboden dit op straffe van uitsluiting uit de Kerk, immers, aan haar gezag wilden de NSB-ers zich toch niet onderwerpen.

In Februari 1941 dreven de Duitsers in Noord-Afrika de Britten terug. In de lente van dit jaar veroverden ze in enkele weken Joegoslavië. Ook veroverden ze Griekenland.

Het was zeer opmerkelijk dat de overgebleven Joegoslavische vliegtuigen hun toevlucht zochten in Rusland, dat formeel nog door een vriendschapsverdrag met Duitsland was verbonden. Over de Russische radio kon je wel horen dat de bolsjewieken soms de kapitalisten van Londen en Washington een veeg uit de pan gaven, maar dat ze de Duitse en Italiaanse fascistische er niet hoog op hadden staan. (geen hoge dunk van hadden). Op 15 juni 1940, vlak voor de Frans-Duitse wapenstilstand, hadden de Russen al Estland, Letland en Litouwen bezet. Op 27 juni bezetten ze Bessarabie en de Boekowina (delen van Roemenië). Op 11 oktober 1940 namen ze steunpunten op de belangrijke Alands-eilanden over van de Finnen. Op 27 juli 1940 werden er in Berlijn, onder Duitse supervisie; overeenkomsten bevestigd tussen Roemenië, Bulgarije en Hongarije. Op 12 Oktober 1940 vertrokken Duitse officieren naar Roemenië, zogenaamd om de Roemeense soldaten op te leiden; ook zouden Duitse piloten voortaan de Roemeense olievelden beschermen. Op 16 oktober 1940 maakte Groot-Brittannië bekend dat het Roemenië zou betrekken in de blokkade.

Op 14 november 1940 bracht Molotov (de Russische volks-commissaris van Buitenlandse Zaken) een bezoek aan Berlijn. Wij dachten dat 't in de karn van de Duits-Russische vriendschap nog goed klonterde, maar onder het deksel was de melk omgeslagen.

In februari 1941 dreven de Duitsers in Noord-Afrika de Britten terug. In de lente van dit jaar veroverden ze in luttele weken Joegoslavië, ook veroverden ze Griekenland.

Aantekening van 8 november 1941. Op 22 juni 1941 heeft Duitsland de Sovjets de oorlog verklaard. Tot nu toe gaat 't de Duitsers goed, maar toch is te zien hoeveel verliezen een taaie verdediger vermag toe te brengen. We vernemen dat de Duitsers veel doden en gewonden op het slagveld achterlaten. Al zien de bolsjewieken ook geen uitweg meer, toch vechten ze door tot ze allemaal gesneuveld zijn. Sommigen houden zich 24 uur schuil tussen stinkende lijken, en schieten dan onverwachts op de Duitsers. Anderen laten zich in de grond graven met maar een hand vrij om het geweer te hanteren; vanuit deze schuilplaats kunnen ze dan veel Duitsers doodschieten voor ze ontdekt en doodgeschoten worden. Er zitten er, zelfs als de Duitsers veel verder zijn, nog dagenlang in graven, holen, beken, bomen, ramen, deuren, riolen, ja, in alles; ze loeren tot ze een vijand zuiver op de korrel krijgen; en de vrouwen vechten mee. (1992: Radio Moskou werd toen (1941) nog niet gestoord).

De door de communisten onderdrukte Russen, Oekrainers etc. wilden niet voor hun bazen vechten; ze gaven zich in 't begin met honderd-duizenden (is dit nazi-propaganda?) tegelijk over. De onderdrukkers voelden nattigheid en stonden grotere godsdienstvrijheid toe. Wat dat betreft, leken ze precies op hun nationaal-socialistische spitsbroeders: toen de nazi's nog pas in ons land waren en onze omroepen nog niet naar hun hand hadden gezet, zonden ze (zeker een maal, en misschien vaak) een gezongen hoogmis uit over Radio-Bremen, die propaganda voor Nederland verzorgde. De omroeper was een vroegere intern van 't College in Weert, die, "de Bennie" werd genoemd; hij kwam uit Holland. - De Duitsers (lees: Nazi's) proberen nu vrijwilligers te werven uit alle door hun bezette landen. Ze zeggen dat ze, in naam van de Europese vrijheid en het christendom en de beschaving, strijden tegen de communistische hordes, welke -volgens hen- al opgesteld staan om Europa te overweldigen. Maar, zeggen de mensen hier, al is er in Rusland dan een dwaling baas, in Duitsland is dat evenzeer het geval. En wij zijn nu eenmaal met Duitsland in oorlog, niet met Rusland. Het Duitse nationaal-socialisme is zelfs nog gevaarlijker dan het communisme, omdat het geniepig is. De nazi's zijn wolven in schapevel. Voor 1933 zeiden die (in Duitsland) dat ze het Christendom zouden steunen maar na de machtsovername schreeuwden zij (zij= Goebbels oftewel Kaffe Juupsje), dat het nationaal-socialisme geen andere wereldbeschouwing naast zich duldde. Zelfs ontzegden zij aan de ouders het recht hun kinderen christelijk op te voeden.

Met onze Pastoor waren overal nog meer geestelijken in hechtenis genomen, en het is dan ook goed te begrijpen dat niemand zich door de Duitse propaganda liet verleiden om terwille van het Christendom tegen de Russen te vechten. In Nederweert zijn maar twee jongens bij de SS gegaan, omdat de Duitsers hun na hun diensttijd een mooi baantje hebben beloofd. De Duitse dwang wordt met de dag erger. Wie 'n woordje te veel

zegt dat de Duitsers ter ore komt, wordt opgesloten in een concentratie-kamp. (1984: Mackus Piet heeft veel last gehad omdat hij zei, toen NSB-ers na de Hoogmis blaadjes uitdeelden : "Ze mooste zen op Hange." Een NSB-er gaf het aan, en Piet kon zich alleen redden door te zeggen dat hij die blaadjes had bedoeld met "ze". Toen onze Pastoor, Dr. Jos Krijn, een snotneus onder zijn parochianen (ene Harrie Linssen/Linsen met fel-blauwe ogen; Budschop?), die bij de nieuw-heidense SS wou gaan, op het goede spoor probeerde terug te brengen, werd hij daarom opgepakt en in Maastricht in de gevangenis opgesloten. Ofschoon Pastoor haast niet kon lopen van de jicht, moest hij daar de vloer dweilen, en ander werk doen. Ze zeggen dat hij dweilde door met een voet de dweil over de vloer vooruit te duwen. Hij werd op Vastenavond van 1941 (25 februari 1941) gevangen genomen. Voor die tijd waren veel Nederweertenaren over hem als parochie-herder niet erg in de wolken, omdat hij veel te lang en veel te geleerd preekte. Maar toen hij door de Pruisen in hechtenis werd genomen, veranderde de stemming radicaal. Allen baden wij voor zijn terugkeer. En het bidden werd verhoord: op 15 maart, de feestdag van Maria Boodschap, kwam hij terug in ons midden. Maar zijn eerste preek was weer even lang. We moesten weer horen dat hij in Batavia was geboren, "mijne geliefden." Jaren geleden, preekte hij, was hij uit de Noordelijke IJszee opgepikt door een Russische ijsbreker, ook op een Ons-Lieve-Vrouwe dag, na een schipbreuk.

De Duitsers halen hier 't beste eten weg. De boeren moeten koeien en varkens leveren, die worden gebruikt om het Duitse volk te voeden. Wij verwonderden ons al lang dat er in de slachterswinkels nooit varkensvlees was, al werden er nog zo veel varkens geleverd. De Duitsers beweerden alsmaar dat zij ze ook niet hadden. Het was dus een raadsel waar al die knorrende of uitgeknorde beestjes bleven. Maar op een goeie dag maakten de Duitsers bekend dat ze de Nederlandse boeren veevoer zouden schenken: volgens hun een zeer grote beloning voor enkele varkens die wij hun hadden geleverd. Dat niemand dat voer ooit heeft gezien, bewijst nog niet dat 't er niet is, zullen we maar zeggen. Heeft de uitplundering-in-het-groot ernstige gevolgen voor 't Nederlandse volk, toch kan men de kleine uitplundering niet over het hoofd zien. De afzonderlijke soldaten kopen alle winkels haast leeg en sturen de waar naar de Heimat. In Den Haag is vorige week een Engelse spion in Duits uniform opgepakt. De Gestapo zag dat 't geen echte Wehrmachtsman was, omdat hij geen pakje onder de arm had. Een grap natuurlijk, maar wel typerend.

NOTITIE VAN 9 JANUARI 1942

Weer zijn enkele maanden voorbij. Vandaag is het 9 januari 1942. Eerst wat familienieuws. Op 12 november 1941 is onze Zjeng getrouwd met Jet van Klusse Corneel (Vaes). Hij, zijn bruid de Klusse familie en onze familie hebben maandenlang moeten lopen om de meest noodzakelijke dingen voor hun huishouden en de bruiloft bijeen te garen. Onze Miet, die sinds Nieuwjaar 1941 in het klooster is bij de Zusters Dominicanessen, is drie dagen geleden ingekleed, op Driekoningen 1942. De bisschop van Roermond, Mgr. Lemmens, noemde de kloosternaam: Marie Deo Gratias. Onze Miet is nog ingetreden op Bethanie in Venlo, maar dat klooster is door de Duitsers in beslag genomen, omdat ze daar een vliegveld wilden gaan maken. De Zusters zijn nu geëvacueerd naar Konings-Bosch, in een vleugel van het klooster der Zusters van het Kostbaar Bloed; dat is ook een slotklooster.

Het leven onder de bezetting wordt steeds moeilijker. De geringste plaag is dat dingen zoals koffie schaars zijn. In dorpen is er nog genoeg te eten, maar in steden is 't anders. Natuurlijk hoeft iemand met genoeg geld nog wel wat krijgen in de zwarte handel, maar die is peperduur. Enkele prijzen: een kilo koffie kost veertig gulden, een gouden tientje vijf-en vijftig, een fietsband zestig gulden. Tabak is er weinig te krijgen, en daarbij in het zwart erg duur. Verleden jaar hebben we zelf tabak gezaaid, die wel te roken is. (1984: Dat gold niet voor de eerste partij van de oogst! Ik had bij den apotheker ingrediënten gehaald voor de saus, maar voegde een kilo suiker toe in plaats van een ons, en de suiker was zo schaars! De tabak werd er purper van ook nog. In 1952 vond ik op een zoldertje een vergeten partij tabak van de oogst van 1944; die smaakte redelijk in de pijp, en zonder sausen).

Omdat de inkomsten der boeren gedaald zijn, is het te begrijpen dat ze soms produkten in de zwaarte handel doen. Want de pluimveehouderij was vaak een voorname bron van inkomen, voor de oorlog. In het Land van Weert had iedere boer gemiddeld 250 kippen. Thans is het onder zware straffen verboden om meer dan tien of vijftien kippen aan te houden, al naar gelang de grootte van het bedrijf. De boeren moeten de vruchten leveren voor een veel te lage prijs: rogge 13 cent, tarwe 15 cent, haver 11 cent. Voor eigen gebruik mogen ze nog niet eens half genoeg rogge, haver en tarwe houden; ze waren al gek als ze niets verborgen. Als de boeren zich aan de voorschriften hielden, zouden ze er op toe geven. Iemand die heel alleen voor een jong huishouden moet zorgen, moet wel wat zwart verkopen. Daar is dan ook niets op tegen, mits andere mensen die te kort hebben maar wat kunnen krijgen tegen een redelijke prijs.

Netje Vossen en Lei Vaes (Klusse Lei)
woonden op Roeven (naast Weevers Tjeu)

Sjeng Vossen en Jet Vaes (Klusse Jet)
huwden 12 november 1941

Miet Vossen, hier ter gelegenheid van haar inkleding
als novice tussen haar ouders.
Als Zuster Dominicanes van Bethanië ontving ze in januari
1942 van Mgr.Lemmens (bisschop van Roermond) de
kloosternaam Marie Deo Gratias.

In Rusland zijn intussen de kansen gekeerd. In het begin hebben de Duitsers daar grote vorderingen gemaakt. Ze namen veel Russen krijgsgevangen (maar 1947-8 hoorde ik een ander verhaal) en drongen door tot vlak bij Moskou. Eind november begonnen de Russen de van kou verstijfde Duitsers terug te drijven. Alleen in het Noorden konden de Duitsers zich nog staande houden. (Nu het andere verhaal uit 1947-8: de krijgsgevangenen, zo hoorde ik van een Oekraïner, hadden niet voor Stalin willen vechten; daarom hadden ze zich overgegeven, een keer een half miljoen, dan weer drie kwart miljoen).

Op 8 December 1941 deed de Japanse vloot een verraderlijke aanval op het Amerikaanse marine-steunpunt Pearl Harbour, op Hawaii. De verrassing uitbuitend, hebben de Jappen Goeam, Wake, de Filipijnen en delen van Malakka en Borneo weten te bezetten.

Gelukkig gaat 't in Europa en Afrika goed. In Libië zijn de Italianen en de Duitsers ontzettend hard aan 't lopen om de Britten voor te blijven, die naar het westen oprukken. Hopelijk krijgt de Pruis zijn doodsteek.

Op Kerstdag 25 december 1941 werd in Nederweert een kabel doorgesneden bij Brug veertien. (Volgens mijn oomzegger Piet Koolen, door mij toegevoegd in deze kroniek op 23 juni 1996, was een stuk kabel doorgesneden en meegenomen door een boer nabij brug 14 (kant Winnerstraat of Ospel), omdat hij dacht dat hij dat stuk kabel wel ergens dacht te kunnen gebruiken. Waarschijnlijk heeft een vijand van de correcte politiemans Buysten het lasterlijk gerucht verspreid. Ik heb dat gerucht ook geloofd).

Voor straf moet nu de hele gemeente, althans de volwassen mannen, wacht kloppen langs de Kanaal, over een afstand van ruim vier kilometer. Langs de Kanaal zijn, op ongeveer twintig meter afstand, paaltjes gezet. Bij ieder paaltje moeten twee mannen blijven staan. Maar ze hadden daar niet veel trek in; in plaats van buiten staan gingen ze binnenzitten in huizen (indien dichtbij) langs de Kanaal, bij warme kachels. Daarbij werd dezelfde kabel nog eens doorgesneden. De burgemeester kreeg opdracht van de Sicherheitspolizei tot het zenden van circulaires naar de volwassen mannen. De inhoud der circulaires is hoofdzakelijk: Tussen 7 uur 's avonds en 4 uur 's morgens mag geen mens op straat, en bij verdere sabotage worden 100 Nederweertenaars gedetineerd en 10 daarvan zullen dan standrechtelijk worden gefusilleerd.

Iedere mannelijke Nederweertenaar tussen de achttien en zes en vijftig moet nu vier uur achter mekaar wachtkloppen. Per dag komen er vijfhonderd twintig aan de beurt. Verscheidene mannen die, tijdens controle door de Sicherheitspolizei, niet bij hun paaltje stonden moeten vijftig gulden betalen; dat is voor velen het loon over enkele weken.

De eerste keer dat ik op wacht moest (met andere mannen uit de buurtschap, o.a. onze Antoon en Weevers Tienus=Knapen) gingen we met een hele troep zingend naar brug veertien. De hele nacht door trokken we, verschrikkelijk schreeuwend en bulderend, op en neer over de Kanaaldijk tussen (brug) dertien en veertien. De Kanaal lag toen nog niet dichtgevroren, er kwam een schip door. Het vroom hard en er lag sneeuw. Alle wachtklopers waren toen mannen uit den Hoek en het Boekend, en we hadden daar de tijd te slijten van tien uur tot twee uur 's nachts. Tegen de felle kou, die toen al heerste en nog altijd duurt, hadden we ons beschermd met dekens, "nuizike" (=diagonaal-gevouwen omslagdoeken: vrouwendracht), enkele stellen hemden, borstrokken, onderbroeken, truien, wollen dassen, oorkleppen, stro in de klompen, enzovoort. Op brug veertien hadden we een glijbaan gemaakt. Toen oud en jong zich daar vermaakte, werd ons door wachtklopers dicht bij Nederweert-Doop een waarschuwing gegeven dat er politie (Polizei) op komst was. Iedereen ging zo snel als hij kon aan 't rennen om bij zijn paaltje te komen. Menigeeen leverde niet zijn top-prestatie, omdat hij belemmerd werd door zijn kledij en door lachten. Want 't was om je te besterven, al die klompjes van de vluchtelingen te horen batteren over de Kanaal Dijk.

De eerste keer vond ik dat wachtkloppen zo vervelend nog niet. Maar de tweede keer wel. Toen had ik geen klompen aan, maar schoenen. Terwijl de andere mensen van tijd tot tijd ergens in groepen konden blijven praten, moest ik op mijn eentje aan 't lopen blijven om geen koude voeten te krijgen. Omdat ik nog altijd voor controle naar het Consultatie-bureau moest, ging ik daar een briefje voor vrijstelling halen.

De wachtklopperij heeft 'n run naar de klompenwinkels veroorzaakt. Wij troosten ons met de gedachte dat we de inwoners van Berlijn ook nog wel een paar paaltjes zullen zetten.

Notitie van 7 oktober 1944.

Meer dan anderhalf jaar is er vergaan sedert ik 't laatst aan deze kroniek gewerkt heb. De Britten zijn in Nederweert.

Maar eerst zal ik nog wat schrijven over de laatste tijd van de Duitse bezetting, die lange boze droom die nu voor ons gelukkig voorbij is.

GEMEENTE NEDERWEERT.

Bevel tot het verrichten van diensten.

Op last van de Deutsche Sicherheitspolizei wordt U door mij aangewezen om op de hieronder vermelde dagen en uren op de daarbij vermelde plaats wacht te houden langs de Zuid-Willemsvaart tusschen de woning van J. de Waal, Staat A 161 en Sluis 13 (Somersche grens).

Het geheele traject, waarlangs wacht dient te worden gehouden, is door paaltjes ingedeeld, waarvan no. 1 begint bij J. de Waal. Het paaltje alwaar U wacht dient te houden, is hieronder aangegeven.

Deze lastgeving is persoonlijk, zoodat het aanstellen van vervangers niet meer is toegestaan.

Indien U in gebreke mocht blijven aan de U bij deze opgelegde verplichting te voldoen, zult U door de politie worden opgebracht en ingesloten worden in afwachting van de verdere door de Deutsche instantie ten Uwen opzichte te treffen maatregelen. Eveneens is het verboden zich tijdens de wachturen van de aangewezen plaats te verwijderen, terwijl het te laat op post verschijnen en het te vroeg die plaats verlaten met niet-opkomst zal worden gelijkgesteld en derhalve zwaar zal worden gestraft.

Hierdoor komen al de reeds eventueel uitgereikte lastgevingen te vervallen.

U wordt gelast wacht te betrekken: aan paal no. 28
op 10 en 11 Jan. 42
van 21 tot 1 uur.

Nederweert, 10 Jan 1942

De Burgemeester van Nederweert,

Aan den Heer

A. J. Bossen

Wijk Reijnders No. 366

Nederweert.

In 1942 wist Duitsland nog militaire successen te boeken in Rusland. Zijn legers hebben gestaan in de Kaukasus en niet ver van de Kaspische Zee. De Russen konden de spits van de Duitse aanval evenwel bij Woronesj afbuigen naar 't zuiden, en daarna de Duitsers verdrijven uit Stalin-graad. Vanaf die tijd zijn de Duitsers aan een stuk door achteruit gemoeten. Thans staan ze ongeveer op de plaats waar ze in 1941 hun aanval begonnen. Voor een groot gedeelte door partizanen-akties in Joegoslavië, is de Balkan bijna voor de Duitsers verloren.

De Amerikanen (sedert Pearl Harbour met hen in oorlog) en de Britten hebben hen verdreven uit Afrika en Zuid-Midden-Italië, en daarbij ook nog uit 't grootste deel van Frankrijk en België.

De Duitse druk was aan een stuk door sterker geworden. De Joden moesten eerst een gele ster met "Jood" op de borst dragen. Ik zag er voor 't eerst in Tilburg: oudere mannen die zenuwachtig tegen elkaar stonden te praten op het trottoir. Dat was rond september 1942. Toen waren er al naar concentratie-kampen gebracht. Er waren destijds mensen die gezien hadden dat in Vught, op het station, joden bakstenen moesten lossen, met hun blote handen. In de zomer van 1942 (zondag 26 juli) werd in de kerken een brief van de Bisschoppen afgelezen, over de Jodenvervolgung. Je bloed ging er van koken.

Jan van den Haan (Jan Haenen) en ik schreven nog voor het lof briefjes: "Boeren, levert geen melk!" stond er op. We schreven ze met handschoenen aan: we hadden ooit gehoord van vinger-afdrukken; ze stonden op de persoonsbewijzen. Voor het lof (destijds 3 uur na de middag?) hingen we de pamfletten op de palen van de elektriciteit (boven de grond destijds), op Klein-Duimpjes-manier van Dreesen Drees tot aan de kerk. Gelukkig hadden verstandigere mensen ze allemaal verwijderd.

Heel veel mensen zijn er vermoord in Vught, Amersfoort en Ommen, of in een van de Duitse Kampen. Van onze naaste familie is zo alleen Aale Frans (zoon van mijn oom Wullem Vossen) om 't leven gekomen, in het kamp van Sackenhäuser. Hij had ge-allieerde piloten over de Belgische grens gebracht. Van (Frans?) van de Laar, huis tegenover de kerk van Overweert, vernam ik (na de bevrijding?) dat, Aale Frans met opzet, of in vertwijfeling tegen de elektrische draad van een afastering was gelopen. In januari 1943 werd de Opper van de Marechaussee (uit Overweert, of uit Nederweert, een van der Kan?) opgebeld dat Aale Frans dood was.

Iedere week lazen we (in de krant) lijsten van personen die waren doodgeschoten wegens terroristische actie, opruiing, lidmaatschap van verboden verenigingen of zoiets.

Omdat de Duitsers steeds meer eigen volk uit hun fabrieken naar de Wehrmacht moesten overbrengen, vulden ze de opengevallen plaatsen (in de fabrieken) met buitenlandse arbeiders. Eerst riepen ze individuele arbeiders op voor "Arbeitseinsatz in Deutschland". Omdat ze niet genoeg mensen bij mekaar kregen, riepen ze in 1943 hele jaarklassen op: jonge mensen geboren van 1918 tot en met 1924 (Aantekening Donderdag 8 januari 1998: des 7 jaarklassen). Voor enkele bedrijven verleenden ze vrijstelling, en daar hoorde ook de Landbouw bij.

De vrijgestelden kregen, naast hun persoonsbewijs, een gele Ausweis: een verklaring dat ze in Nederland onmisbaar waren. Natuurlijk werd er met deze Ausweise gefoeteld. (1984: Die Ausweise moesten oudere mensen ook hebben, ik geloof van alle boeren. Sinds augustus 1942 werkte ik intussen op het Voedselbureau. Mijn gewone werk was de registratie van akkersvruchten voor menselijk gebruik; ik moest in grote boeken optekenen hoeveel are rogge enz. de mensen inzaaiden, hoeveel ze dorsten, leverden, maalden en zo. Op papier klopte alles. Ik kreeg ook de afdeling Ausweise. Ik heb er uitgeschreven voor zigeuners en andere mensen die geen haver van tarwe konden onderscheiden. Ze zaten in boekjes van vijftig. Zodra ik een vol boekje had ondertekend en verantwoord, moest ik 't doorgeven aan een Landstander uit een naburige plaats. Die moest controleren en dan zijn eigen handtekening zetten. Het was een gemakkelijke man: hij tekende alles zonder na te vragen (1998, Donderdag 8 januari, Hij heette Gortz, en hij kwam uit Leveroy, gemeente Nederweert. Hij hield wel van ietwat vieze moppen). Maar het grootste gefoetel hoorde ik pas na de oorlog. Buiten mijn weten had mijn collega Lumme Zjeng (J. Scheepers, Ospel) honderden Ausweise achterover gedrukt voor de ondergrondse).

Toen de Moffen de Ausweise uitgeschreven hadden gekregen, verklaarden ze opeens die voor de jaargangen 1921 tot en met 1924 ongeldig. Ze hadden na de namen van 'n hoop personen voor de Arbeitseinsatz in Nederweert moesten enkele honderden jongemannen die op het erewoord van de Duitsers hadden vertrouwd, naar Mofrika. Maar velen onttrokken zich aan deze dwang, hetzij terstond (juni 1943) ofwel nadat ze een keer met verlof waren gekomen.

Die jongens bleven voortaan hier, en omdat ze zich moesten verbergen voor de Duitsers en voor de NSB-ers, werden ze onderduikers genoemd. "De" Duitsers en "de" NSB-ers is eigenlijk niet juist. In Nederweert lagen maar enkele Pruisen, die voornamelijk de zoeklichten bedienden tegen de geallieerde "eierkisten", zo noemden

Frans Vossen (Aale Frans), zoon van "oom" Wullem (broer van Joeëste Piet)
Hier in het uniform van fanfare St.Lambertus anno 1929.
Omgekomen in kamp Sachsenhausen. Had geholpen geallieerde piloten
naar België te brengen.

VERKLARING Nr. 27032 AUSWEIS

geldig tot en met 31 December 1944.
gültig bis zum 31. Dezember 1944 einschl.

DE SECRETARIS-GENERAAL VAN HET DEPARTEMENT
VAN LANDBOUW EN VISSCHERIJ

DER GENERALSEKRETÄR IM MINISTERIUM FÜR LAND-
WIRTSCHAFT UND FISCHEREI

verklaart, dat **Vossen A.F.**
erklart, dass
geboren **2-6-1920**
geboren
wonende te **Nederweert, Heysterstr.**
wohnhaft in **B.66**
persoonsbewijs Nr. **N.5/004667**
Kennkarte Nr.
als **Adm. Ambtenaar**
als
bij **Rb.V.V.O.-Prov. Voedselcommis-**
beim **saris v. Limburg** werkzaam is.
fähig ist.

In het belang van den dienst verzoekt de ondergetee-
kende de hiervoor in aanmerking komende autoriteiten
Vossen A.F.
voornoemd alle toelaatbare faciliteiten te verleen en in
het bijzonder zijn/haar bewegingsvrijheid niet te beperken.

Behufs des Dienstes bittet der Unterzeichnete die hierfür
in Betracht kommenden Behörden
Vossen A.F.

vor erwähnt alle zulässigen Erleichterungen zu gewähren
und besonders seine/ihre Bewegungsfreiheit nicht zu
beschränken.

De Secretaris-Generaal van het
Departement van Landbouw en
Visscherij,
namens dezen:

Der Generalsekretär im Ministe-
rium für Landwirtschaft und
Fischerei,

i.A.

Slechts geldig met stempel
van den Dienst

Nur gültig mit Stempel des
Dienstes

27188-28.000-3-44-V.V.O. 341601-K 1004

Voedselbureau (links Fons Vossen)

we de bommenwerpers, die we altijd graag hoorden. - 's avonds in de maneschijn, bombarderen zij Berlijn - zongen wij in het liedje van "oo mijn kleine schildersjongen (=Hitler), oo wat ben je toch begonnen".

De Pruisen in Nederweert (gelegerd) vielen niemand lastig. Ze hebben mij nooit aan mijn kop gehouden, maar als ze dat wel eens gedaan hadden zou ik hen nu nog groot gelijk geven. Ook "de" NSB-ers is niet juist; er waren slechte en goeie. Baer van onze An in Helden-Beerlinge, die jarenlang zijn huis bij tijden vol(en werkelijk vol)joden heeft gehad, heeft onbeschrijfelijk veel plezier gehad van een NSB-cafehouder tegenover hem met veel Duitse aanloop, die meer dan eens bij razzia's de SD (Sicherheitsdienst) heeft weerhouden van huiszoeking bij Baer, door te zeggen dat ze "bij die man met een groot huishouden" niet aan hoefden te gaan. (Toevoeging 1984: de ontknoping komt later).

Toen de Britten hier kwamen, werkten er nog maar vijf Nederweerder jongens in Duitsland.

Ook joden, verzetsmensen, studenten en anderen moesten onderduiken. In april 1943 ook eventjes de oud-militairen (de Pruisen wilden hen als krijgsgevangenen naar Duitsland brengen, maar vergaten dat op de een of andere manier weer gauw). De onderduikers kregen geen rantsoenbonnen, maar er was een hele organisatie die er voor zorgde dat ze toch te eten kregen.

Ook voor het geestelijk heil der onderduikers werd gezorgd, soms door priesters die zelf moesten duiken, bijvoorbeeld Zjef van Geuze Pierke (Geussens), kapelaan in Rooy (=Stramproy). Bij dreigend gevaar werden de onderduikers op korte tijd gewaarschuwd. Er was ook een organisatie die brieven en levensmiddelen stuurde naar Nederweerters in Duitsland; dat was een afdeling van de Katholieke Actie, geleid door Kapelaan Janssens (afkomstig uit Baxem). Het klaar maken van de pakjes gebeurde meestal bij Nandtje de Post (postbode Bijlmakers) uit het Strateris.

De Pruisen zetten ook mensen vast als gijzelaar, en stelden hen met hun leven aansprakelijk voor de verzetsdaden van anderen. Op een Zaterdag-avond in April 1943 werd Professor (Limburgs woord voor leraar op een college, d.i. Middelbare school) Ernest van den Bergh (van het Bisschoppelijk College in Weert) en Pater Hans Grimmont (C.S.Sp. = Congregatio Sancti Spiritus= Congregatie van de H. Geest, in Weert) dus: hun werd de weg versperd toen ze in Overweert uit 't station wilden gaan. Ze werden zondermeer op 't politiebureau opgesloten en daags daarna overgebracht naar Maastricht. Pater Grimmont werd daar een halve dag opgesloten in een donkere muurkast met poetsgerei, bezems en zo. Hij moest al die tijd staan in gebukte houding, want hij was een lange man. In verband met pogingen om de twee vrij te krijgen, vroeg professor Moors, directeur van het College, mij 's Maandags om voor de advocaat op schrift te stellen (mijn eerste versie was te uitdagend, 8 januari '98) wat de twee en ik die Zaterdag gedaan hadden - we waren namelijk met ons drieën naar de Leergangen in Tilburg geweest, daar waren wij op cursus.

1984: De treinreizen duurden in die tijd altijd lang. Ik geloof dat de reis Overweert-Tilburg normaal twee en een half uur duurden. In Eindhoven moest men overstappen en lang wachten. Voor vier uur les was ik misschien veertien uur op pad. Soms stopten de treinen zo maar ergens, ver van de bewoonde wereld, wat later tjoekten ze weer langzaam-aan verder. In Sterkseltj (=Sterksel), waar de Pruisen een school hadden in een gevorderd klooster, stopte de trein regelmatig. Eens was een klein jongetje midden in de hei naar buiten gelopen in de berm, op te pissen. Opeens begon de locomotief weer te tjoeken, de vader snelde naar buiten, greep zijn zoontje bij de kraag en droeg het zoontje binnen terwijl het nog steeds flink piste.

De toiletten (als ze er waren) hadden vaak een ingekrast versje:

Ons land is als dit kabinet
eerst was het vrij, nu is het bezet.
Wij zitten hier in hoge nood
en onder druk vervaarlijk groot
Maar onder 't zuchten dat wij horen
wordt een nieuwe hoop geboren. Hoe opgelucht zult Gij u voelen
als Gij het vuil weer weg ziet spoelen!

Over toiletten en Aborte gesproken: op iedere stasie hing er een bordje "Abort". In Overweert heb ik eenmaal op de stasie een stomme streek uitgehaald. In het Abort naast me zat iemand aan de deur te friemelen; hij kon er niet uit. Ik nam mijn zakmes om hem te helpen, van buiten af. Wat had ik een spijt toen daar een opgesloten Pruis uit kwam, een van de Pruisen die op elke stasie de lakens uitdeelden! Als een geslagen hondje dankte hij mij. Het ventje kon er ook niets aan doen, hij was geplaagd door de Overweertenaren.

In Eindhoven kon je soms niet verder met de trein. Dan moest je met bussen naar Best en daar weer lang wachten; de lijn was dan weer eens gebombardeerd. De tweede keer stiefelde ik in snelle tred om te proberen in een fabriek klompen te kopen. Ik hoorde binnen al roepen: "Dor hedde dr weer ene!" Ik kreeg geen klompen, en heb 't nooit meer geprobeerd.

(Na de bevrijding was er bijna geen materiaal meer (van treinen). Je kon dan pas in Eindhoven op de trein; dus moest je op je fiets (met massieve banden, in mekaar geprutst van auto-buitenbanden) over de hobbels en gaten van de Leenders Pad naar Eindhoven zwoegen. Vaak moest je in een goederen-wagon bij de open deuren zitten op de vloer, met je benen buiten boord).

Maar laat ons nu terug gaan naar Ernest van den Bergh en Hans Grimmont:

Later werden ze naar het gijzelaars-kamp in Sint Michielsgestel vervoerd. Eens was er in Rotterdam sabotage gepleegd. De kampcommandant liet alle gijzelaars op een open plaats aantreden en hield een toespraak: wegens sabotage zouden tien van hen dood worden geschoten; de schuld daarvan was niet het Duitse Rijk, maar Engeland, dat de Nederlandse bevolking ophitste. Toen de gijzelaars dit in stilte hadden moeten aanhoren, werden er tien uitgekozen en doodgeschoten; een was 'n pas getrouwde man die eerst daags tevoren in het kamp was gebracht. Hans Grimmont is kort na zijn vrijlating gestorven. Wie weet hoeveel Nederlanders door de Pruisen zijn vermoord? Eerst zetten ze de Joden uit hun huizen en beroofden hen van al hun bezittingen. Haast alle kloosters dreven ze uit, bijvoorbeeld de Trappisten uit Lolbosch en Achel, de Franciscanessen uit Heythuysen, de Broeders van Overweert, de Paters van Steyl uit al hun huizen op een na, de Priesters van Picpus in Schijndel, de Missionarissen van de H. Familie in Roosendaal. Ook scholen werden gevorderd, zoals de Heibloem in Roggel en het pensionaat St. Louis en het Bisschoppelijk College in Overweert. De Pruisen zouden graag de bisschoppen hebben aangepakt, maar ze durfden niet. Het was algemeen bekend, en het werd openlijk rondverteld dat de mijnwerkers zouden staken als ze aan Mgr. Lemmens durfden te komen.

Vaak hielden de Duitsers controle op de persoonsbewijzen en Ausweise van mensen in de aangewezen jaarklassen. Wie er geen had, werd naar een concentratiekamp gebracht, meest naar Amersfoort. Waar veel volk bijeen was, controleerden ze

t liefste: in treinen en op stations, in bioscopen, en vooral op kermissen. Die waren de laatste tijd daarom weg slap. Er mocht trouwens niet meer gedanst worden. Dat hadden ze al verboden in 1941 toen ze Rusland binnen waren gevallen: het gaf geen pas dat jongelui in Nederland dansten, terwijl hun Duitse leeftijdgenoten hun leven in de weegschaal stelden voor Europa.

Wij dansten wel, zonder compassie met de Pruisen. 't Was er wel het dansen naar: meestal in werkplaatsen en schuren. De vloer maakten we glad met snippers kaarse-vet. Wij dansten (clandestien) in het Boekend, in het Schoor, op Hulshoven, in Someren, en andere plaatsen. De muziek kwam van een trek-harmonica. Geliefde melodieën waren: die kleine Schaffnerin, Hoerst du mein heimliches Rufen, Lili-Marleen; maar vooral Ouwe Taaie, "de" schlager van den oorlog. Van politie hadden we geen last. We hielden op tijd op. (Maar misschien had de politie liever gezien dat hun kinderen ook uitgenodigd waren).

We gaven ook toneelvoorstellingen. Dat mocht van de Pruisen ook niet; ze mochten alleen gegeven worden door gezelschappen die aangesloten waren bij de zogenaamde (NSB) Cultuurkamer. Goede gezelschappen verdwenen dus, en wat bleef waren de tweede-rangs. Die verdienden wel geld als water, want andere ontspanning was er niet, buiten de bioscoop.

We gaven onze clandestiene toneel-voorstellingen in de schuur van Salmes Friedtje. Oud en jong was er blij mee. We hieven wel entree, voor de nieuwe kerk van het Laar (Overweert). Het Laar is in de oorlog tot parochie verheven, de parochie van de H.H. Antonius en Hieronymus. Bij gebrek aan een kerk worden de diensten gehouden in de St. Sebastiaans-kapel. (Behalve St. Sebastiaan worden in deze kapel bijzonder vereerd St. Lucia, patrones tegen buikloop en Sint Gertrudis, patrones tegen ratten en muizen. Op "Sinte-Giertendaag" wordt er ieder jaar het muizenwater gewijd, dat over de stro-bermen en stro-mijten wordt gesprenkeld door de boeren. Als eerste pastoor van Laar werd benoemd een oud-kapelaan van Nederweert, Lei Obers uit Herten, in Nederweert heel gezien. (Na Nederweert werd hij in Overweert aalmoezenier van de arbeid).

In het begin, in 1942, ging 't er in de kapel vrij primitief aan toe. Voordat de Mis begon, placht de koster, Paas Perjan, de "kerk" binnen te stappen en te zeggen: "Als er iemand moet biechten: Pastoor is hier." Na het Introibo zei Perjan: "Wie te communie wil gaan, moet de vinger opsteken." Na de mis hield hij met Pastoor uitgebreide gesprekken in de nog volle kerk: "Koud, nietwaar meneer Pastoor? Ik heb uw fiets buiten gezet." Eens, midden tijdens de mis, zei de kerkmeester Bokges Baerke tegen Per-Jan: "Per-Jan, trek dat gordijn dicht; de zon schijnt me in de ogen." Per-Jan knorde al even hard: "Ja, omdat jij 't bent", en trok het gordijn dicht.

Die van Laar zijn trots op hun kerk en hun pastoor, en al hangt er ook wat van de sfeer van een missie-kerkje om hun kapel, toch wordt er misschien hartelijker gebeden dan in menige grote kerk.

Maar nu verder over ontspanning. In cafés kon niemand dronken worden. Sterke drank was er bijna niet, en het bier mocht maar een laag alcoholpercentage hebben. Dat verdroot Fel (Hobus, Nederweert), hij maakte graag eens wat goed bier in zijn brouwerij "De Pelikaan". Tot zijn en ieders verdriet hebben controleurs hem eens n heel brouwsel in de afvoer laten lopen, omdat 't te sterk was.

De Pruisen hadden altijd wat nieuws. Bij verrassing vorderden ze (in augustus 1942) fietsen. In de steden trokken ze de mensen op de straat van de fiets af, en ze kaapten de fietsen uit de huizen. (1998: hoe kom ik hier aan?)

Iedereen verstopte zijn karretje vlug, tot die bui weer overwaaide.

Omstreeks dezelfde tijd moesten ook goud, zilver en andere metalen ingeleverd worden. Natuurlijk werd er weer gauw verstopt. Zo kon dat geval gebeuren met die beroemde fakir. In alle landen ter wereld had hij zich levend laten begraven, en zich na 'n dag boven aarde laten halen, fris en kwiek. In Nederland liep 't scheef. Hij werd opgegraven, maar was morsdood. Hij was gestorven aan koper-vergiftiging.

Op dorpen liep dit soort vorderingen niet zo'n vaart; daar waren te weinig Duitsers. Wel moesten de mensen hun prikkeldraad inleveren. Verbergen ging niet, dus lieten ze het maar om hun weien zetten. In Nederweert werden maar enkele tientallen meters weggeroest prikkeldraad ingeleverd. Later hebben ze op enkele plaatsen de draad om de weien weg laten halen. Ze hadden daarbij de hulp van de Landwacht: in een zwart uniform geklede arme klontjes uit Rotterdam met een hongerend huishouden. Ze maakten zich niet druk, want ze hadden liever etenswaar dan prikkeldraad.

De spijtigste vordering was die van de kerk-klokken. In onze toren werden ze allebei weg gehaald. De grote was ongeveer twee meter hoog en de kleine zowat anderhalve meter. Het is een schande voor Nederweert dat een ontaarde zoon van deze gemeente mee heeft gewerkt aan deze heiligschennis. Gelukkig is hij niet de laatste die in Nederweert de klokken aangeraakt heeft: toen ze allebei in een vrachtwagen geladen stonden om afgevoerd te worden, heb ik dat gedaan, ook nog op het moment dat de wagen vertrok. (Een hele tijd na de bevrijding kwamen militairen van de Royal Scots Greys bij ons; uit hun woorden maakte ik op dat zij voor nieuwe klokken zouden zorgen).

In Juni 1943 moesten de radio's ingeleverd worden. In het begin van de bezetting hadden de Duitsers al verboden te luisteren naar buitenlandse zenders (behalve die van Duitsland en door Duitsland bezette landen), maar daar trok niemand zich wat van aan. In 1943 dreigden ze weer met de zwaarste straffen. Toen ik 's middags van 't voedselbureau thuiskwam om te eten, kreeg ik van ons Moeder en onze Nel opdracht om het toestel mee te nemen naar het raadhuis, de inleveringsplaats. Ons Vader zei niets; die wist dat soms praten niet baatte. Door ervaring ook wijzer geworden, sprak ik niet tegen. Ik pakte in een "roef" de radio op en fietste er mee naar Hooks Tieske (Tullemans). Tieske verborg 't, op de schelft. Toen door naar 't Voedselburo. Maar 's avonds, toen onze Michel en Antoon thuiskwamen en niet meer naar de Engelse radio konden luisteren, was het huis te klein. Iedereen (behalve ons Vader) maakte mij uit voor alles wat lelijk was. Moeder en Nel riepen 't hardst: "Hij is ook altijd zo haastig," zeiden ze, "hij pakte hem voor we er erg in hadden." Nadat ik een paar dagen het zwarte schaap was geweest, dacht ik dat de spijt wel beklijfd zou zijn. Ik zei: "Hij is bij Hooks Tieske" Iedereen zielsblij. Ik haalde 't, terug, schakelde op tijd in voor Radio-Oranje en we konden weer luisteren.

Maar ik had me verkeken: lang zou 't niet duren. Op 'n morgen ging onze Nel naar de mis in de kapel op het Laar, in de gemeente (Over)weert, waar ze een NSB-burgemeester hadden. Die had briefjes laten ophangen met de meest gruwelijke bedreigingen.

Toen ik 's middags thuis kwam om te eten, moest de radio weer weg. Ik kreeg nog gedaan dat ik mocht wachten tot Michel en Antoon thuis waren. Maar die zagen ook geen hogerhand, en dus moest de radio weer 't huis uit. De volgende morgen zette ik 'm op de bagage-drager, zonder 'm vast te maken. Toen ik bij Linse (uit 't zicht!) de draai om was, duvelde ik 'm met 'n kwaai kop op de steenweg en sleepte hem voort aan de kabel. Een paar keer schopte ik 'm rollend in de (toen droge) beek. Op de binnenplaats van het raadhuis zette ik 'm op de tafel waaraan de ambtenaren zaten. "Zet 'm daar maar neer, Fons", zeiden ze, en ze wezen op de andere radio's langs de muur. In een zwaai kwakte ik 'm van de tafel op de grond. Onder de bezetting hebben de radio's op de zolder van 't raadhuis gestaan, allemaal met kaartjes met de naam van de eigenaar er op.

Vier "Vosjes" op een rij, vlnr. Sjeng, Michel, Fons en Antoon

Nel Vossen

Iemand had van onze radio het snoer afgehaald, maar er stond een precies eendere, van iemand die een geallieerde piloot had aangegeven; het snoer daarvan heb ik aan de onze gezet.

Toen de Grenadier Guards bij ons lagen, hebben die 'm nagekeken en bevonden dat hij nog goed speelde, al hadden zij alleen maar gelijkstroom. En hij heeft nog jaren gespeeld. Alleen was de kast gehavend van het vooruit slepen. We hebben er wel vernis over gesmeerd, maar je bleef 't zien. Het was een sterke radio, een Erres.

Maar allih, onder de oorlog moesten wij voortaan naar de Britse radio (Oranje) gaan luisteren bij Salmes Friedtje (Hoeben), bij ons de akker over. De Friedtjes hadden 'm opgeborgen in een toch niet meer gebruikte eierkist (want de mensen mochten haast geen kippen houden) onder 'n paar lege jute-zakken. Gemakkelijk was dat luisteren niet, want de Duitsers zetten stoorzenders aan zodra de Nederlandse uitzending begon. Ze kwam na

t Fins programma, dat ophield met "Sies Koolemien". Daarna begon 't gebatter en gefieper en geschromp, en op de achtergrond hoorde je een stem welke je toch voor 't grootste gedeelte kon volgen. Al-bij-een was ;t een onrustig gedoe. (Pas meer dan een jaar na de bevrijding merkte ik hoeveel schrik wij onder de bezetting moeten hebben gehad. Toen lieten ze nog een keer horen hoe dat luisteren naar Radio Oranje was geweest: ik begon er van te trillen als een espeblad).

De Britse radio hield er de moed in, maar wat duurde 't lang! Ons ongeduld zocht een uitweg in deze mop: In het jaar negentien honderd zestig. Een oud mannetje zit met een oor in een piepend radiootje. Een groepje andere ouwe mannekes staan met gespannen blik om hem heen en vragen: " Wat zegt?" De eerste, enthousiast:"Hij komt binnenkort!"

Het Nederlandse volk had - en heeft nog - eten te kort. Niettemin hebben de Duitsers hier altijd voorraden weggevoerd. In zijn mededelingen aan personen in zijn dienst zei Ir. Louwes (de directeur-generaal van de Landbouw) dat de weggevoerde voorraden zeer gering waren. Vaststaat, dat grote hoeveelheden groente en fruit door de Duitsers zijn gestolen. Over dit alles zullen jullie na de oorlog beter kunnen oordelen dan wij nu.

De zwarte handel, die in 't begin een middel was om eten uit de Duitse klauwen te houden, werd in latere jaren door de bezetter beheerst. Treinen die grensarbeiders naar Duitsland brachten, werden botertreinen genoemd, omdat de passagiers "zwarte" boter meenamen naar het grosse Vaderland.

De prijzen in de zwarte handel waren fabelachtig. Tegen 't einde van de bezetting waren ze aldus (en dan te bedenken dat de lonen niet erg waren gestegen; op het Landbouwbelang in Overweert hebben, heel de bezetting door, arbeiders met een groot gezin fl. 21,= per week verdiend, in het begin fl 18,=):

een fiets-buitenband van oorlogskwaliteit fl. 225,=
een massieve fietsband, gemaakt van oude buitenband van auto fl. 50,=
een (mannen)kostuum oorlogskwaliteit fl. 650,=
een kostuum, voor-oorlogs fl. 1.000,=
een pet fl. 10,=
een "zijden" overhemd, oorlogs-kwaliteit fl. 35,=
een flanel die na een keer wassen kapot was fl. 40,=
een luier fl 25,=
een paar mannenschoenen fl. 160,=
een paar kinderschoenen fl. 60,=
een stel glasgordijnen meer dan fl. 100,=
een kilo ongewassen ongesponnen wol fl. 80,=
een klosje garen fl 10,=
een emmer fl. 45,=
een fiets fl. 1.400,= (ik heb voor de oorlog 'ns een fonkelnieuwe fiets van fl.6,= gehad, t was wel een Japanse, ik zakte er al gauw door). Een goede fiets had je toen voor fl. 25,=
een overall fl. 150,=
een kilo koffie fl. 400,= (Er was ook "koffie" (=surrogaat) op de distributiebonnen; die werd aangevuld met "koffie" van (in een vlaai-plaat) geroosterde rogge-korrels).
een kilo boter fl. 60,=
een kilo suiker fl. 12,50
een kilo pudding fl 18,=

spek: niet te koop. En dan te bedenken, dat ik voor de oorlog, aan de Slachterij in Overweert varkenshieltjes heb gehaald voor fl. 0,03 per stuk. Een zwarthandelaarster betaalde een boer een rijksdaalder voor een "herst" (dit is spek). Voor de grap werd verteld dat 't een gulden kostte om een boer, die net spek op had, de lippen af te likken.

een (kippen)ei fl. 1,25

een brood (rogge) fl. 3,=

een mik (tarwe) fl. 10,=

een kilo koren (rogge) fl. 2,50

een kilo tarwe fl. 2,50

een liter cognac fl. 75,= (dat moet binnenlandse zijn geweest, want Franse kenden we niet).

een sigaar, voor-oorlogs fl. 5,= (aanvulling 9 januari 1998: Bij het Dentenaerke in Overweert kon men voor de oorlog een kistje met honderd sigaren krijgen voor drie gulden).

een pakje met 20 Consi-sigaretten (oorlogskwaliteit, niet van tabak) fl. 6,= (Consi was de enige sigaret; op de naam werd gemaakt: Churchill Overwint Na Sicilië Italië).

een ons Belgische shag fl. 10,= tot fl. 24,=

een hond tot fl. 1.000,=

een konijn van vijf kilo fl. 35,= a fl. 40,=

een geit (niet in het veeboekje verantwoord) fl. 500,=

varkens (niet in het veeboekje verantwoord) fl. 500,= per kilo fl. 7,= (Aan iemand uit de "liek-noaber" (met verplichtingen bij begrafenissen "grote buurtschap") werd voor een zeug tienduizend gulden geboden. Iemand uit Nederweert, een lelijke vrek, verkocht een zieke kip voor fl. 15,=).

Aanvulling uit 1984: Intussen wist iedereen dat de Pruisen een verloren oorlog vochten. Het einde zat in de lucht, ook letterlijk. 's Nachts, en later vaak overdag gonsde het van de vliegtuigen die Duitsland gingen bombarderen. Er werden er nogal wat afgeschoten, veel op dezelfde plaats, zoals in de bossen in de buurtschap dn Hook.

Het zal in Mei 1944 zijn geweest dat we hoorden dat er weer een vliegtuig af werd geschoten, in dn Hook, richting Someren. Ik ging er nog in de spertijd op af, met een spade. Achter Joane Tjeu, op 't midden van de "Koeles" Dijk, klonk er een blije roep: naar ik dacht, op 'n goeie 200 meter, achter een stuk rogge. Maar het was vroege morgen, tegen zonsopgang, en dan kun je verkeerd schatten.

Op hetzelfde moment zag ik een rook-kolom boven de bossen. Ik dacht dat die roep van mensen was geweest die 't vliegtuig gevonden hadden. Eigenlijk had ik kunnen onthouden dat de roep meer van links was gekomen. Maar ik dacht niet verder; ik ging op de rook af. Daar was het vliegtuig; er waren al Duitsers van de luchtdoel bij: Intussen kwam ook Niek van den Hoeb (ietwat jonger dan ik) met 'n spa.

We hielpen de Duitsers met blussen. Even later kwam er ook Gruene Polizei aan; een van hen was over zijn toeren door de bombardementen op Duitsland. Ik stak een piloten-kaart, met de vlucht-corridor ingetekend, in mijn zak. Ze lieten me begaan. Ik heb de kaart later aan de Britten gegeven, maar waarde had ze niet. Een paar dagen later werd er een dode piloot gevonden precies op de plaats waar ik die blije roep had gehoord. Hij had rogge-aren afgebroken, misschien om zijn honger te stillen of met de dauw zijn dorst te lessen.

In 1943 of 1944 is er in de Peel een ding neergekomen dat volgens de beschrijvingen geen gewoon vliegtuig was. Er stak een pijp boven 't water uit en het maakte ploffende geluiden. Ook daar waren al gauw Pruisen, en de mensen mochten er niet vlak bij. Misschien is 't al een V1 geweest, die uitgeprobeerd werd.

Misschien hebben de Pruisen ook al radar gehad. In het voorjaar van 1944 vroeg mij Lumme Zjeng (J. Scheepers, kinderloos, op het Ospel) om te zorgen voor inlichtingen over een post van de Duitsers in de bossen tussen Hushoven en Maarheeze. Er werden namelijk veel geallieerde vliegtuigen afgeschoten tussen Maeseck (B) en ons, en verder naar het noorden. Zjeng zou alles verder doorgeven.

Ik vroeg Lei en Miet van Salmes Friedtje om hulp. Lei en zijn zuster namen contact op met die van Heindriks uit Hushoven, en de eerste zondag-middag ging dat groepje jongevrouwen en jongemannen bij de Pruisen buurten. Ze zouden ook te weten zien te komen hoe de Pruisen hun stroom kregen. Want er was bij Gertjes Harrie op het Laar (dichtbij waar nu de kerk staat) ooit een kabel afgetakt van de transformator aldaar.

Intussen bekeek ik alles van boven, vanuit een hoogspanningsmast ver genoeg er van af, in de bossen. Aan de hand van een stafkaart tekende ik thuis de ligging van de post met zijn omgeving, met de kabel er bij, opeen groot vel papier, zo groot dat 't uit mijn binnenzak stak toen ik 't had opgerold. Het leek veiliger om 't

zichtbaar te houden, net alsof 't niets was om te verbergen. Zo fietste ik naar Lumme Zjeng, op 't Ospel. Op de brug (van vijftien) stond een oude Pruis, een klein mannetje met een groot geweer. Hij zei me vriendelijk goeie dag (misschien wel "Gruss Gott") zonder te letten op de papierrol. Ik vertelde Lumme Zjeng wat de jongelui op Hushoven hadden achterhaald over de post en zijn bemanning. Wat later, rond D-Day, hoorden wij op het Voedselbureau bommen vallen die kanten uit. Iedereen liep buiten. Zjeng en ik keken elkaar aan, en wij meenden allebei dat 't met onze spionage te maken had. Zjeng zat al langer in het verzet, maar voor mij was het de eerste (en enige) keer. We hadden destijds nog nooit gehoord van radar. De Britten zeggen altijd dat zij die alleen hadden, maar toch heb ik zo'n idee dat de Duitsers ook radar kunnen hebben gehad.

Naar D-DAY

Notitie van 13 Oktober 1944

Vandaag, vrijdag 13 oktober 1944, gaan we over tot de beschrijving van wat er in de laatste maanden gebeurde. Op 5 juni 1944 (D-Day) landden de geallieerden in Frankrijk, bij Caen. Aanvankelijk stootten ze op heftige tegenstand. Pas op 31 Juli viel Avranches.

(Latere aanvulling over Juni 1944: De Duitsers (die allang dwang-arbeiders en hele bevolkingsgroepen die nog "vrij" waren gedwongen hadden om verdedigingswerken voor hen te graven) schakelden in Juni 1944 bijna iedereen in. Ik heb een briefje bewaard, waarop staat dat ik me op Vrijdag 23 Juni 1944 om 7 uur 's morgens met een behoorlijke en bruikbare spade moet melden aan de Brug voormalige sluis vijftien, om die dag vier schuilgaten te graven, de lastgeving moest ik na voltooide arbeid aan de gemeente-opzichter geven; de Duitse Wehrmacht zou bij niet-nakoming strafmaatregelen treffen. Waarschijnlijk heb ik toen onderhands vrijstelling gekregen van de gemeente-opzichter, Jonkers Korneel, schoonvader van Tjeu Houappels (houder van het Voedselbureau); misschien (of bijna zeker) heeft 't hele Voedselbureau toen vrijstelling gekregen. Maar de meeste Nederweertse mannen moesten spitten).

Na de val van Avranches brak de glorieuze opmars los: op 22 Augustus viel Parijs en enige dagen later was Brussel vrij.

Op Zondag 3 September 1944 kwamen vluchtende Duitsers met duivel en geweld door Nederweert. Onze Michel en ik, en 'n grote hoop andere Nederweerters, stonden tussen de meisjesschool en het kapelletje te kijken hoe ze van het Gesticht naar Someren trokken. Ze zongen niet (zoals in 1940), maar ze waren wel met veel man: te voet, met vol-geladen fietsen, met kinderwagens, met korte karren en lange karren en met platte wagens en met 'n enkele auto, meest gestolen, en 'n beetje van henzelf. Eindelijk gingen ze terug naar de Heimat. In de lucht waren de wolkjes van luchtdoel-granaten te zien. Mensen die dachten dat de Engelsen vlak na de Duitsers zouden komen, zeiden dat "t "paraschutte" of "vleegtuig-schaffeurs" waren. Ook in andere plaatsen, zoals in Thorn over de Napoleons-weg, krioelde 't van in wanorde terug-trekkende Duitsers. Ieder voertuig dat ze zagen, namen ze mee, of 't nu een fiets, een auto of een kar was. (Zondag 3 September was 't de eerste keer dat in Nederweert luchtdoel-granaten te zien waren).

Brief aan Sjraa van Harrie, 20 september 1994, naar aanleiding van 't vorige:

Het achteraf combineren en interpreteren van feiten blijft natuurlijk giswerk; maar toch... Stel nu eens dat die armetierige terugtocht een krijgslist is geweest a la Paard van Troje om de - van Parijs tot de haven van Antwerpen ongehinderde - opmars der geallieerden te stuiten. Berichten over die terugtocht, naar ons Midden Limburg, zijn zeer waarschijnlijk door het Belgische verzet naar Londen geseind, en als begindatum van het plan Market Garden kan daar vastgesteld zijn 17 September, de Zondag met de massa's vliegtuigen en zweefvliegtuigen. Maar toen kwam het geluid van kanonnen in België, in het zuiden en in het westen dat wij gehoord moeten hebben vanaf (misschien) 6 september. De Duitse krijgslist was gelukt: de Britten ontmoetten sterke tegenstand bij Hechtel, waarschijnlijk bij het legerkamp Beverlo-Leopoldsburg in die gemeente. De tegenstand duurde van 6 tot 12 September, en de Britten kwamen te laat voor Arnhem. Toch was het niet onverstandig van Montgomery en desondanks op 17 September vliegtuigen met parachutisten naar de buurt van Arnhem te sturen: wie niet waagt die niet wint. Uitstel zou zeer langdurige herplanning en reorganisatie vergen. Op 18 September waren de Britse troepen in Eindhoven. Maar op 19 September wordt Eindhoven gebombardeerd door de Luftwaffe. (Arnhem is m.i. niet te verklaren zonder Hechtel). (Einde van brief van Sjraa).

Bevel tot het verrichten van diensten.

In verband met de in de gemeente eventueel plaats vindende oorlogshandelingen moet, op last van de betrokken Deutsche instanties, onmiddellijk worden overgegaan tot het maken van schuigaten langs de daarvoor aangewezen wegen. Mitsdien wordt U bij deze opgeroepen tot het verrichten van graafwerk voor den duur van één dag, met dien verstande, dat door U vier schuigaten, volgens aanwijzing van gemeentewege, gegraven moeten worden.

Op Vrijdag 23 Juni 1944

des voormiddags zeven uur dient U zich, voorzien van een behoorlijke en bruikbare schop, te melden bij den gemeente-opzichter ter plaatse

Brug voormalige Sluis 15

De vergoeding wordt bepaald naar het in deze gemeente geldend loonpeil.

Bij niet-nakoming van de U bij deze opgelegde verplichting zal door de Deutsche Weermacht tot het treffen van strafmaatregelen worden overgegaan.

Deze lastgeving dient U bij de oplevering van het werk aan den gemeenteopzichter af te geven.

Nederweert, 21. JUN. 1944

De Burgemeester van Nederweert,

Aan den Heer A.F. Vossen

B.66

NEDERWEERT.

K 1806

T.V. België 1 op 31 Augustus 1994: & September; Hasselt bevrijd; veldslag bij Geel, de stad Geel verwoest, 1000 gesneuvelden.- TV België op ...?... om 18.00 uur: slag bij Hechtel veel doden; 14 september 1944: Maastricht bevrijd (maar:door Amerikanen) Pas vijftig jaar later hoorde ik op de Belgische TV dat Hasselt op 7 september zonder slag of stoot bevrijd was door de Amerikanen, maar dat Geel helemaal verwoest was, en dat er duizend Britten gesneuveld waren bij Hechtel. Bij die gemeente hoorde 'n stuk van het legerkamp Beverlo-Leopoldsburg. Zou dat geschiet ten Zuiden van Lommel zijn geweest, bij het zij-kanaal naar het kamp van Beverlo? In ieder geval, de Britten wilden doorstoten naar Eindhoven (en Arnhem!).

Het werd voor ons een donkere tijd, bij alle blijdschap over de snelle komst van de bevrijders. Want de Duitsers gedroegen zich slechter dan ooit. Ondanks alle vrijbewijzen voor onze fietsen die we hadden, verstopten wij ze toch maar. Heel Nederweert had zijn fietsen onder 't stro, tussen de maïs of elders zitten. De boeren trokken met hun paarden de bossen in. Herhaaldelijk kwamen de (i.p.v. "de" zou ik nu, 10 jan. '98 zeggen: deserterende) Duitsers de huizen langs om dingen te vorderen; zodra ze begonnen, werd 't meteen doorgegeven, en werd alles weer verborgen. Zelden vonden de Pruisen wat. Eens kwamen er vier te voet van Laar af. Meteen was heel den Hoek in rep en roer. Fietsen werden nog beter weggestopt, paarden galoppeerden de bossen in. Later bleek, dat die Duitsers alleen maar gevraagd hadden om 's nachts te mogen blijven slapen. Dat waren voor hun doen nog 'ns nette Duitsers, want de Duitse gewoonte was anders niet vragen maar eisen. (1984. Achteraf vermoed ik dat die vier soldaten van plan moeten zijn geweest om te deserteren, zij hadden er destijds geen erg in dat de Duitse discipline al voor 'n groot deel naar de knoppen was).

Vanaf 3 September hadden we de geallieerden elke dag verwacht, maar na de snelle opmars tot Antwerpen ging 't niet meer zo goed. De Engelsen zaten bij Hechtel in België. 's Avonds zaten ons Vader en zijn zoons en Weevers Tienus altijd op 'n paar omgehouwde boomstammen naar 't Zuiden en Westen te staren, daar zagen we licht flakkeren en hoorden we geschut: "Morgen kunnen ze hier zijn", zeiden we dan. Zo ging dat enkele weken, avond na avond. Maar als we 's morgens wakker werden en alleen maar Pruisen zagen, verdween onze goede moed weer tot de avond kwam. Intussen dwongen de Duitsers de mannen om voor hen loopgraven te maken; elke dag moest de gemeente 'n paar honderd man aanschrijven. De schrik zat er bij ons in. Een jongeman werd door een Pruis getrapt omdat hij vijf minuten te laat was. Onze burgemeester had ook veel te verduren. Toen ik op Vrijdag 15 September het raadhuis binnenkwam (het Voedselburo was in de raadzaal) hoorde ik hoe een schreeuwende luitenant van de Feldgendarmarie hem uitschold. Op het Voedselburo werd niet meer gewerkt, maar we waren wel vrijgesteld van loopgraven maken. Ik zat net bovenop een tafel te orenen dat je van de Pruisen 't minste last had als je maar niet bang voor ze was, toen daar die luitenant binnen kwam vegen: "Ah, ich seh' es schon," zei hij, "Sie haben hier nicht alle Arbeit." Ik was bijna nog eerder door de achterdeur buiten dan hij door de voordeur, en liet me op het Voedselburo niet meer zien voor de Britten er waren. Zelfs vrouwen werden gedwongen om voor de vijand te werken. Veel werden er opgepakt om aardappels te schillen. Dat overkwam Drina van onze Tjeu, toen ze bij Siem de winkel in wou gaan. Bij de Gezusters Poell zat een meisje onder de kap om zich te laten permanenten; een Duitser kwam binnen, tilde de kap omhoog en nam ook dat meisje mee om aardappels te schillen.

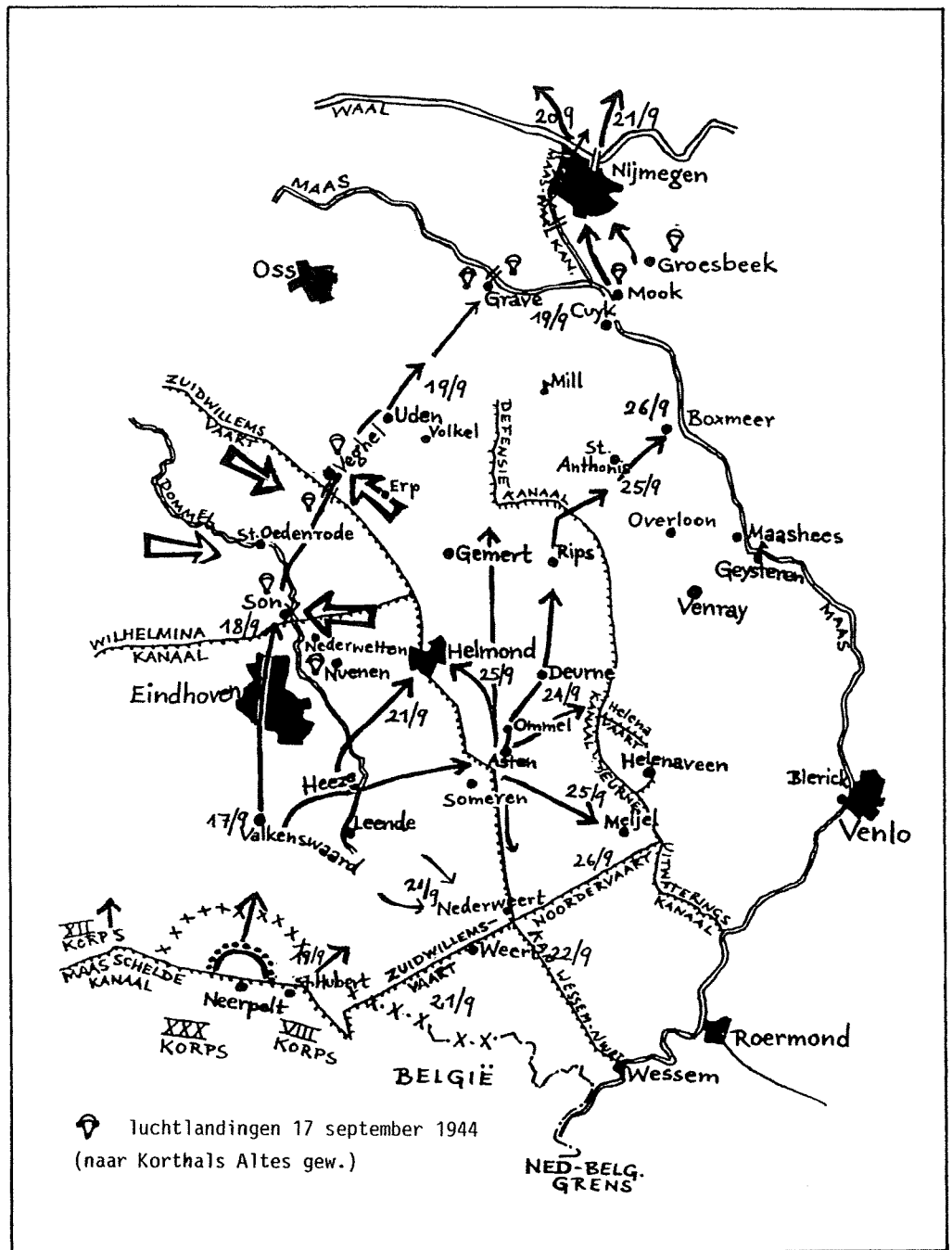
De Duitsers bliezen steeds meer bruggen op; op Zondag 17 September ook die bij de sluis in het Hulsen, over de Noordervaart. Destijds stonden de halve dagen buiten om te kijken naar vliegtuigen en te luisteren naar kanonnen in België. Op de voormiddag van Zondag 17 September stonden we weer in de beemd voor ons huis en keken naar ontzagwekkende zwermen geallieerde vliegtuigen met zweefvliegtuigen er achter. Ze vlogen naar het Noorden. Boven Overweert bulderden lucht-afweer-kanonnen en verschenen tussen de vliegtuigen de wolkjes van uiteen-spattende kogels. Van al die vliegtuigen werd er maar een geraakt. Het zwenkte boven (timmerlui) Pepels en gooiden zijn bommen af. Door de scherven werden een paard en een varken gewond bij Thomas van Ome Door (Geelkes=Vossen).

(1984. Hoeveel maanden het gedwongen loopgraven maken heeft geduurd, zou ik nu niet weten. In Juni was het al zo. hoe ik me toen gedeisd hield weet ik niet).

Op Maandag 18 September moesten ook de Burgemeester en al het personeel van het Raadhuis, met uitzondering van de ambtenaar van de burgerlijke stand (die had een lamme arm) loopgraven spitten.

Op Woensdag 20 September ging ik naar Someren om daar de radio te luisteren. In Limburg kon je dat niet, want daar was geen stroom meer Ik ging te voet, want niemand durfde 't te riskeren dat hij met zijn fiets een Duitser ontmoette.

(Verscheidene mensen, waaronder Kapelaan Janssens van onze parochie, zijn door de Duitsers mishandeld, omdat ze hun geen fiets gaven en zeiden dat die al in beslag was genomen. (1984: Kapelaan Janssens is niet de

enige Nederweertse kapelaan die door Pruisen afgetuigd id. Lang tevoren, toen er bij Zjang Poell (de bakker op de Schansstraat) brand was, werd Kapelaan Rulkens zomaar door een Pruis afgeranseld, alleen maar omdat hij een toog aanhad; De Pruis schold hem uit voor "Schwarzrock").

In Someren verwachtten ze de Britten ook al elk ogenblik. Ze hadden ze al gezien in Leende.

Toen ik thuis kwam, lag daar een briefje dat ik me de komende morgen moest melden om voor de Pruisen te werken. Ze dreigden weer eens met de zwaarste straffen. Van ons Moeder moest ik, al wou ik niet.

Ik ging maar vlug naar Overweert. De Biesterbrug was opgeblazen, de Stadsbrug was nog intact. Er stonden veel mensen op straat. Ze zeiden dat er al Engelse tanks stonden op de zwarte weg bij Budel.

Later hoorde ik dat er ook Tommies waren in de Heugter bossen. 's Avonds hoorden we bij ons de mitrailleurs knetteren op Heugte (op=bij=in).

Donderdag 21 September 1944, voormiddag.

Op donderdag 21 September ging ik 's morgens, om ons Moeder haar zin te doen, met mijn Ausweis en een spade op stap. Op de Ausweis stond dat mijn werk in dienst van de voedselvoorziening noodzakelijk was; en daarom werd aan de bevoegde autoriteiten verzocht, bezitter van den Ausweis niet in zijn bewegingsvrijheid te beperken. In de straat, bij Fel van de Brouwer (Hobus) stonden al rijen mensen met spaden te wachten. Ik vroeg naar de Ortskommandant (Willy Lages), maar die was niet te spreken. Die was zijn zootje aan 't opladen op onze brandweerauto, die hij in de gauwigheid ook nog even geklauwd had, Tegen zijn plaatsvervanger zei ik dat ik onmisbaar was op het Voedselburo. Ik kreeg van hem vrijstelling en ging naar huis.

Als allerlaatste overblijfsels uit de bezetting geef ik na nog de tekst van mijn twee Ausweise voor mijn fiets. De eerste is van de gemeente, de tweede was van het Voedselburo in Overweert (door ons zelf ingevuld, waarbij ik me tot Voedselcommissaris bombardeerde).

Zo, en nu gaan de Engelsen komen.

Des voormiddags hoorden wij op de Hushover Steenweg ontploffingen. We waren allemaal zeer optimistisch, hetgeen we anders alleen maar 's avonds waren. Toch gingen er nog verscheidene jongemannen diezelfde middag voor de Duitsers werken, ook al rieden wij 't hun af. Amper waren die jongelui vertrokken of daar kwamen de bodes van de bevrijding al in Den Hoek aan. Het waren Lumkes Pier en de Poas uit Overweert (het Laar), die de Engelsen gezien hadden aan de Somerense Hut. Wij er op af. Alras zagen we de eerste verkenningswagens bij Jan-Roes Merte (Martinus van Donschot) en de Poas (mij nu onbekend) op de Boolders Dijk. bij de Herstraat. De Tommies deelden sigaretten uit en kregen fruit.

's Avonds stonden er ook al verkenningswagens bij Hoane Tjeu en Pier Slaats, op de gemeenteboerderijen (vlak bij het Geelkes=stamhuis). De Engelsen waren zich aan het ingraven, maar dat werk namen wij ze uit handen. Ze waren blij met alle inlichtingen. Ze noteerden ook gegevens over Nederweert, maar interesseerden zich toch 't meeste voor 't Laan. In de kom van Nederweert waren intussen de Pruisen nog baas. Alle straten waren zo versperd dat geen voertuig daar binnen kon (dachten wij, want we wisten nog niet wat tanks konden; de "versperringen" waren in de grond gegraven boomstammen). In het Boekend, op het Rosveld en op de Schansstraat waren loopgraven gemaakt. Aan de overzijde van de kanaal zaten ongeveer twee honderd Duitsers. Van het Laar wisten we alleen dat er niets bijzonders was. Van de Britse eenheid op de Booldersdijk reed 's namiddags een verkenningsauto op straat aan. De Duitsers kwamen van Fel Hobus af en stapten uit bij Toon Janssen de Verver. Een ervan ging 't Strateris in, de anderen stelden zich op bij Harrie de smid, en de chauffeur reed terug met de auto. Bij (boomkweker) Tjeu van Corneeliske smeed een Duitser de Britse verkenningswagen in brand. Een gewonde Brit werd door de Pruisen gevangen genomen. Diezelfde namiddag werd de toren van Nederweert door de Engelsen beschoten. Een van de Duitse uitkijkposten op de trans werd gewond aan zijn been. Ook ging de schuur van Keusters Mies in vlammen op: de eerste oorlogsbrand in Nederweert. In de nacht van 21 op 22 September is Boumans Zjeng met een zwartgemaakt gezicht over de kanaal gezwommen om op Budschop inlichtingen in te winnen over Duitse posities daar.

Op Vrijdag 22 September hadden de Britten op de Booldersdijk hun hoofdpst bij Pruis Hein (Nies). De commandant zei dat drie bemanningsleden van de verkenningswagen terug waren gekomen; hij wist nog niet dat de vierde gevangen was genomen. Ze noteerden ook nog alles wat we daags tevoren aan de luitenant bij Slaats hadden verteld, over de posities van de Duitsers in Nederweert. Voor zeker konden we nu vertellen dat de brug van Vijftien 's nachts was opgeblazen. Ze hielden intussen over en weer contact met seintoestellen. Omdat ze stafkaarten hadden waar de steeg langs 't raadhuis niet op stond, gaf ik hun een Nederlandse die

Der Generalsekretär im Ministerium für Land-
wirtschaft und Fischerei erklärt, dass

Vossen A. F.
geboren *2. Juni 1920*
wohnhaft in *Nederweert, B. 66*
Kennkarte Nr. *M 5/4667*
als *Ernährungskommissar*
behufs des Ernährungsdienstes unbedingt ein
Fahrer braucht.

Es wird die in Betracht kommenden Behörden
gebeten sein Beförderungsmittel nicht zu beschlag-
nahmen.

Der Generalsekretär im
Ministerium für Landwirt-
schaft und Fischerei
i. A.

Nur gültig mit
Stempel des Dienstes.

G. Schum

2019

Vrijstelling van rijwielvordering

De Burgemeester van
Nederweert verklaart, dat

Vossen A.F.
Ambtenaar R.B.V.V.O.

te Nederweert, *B. 66*

in het bezit van heerenrijwiel,
merk *Serva*

nr. *60596* is vrij-
gesteld van de verplichting tot

inlevering van heerenrijwielen.

Nederweert, *21.* Aug. 1942.

De Burgemeester voornoemd,

K 1806

Fons Vossen (Joeëste Fons)

A. F. Vossen
B. 66.

U. O. 20-9-1944

Aan den Burgemeester van Nederweert.

Bevel van den Commandant:

De plaatselijke Ortscommandant, luitenant Weber, eischt 200 arbeiders, voorzien van schop en hak, wier werk begint Donderdag, 21 September 8 uur v. m, tot nader order.

De arbeiders hebben zich te melden bij den Ortscommandant, adres R. HOBUS, Kerkstraat A. 17.

Mocht dit bevel niet worden uitgevoerd dan zie ik mij genoodzaakt de aller zwaarste straffen te treffen.

Geteekend WEBER

Luitenant en Ortscommandant.

Gezien de ernst vanbovenstaand bevel geef ik U ter voorkoming van zwarestraffen in overweging hieraan te voldoen.

De Burgemeester van Nederweert

beter was. Engelse patrouilles drongen die dag door in de Straat. 's Avonds begonnen ze de overkant van de Kanaal te beschieten; 's voormiddags hadden we al gemerkt dat daar kans op was.

Diezelfde dag kwamen er Duitsers bij de Wetering de kanaal over, en staken de boerderijen van Lenders, Kaan en Klaver in brand. (Riech van Siem, altijd opgewekt, had daar later zijn eigen versie van: "Ze zwommen naakt de Kanaal over, en ze hadden lucifers in hun zak"). De Duitsers waren dronken. Toen Zjang Koolen aan de Wetering, de man van onze Dora, de Moffen dit zag doen, begon hij zijn huisraad te begraven. Later nam een zatte Pruis aan de overkant hem onder mitrailleur-vuur. Iedere keer als hij zich vertoonde, buiten, voor een raam of door een opgelichte dakpan, begon die wildeman te schieten. Tot overmaat van ramp kwam zijn huis onder granaatvuur te liggen. Vijf voltreffers sloegen in. Toen 't ook in de kelder niet meer vol te houden was, zei Zjang tegen onze Dora: "Ga jij met de kinderen de Wetering in; als die wildeman je met je twaalf kinderen ziet, zullen we hopen dat hij dan tenminste verstand zijn verstand gebruikt".

Gelukkig staakte de onverlaat toen inderdaad zijn vuren. Juist toen Zjang de kelder uit kwam, sloeg er nog een granaat in, in de keuken. Vlug liep hij de anderen achterna, de Wetering in. Ze namen hun intrek bij Tijs Horyon aan de Lage Kuilen.

Zaterdag 23 September kwamen onze Tjeu en Drina met hun drie kinderen bij ons. Ze wonen in de Weerter Steeg tegenover de brouwerij van Fel. Maar daar vielen voortdurend granaten. In het Boekend werden Britten ingekwartierd bij Hangx en bij Oalen Toem in de kippekooi: - De Biesterbrug werd hersteld; tanks reden er over tot aan het Wessemer kanaaltje.

Zondag 24 September viel het eerste slachtoffer van de granaten: Pietje Pijnenburg op het Staat.

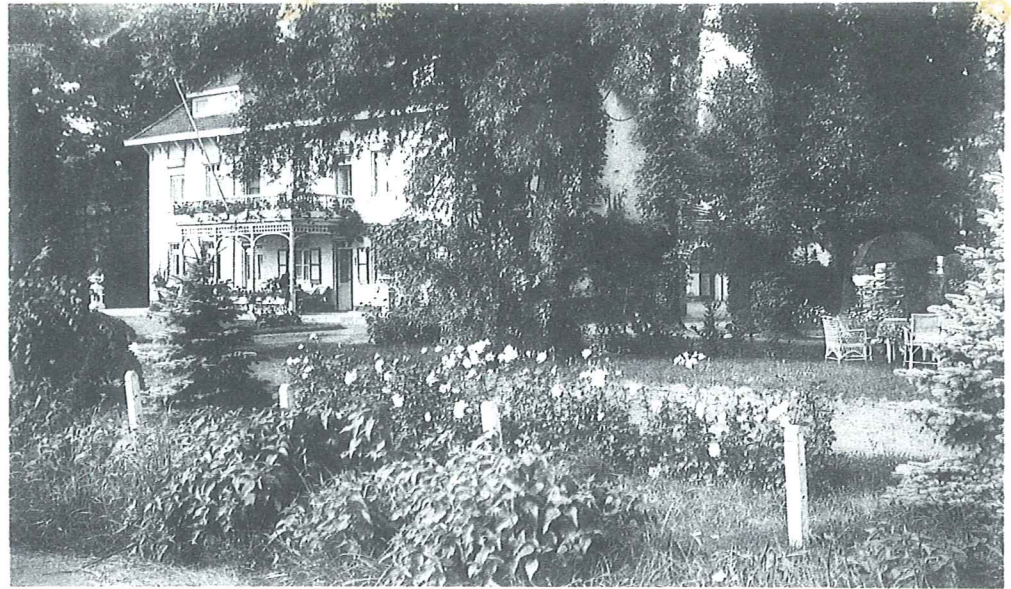
Dinsdag 26 September kwam in het Boekend heet 122ste regiment van de Woestijnratten, de Royal Scots Greys. Hun hoofdkwartier was bij Dreesen Drees, (Zegveld). Wij stonden er van te kijken hoe sterk de tanks waren, want zowat hadden we nog nooit gezien. Dat was wat anders als de Pruisen met hun bijeengestolen paarden-gerij en hun kort-ademige gevorderde oude vrachtauto's. Ze wilden bij Drees de wei in, maar dan met een kant over een hoopje afval van groeten en gras, e.d.- Drees zei dat ik hun moest zeggen dat hij 't hoopje even zou opruimen, en ons Vader en Weevers Tienus knikten; dat was geen kwaad idee. Ik vroeg het, maar 't was niet nodig. De kolonel (eigenlijk de luitenant-kolonel, want de kolonels-rang bij dit regiment werd gehouden door de Soeverein) kreeg in-kwartiering bij Dreesen Drees. Bij ons in de kippekooi kwamen de bemanningen van de verkenningwagens met hun officieren; kapitein Sprot en luitenant Althorpe, een zoon van burggraaf Althorpe (latere toevoeging; Luitenant Althorpe was een jongen van 19 jaar. Burggraaf Althorpe was de titel van de oudste zoon van de graaf van Chester, de familie waaruit Kroonprinses Diana geboren zou worden. Kroonprinses Diana is dochter van deze luitenant Althorpe. Toevoeging 30 Oktober 1997; (Brabants Dagblad) Diana is begraven in Althorpe (Lincolnshire) op een eilandje in de rivier Trent.

In de grote kippekooi (met maar 12 kippen destijds) sliepen dus de bemanningen van de verkenning-wagens. Ons Vader is altijd blijven denken dat de kippen van slag waren door het geraas van de tanks, en daarom geen eieren meer legden. De eieren zullen wel geraapt zijn door de Scots Greys.

In de karreschuur en hoischuur sliepen bemanningen van tanks. Ze hadden daar hun smeedgerei; het smeden gebeurde meestal buiten.

De Royal Scots Greys waren eigenlijk cavalerie, maar nu waren ze gemotoriseerd. Ze waren in Palestina, Irak, Egypte, Libië en Italië geweest. Ze droegen het onderscheidingsteken van de Woestijnratten (Desert Rats). Van April tot D-Day waren ze in Groot-Brittannië gestationeerd geweest. De soldaten waren niet alleen maar Schotten; in de oorlog van 1914-1918, toen de regimenten nog regionaal waren, waren soms bijna allemaal jongemannen uit een bepaalde streek gesneuveld. (Aantekening 27 sept. 1994: Ik herinner me dat de Scots Greys kranten (of een krant) hadden waarin foto's in stonden van drie Britse militairen die uit Arnhem waren ontkomen).

Woensdag 27 September 1944. (Omdat ik voor leraar Engels studeerde, liet ik natuurlijk geen gelegenheid voorbij gaan om met de soldaten te praten). Een ding zat me dwars. Een van de eerste dagen had ik in 't kerkportaal, onder de toren, een Brit in zijn seintoestel zowat horen zeggen dat overkwam als "Fockin this fockin that fockin red fockin blue fockin old fockin young fockin now fockin then", minuten lang. "Wat zegt-ie?" vroegen zij die bij me waren. "Ik versta d'r de kloten van", zei ik, "hij gebruikt steeds een militair code-woord tussendoor". Intussen had ik dat "codewoord" al vaker gehoord. Ik trok dus de stoute schoenen aan en vroeg aan een soldaat bij ons in de huiswei (voor 't huis en de tuin) of hij mij dat "fockin" eens kon bijbrengen. Hij keek me aan, wat slecht op zijn gemak, en zei dat hij bang was om mijn gevoelens te kwetsen; het was geen keurig woord om te gebruiken. Er waren er in Nederweert die dachten dat 't zowat betekende als "goeie

" de Wetering " Nederweert.

De Wetering voormalig ouderlijk huis van Dien Hoeben (gehuwd met Sjef Vossen) en Drina Hoeben (eerste gehuwd met Tjeu Vossen en later met Thoëm Vossen)
De Wetering werd in september 1944 door brand verwoest.

Gezin van Dora Vossen en Sjang Koolen in 1940.
Ze werden in september 1944 door een Duitse patrouille onder
vuur genomen en vluchtten de Wetering in.

morgen". Een jongeman (per alle gelukken geen meisje) maakte 's morgens de rondgang langs alle militairen, stak overal breed lachend de hand op en riep beleefd: "Fockin, chaps, fockin!"

Des namiddags was er bij ons in de wei een voetbal-metsj tussen de Scots Greys en dn Hook. Dn Hook had allemaal de klompen aan, want we waren zuinig op onze vaak opgelapte schoenen. De aanvoerder van de Schotten was sergeant-majoor Mike ("Maik"), de aanvoerder van Dn Hook onze Antoon; die was onder de mobilisatie zijn voetbal-kisjes kwijt geraakt. Het was een wedstrijd met hindernissen: er vlogen vaak meer klompen door de lucht dan voetbal. De metsj eindigde onbestemd en onbeslist toen Meije Kueb (Jac. Rademakers, hij mocht als enige in de buurtschap een kippen-vermeerderingsbedrijf runnen) met een mand eieren kwam aanzetten en begon uit te delen aan spelende en toekijkende militairen.

Donderdag 28 September sneuvelde de sergeant Lewis Cameron. Hij lag bij ons op de schuur en had 's avonds tevoren met zijn kameraden bij ons binnen gebuurt. Hij was katholiek, pas getrouwd, en verwachtte met Kerstmis zijn eerste kindje. Voor hij weg was gereden, had hij vanuit de tank ons moeder nog oogjes geknipt; dat was een gewoonte van hem.

Hij werd bij Boenen-eilandje "naar the famous canal junction" in de rug geschoten door een Duitse "sniper" (sluipschutter). Bijna op hetzelfde moment dat hij bij ons werd gebracht, stierf hij. Kapitein Sprot liet met de auto Pastoor Obers van het Laar ophalen, en binnen het kwartier gaf de Pastoor aan Lewis Cameron nog de Heilige Olie. In de vooravond werd hij begraven in de wei van Mackus Drees bij Weevers Tup (Tup= driekantig wei-tje) Alle soldaten en de hele buurtschap (de kleine buurtschap) waren er bij.

Na de militaire eer legden de "noaber maegtjes" (jonge meisjes van de kleine buurt) bloemen op het graf, en daar waren de militairen blij om.

Pas in het donker kwam de tank van Cameron thuis. Linsley, de bestuurder, zei dat Cameron ook al in Nederweert was bediend. (De priester die hem bediende was Lambaer Gubbels, zoon van Rossels Zjang uit Nederweert). De vrouw van Cameron heeft ons Moeder een elastieke kous gestuurd; in Nederland was die niet te krijgen.

Diezelfde avond verbrandde Linsley lelijk zijn been toen hij benzine gooide in gat (tussen Wevers en ons). Het was een van die gaten waar de soldaten hun eten op klaar maakten. Ons Moeder en onze Nel verbonden hem.

Linsley moest 'n paar dagen zijn gemak houden, en zat in de grote rieten stoel naast 't fornuis. Hij praatte plat Schots tegen Moeder en nel. Ze konden elkaar goed verstaan. Linsley's "the stove es oot" klonk bijna als het Nederweertse "de stov-es oet (al bedoelde hij dat er weer dennetakken in 't fornuis moesten). Toen er voor het huis eens Duitse granaten vielen en ons Nel de deur open maakte, zei ons Moeder: "Nel, neet kieken!" en Linsley hielp haar door te zeggen: "Nel, stop keekin'!"

Op Vrijdag 29 September 1944 werden in de wei van Mackus Drees weer drie Britten begraven: luitenant Perkins uit Londen, die nog pas een week bij de Scots Greys was, en de soldaten Hall en Jefferies. Ze waren ingekwartierd geweest bij Appele Zjeng (Scheyven?). Ze waren voor de slagerij van Baer Poell in de Straat door een Duitse mortiergranaat getroffen, toen ze daar hun eten aan 't bereiden waren. De ouders en jongere broer van Perkins zijn 'n paar jaar na de oorlog bij Zjeng geweest, toen ze 't graf bezochten. (1998: Bij Appele Zjeng was er nog steenweg (of beter, verharde weg); maar bij Dreesen Drees werd 't modder bij regen, en stof na de zon).

Dezelfde dag kwamen ook de eerste Amerikanen in dn Hook. Een van hen vroeg mij om een kapot horloge weg te brengen, maar voor ik er mee naar Trae Spierings kon gaan kregen ze bevel om weer te vertrekken.

Op Zondag 1 Oktober 1944 werd Siemes Lei (Konings), eigenaar van Café Centraal in de Straat, door een Duitse granaat getroffen toen hij in zijn deur stond. Lei is het vierde burgerslachtoffer. De Duitsers hebben, sedert hun vertrek naar de overkant van de Kanaal, de Straat doorlopend onder vuur gehouden. Deze Zondag gingen de mensen van dn Hook op 't Laar naar de Mis. Sedert 1942 is Laar parochie, maar een kerk is er nog niet. Pastoor Obers, vroeger kapelaan in Nederweert en daarna Aalmoezenier van de Arbeid in Overweert, leest de Mis in de St. Sebastiaans-kapel. Toen we uit de Mis thuiskwamen, arriveerde de aalmoezenier van de Scots Greys. Hij zegende het graf van Cameron, en las bij ons in de kamer Mis voor de Katholieke soldaten. Onze Tjeu was misdienaar. Na de Mis gaf de Chaplain aan de soldaten een gewijd kruisje, waarop achter staat "Pledge of the Victory" (Onderpand van de overwinning), en wij kregen allemaal zo'n kruisje.

Op Maandag 2 Oktober 1944 kwamen ook Lei en ons Netje en hun drie kinderen bij ons. Op het Roeven was het niet meer uit te houden. Ze hadden anderhalve week met de kinderen in de kelder moeten zitten vanwege de granaten. 's Nachts kwamen er nog geregeld Duitse patrouilles op 't Roeven, soms in Engelse kleren.

De graven van de eerste gesneuvelde Britse militairen met o.a. L. Cameron, gesneuveld op 28 september 1944 langs de Zuid-Willemsvaart. De graven bevonden zich aan de Heysterstraat en zijn later overgebracht naar het oorlogskerkhof in Nederweert.

Het memoriekruis aan de Heysterstraat

Tegenover de splitsing van de Heysterstraat met de Hoek, naast de oprit naar de boerderij, waar vroeger Joeëste Pietje woonde, ligt, verscholen tussen hoog opgroeiende struiken een kruis ter herdenking van vier militairen gesneuveld, op het einde van de oorlog. De tekst bij een foto uit het gemeente-archief luidt als volgt: "Geallieerde soldaten die in het dorp (Staat tegenover Scheres) door een granaat werden gedood, werden achter de linies in Boeket begraven. Naderhand werden hun graven overgebracht naar het Geallieerde Kerkhof aan de Hoge Weg".

In "Mackus wei".

Na de vrede dacht de buurt er over, om bij de graven in Mackus Wei een kruis te plaatsen. De Scots Greys, die nog regelmatig de graven kwamen bezoeken, vonden het geweldig hoe piëteitsvol de Nederweertenaars de graven onderhielden. Uiteindelijk zijn de lijken overgebracht naar het centrale kerkhof. Weevers Tienus bood toen aan om Weevers Tup de bestemmen voor plaatsing van het kruis, dat eerst in Mackus Wei had gestaan.

Op "Weevers Tup".

Weevers Tup was eigendom van Weevers Driek (Knapen); ze deden er weinig mee, behalve dat ze er nu eens mōttertē-miēte op zetten, dan hun krottenkuilen en een ander jaar een paar bermen. Het was een heel klein onrendabel stukje grond. Op één dag tijd hebben wij, jongelui van de liêk-naober, het veranderd in een bloementuin en het kruis erop geplaatst".

Tot zover het relaas van Fons Vossen en hiermee is het hoe en waarom van dit memoriekruis afdoende verklaard.

Op Dinsdag 3 Oktober 1944 vertrokken de Scots Greys naar het front bij Nijmegen. Kapitein Sprot vroeg om voor de graven van de soldaten te blijven zorgen. Later zouden de lichamen overgebracht worden naar een centraal soldaten-kerkhof, in Helmond of Overweert, of een andere stad.

In plaats van de Scots Greys kwamen de Grenadier Guards, vroeger infanterie, lijfwacht des Konings. Ze maten allemaal, met uitzondering van tamboers (die op 15-jarige leeftijd werden aangenomen) minstens vijf voet en tien duim (in vreedestijd elf duim). Sommigen van hen hadden tijdens de zware bombardementen van September 1940 op wacht gestaan voor Buckingham Palace, terwijl de grond rond om hen dreunde. (latere toevoeging: hun hoofdkwartier was ook bij Dreesen Drees; De oppasser van commandant Majoor Wills kwam al gauw van Dreesen af met de kapotte jas van de majoor; hij vroeg onze Nel om die jas te herstellen). Ze hadden bij ons, behalve tanks, hun technische dienst in de karrenschuur. Daar (of buiten) was hun smidse voor tanks; ze zetten daar nieuwe schakels in rupsbanden. Ze hadden ook een meet-wagen voor elektrische dingen. Toen ze hoorden dat onze radio kapot was, maakten ze hem; ze hadden genoeg vervangingsmateriaal. (Alleen, ze hadden gelijkstroom of wisselstroom; welke dat weet ik niet meer) - (In Nederweert zijn de radio's al gauw teruggegeven; De Duitsers hadden niet de moeite gedaan om ze mee te nemen).

De discipline bij de Guards was ongekend streng; de Duitsers waren er maar losbollen bij. Als ze op de "steenweg" een meerdere tegenkwamen, begonnen ze al 'n paar meter tevoren in een speciale pas te marcheren, en dan salueerden ze model en uitgebreid. Overdag stijf op wacht staan werd soms ook bijgehouden. Bij ons stonden er eens als palen om 't huis; eentje bij onze takkebossen-mijt, net alsof daar ieder ogenblik een prins van den bloede uit kon komen. De posten werden model geïnspecteerd. (Er zullen ook wel privileges verbonden zijn aan het Guard-zijn. Jaren na de oorlog heb ik op een civiel "kanton-gerecht" 'ns een Grenadier Guard gezien die bij een cafe-ruzie ettelijke burgers voor de Londense koppen had gedreund. Hij werd bijgestaan door zijn officier. Gedaagde en raadsman salueerden omstandig voor de kantonrechter; alleen was het zaaltje te klein voor de inleidende ceremonie. De woesteling mocht gaan, nadat de officier had gezegd dat het regiment de zaak zou afwikkelen).

Op Woensdag 4 Oktober 1944 werden de kerk en de toren door Duits 88mm-geschut nog zwaarder gehavend. Een der koek-torentjes, al beschadigd, werd helemaal afgeschoten. Daarbij is er een grote hoek uit de grote toren daaronder gehavend. Ook meer omlaag zijn er stukken uit geschoten.

Na de komst van de Britten is hier de Ordedienst gaan optreden; eerst onder leiding van Teng van Loon (Nederweertenaar), daarna van C. Roggeveen, een vreemdeling. Uitwassen van volks-justitie zijn hier niet voorgekomen. In Overweert zijn er mishandeld, net als dat gebeurd is in Frankrijk en België. De "Ordedienst" stond daar onder invloed van een zot. De NSB-ers (of zogenaamde NSB-ers) zaten daar op de binnenplaats van de Mulo op de Wal, en iemand- een van Luys de fietsenhandel uit de Beekstraat, die vanuit zijn tuin over de muur keek, kreeg van die zot een kogel door zijn arm. De bijnaam van die zot was "dn Ink-pot". Ook enkele meisjes uit de Hoge Steenweg (een straatje van arme mensen) werden kaal geschoren, evenals een meisje uit een boekenwinkel, dat keurig verliefd was op een Duitse soldaat.

Vrijdag 6 Oktober 1944. In de morgen werd Majoor Wills van de Grenadier Guards (eigenaar van de Wills sigaretten-fabriek in Bristol (!), merk o.a. Gold Flake, en broer van het parlaments-lid, tijdens een verkenningsrit in de onderrug(les:kont) geraakt en zwaar gewond. Hij is niet meer terug gebracht naar dn Hook. Even later vertrokken de Grenadiers. In plaats kwamen de Sharpshooters, 123ste regiment van de Woestijnratten (Desert Rats).

Zondag 8 Oktober 1944 gingen weer veel Nederweertenaren in de gemeente Overweert naar Kerk. Onze Pastoor, Dr. Jos Krijn, las een Mis in de gave kapel van het Gesticht (d.i. Bejaardenhuis). De sage wil dat hij daar een profetische preek hield: "Mijne geliefden", zo moet hij gezegd hebben, "het gevaar is geweken. De Duitsers zijn teruggetrokken achter de Noordervaart en er zullen geen granaten meer vallen, mijne geliefden. Laat ons dank....." -Peng, peng! Peng!! En mee sloegen er 'n paar jeppers van granaten neer, vlak voor de deur van het Gesticht, precies om vijf over acht. Vijf minuten eerder zouden er slachtoffers te betreuren zijn geweest.

Op Dinsdag 10 Oktober 1944 ging lei van ons Netje, zoals elke dag, 's voormiddags naar Roeven om voor de beesten te zorgen. Hij kwam in groot gevaar; neerploffende Duitse granaten. Hij moest met Weevers Tjeu (zijn buurman) de kelder in.

De voorafgaande nacht hadden de "Moffen" de boerderij van Broodere Zjef (tegenover Lei) in brand gestoken. Ook was er op de Roeventer Schans bij Broodere een gevecht geweest tussen Amerikaanse en Duitse patrouilles.

Herhaaldelijk komen de Duitsers de kanaal over om brand te stichten. Heel veel boerderijen hebben ze al in de as gelegd, op 't Roeven, in 't Hulsen, in de Waatskamp en andere gehuchten. Ook de molen van 't Roeven en 't Eind zijn prooi geworden van hun wraakzucht. De Amerikanen hebben nu in het Schoor en op het Roeven 's nachts mijnen liggen; tussen half zeven 's avonds en half acht 's morgens is 't gevaarlijk daar te komen.

Woensdag 11 Oktober 1944 kwamen er granaten op het Gesticht, de Boerenbond en verscheidene huizen.

Donderdag 12 Oktober 1944: geleuter van Zjef Kirkels.

op Zaterdag 14 Oktober 1944 was ik al bijtijds bij (buur) Meije Kueb (Jacobus Rademakers), en ook kapelaan Janssens kwam daar naar toe. Meije Jan (mijn leeftijdgenoot) spande de platte wagen in, en we gingen in dn Hook de huizen langs, om namens de Bisschoppelijke Hulp Actie kleren en huisraad in te zamelen voor de oorlogs-slachtoffers. We hadden een wagen vol met meubels lakens, dekens, kleren (waaronder een ongedragen voor-oorlogs kostuum), andere textielwaren, porseleinen borden en andere dingen voor het huishouden. (Toevoeging in 1984: Later, maar nog voor ons hele land vrij was, kwamen ook nieuwe kleren aan die geschonken waren door Amerikaanse gezinnen).

De artikelen, bijeen gebracht uit verscheidene delen van Nederweert liggen opgeslagen op het Raadhuis. Ze zullen worden uitgedeeld aan gezinnen die hun bezittingen hebben verloren door brandstichting of roof. Hoeveel 't er zullen zijn is nog niet bekend, omdat we niet weten hoe 't er aan de andere kant van de kanaal uitziet. Er is wel enig contact over Sluis Dertien en een vlot bij Broehske (voorheen, lang gelden, was daar ooit een bruggetje geweest, nabij (het latere?) Gesticht). Het vlot wordt bediend door de O.D. (ordedienst), maar in de regel mag niemand van hier naar de overkant. Maar de Ordedienst zal niets doen bij een latere Duitse aanval .

Nog even iets over de Bisschoppelijke Hulpactie. Iemand uit Dn Hook (Toemas van Geelkes) gaf een vooroorlogs kostuum, nooit gedragen en nog nieuw .

De eerlijkheid gebiedt te zeggen dat het gewone Duitse leger ook humanitaire overwegingen had. Wat voorheen beschreven staat over de evacuatie van Nederweert-eind moet waarschijnlijk ook zo worden verklaard. Mensen uit de Maasstreek (Swalmen etc) werden niet naar Duitsland gebracht, maar naar de provincie "Fryslan". Maar de Duitsers konden in die tijd nu eenmaal geen goed doen. Een Duitse legerarts heeft zich op de Winnerstraat met hart en ziel ingezet voor burgers die doktershulp nodig hadden.

Op Zondag 15 Oktober 1944 (geen missen in Nederweert) legden de Amerikanen een brug over de sluiskolk van Dertien en reden met tanks nar het Ospel. Ze bleven er niet. Een half uur nadat ze het Ospel weer verlieten, kwamen de Duitsers er weer terug. Het Ospel is nu niemands-land: waar nu Amerikanen zijn, komen enige ogenblikken later Duitse patrouilles.

Bij ons Lies kwam er op Zondag 15 Oktober 1944 het achtste kind, een dochter: Petronella.

Maandag 16 Oktober 1944 was 't sedert lang de eerste dag dat er in de Straat geen Duitse granaten vielen. Maar 't Roeven werd beschoten. -De streek ten Zuiden van de Noordervaart onder vuur.

Op de Boolders-dijk werden Wullem Weevers en Reimers Driekske door een onbekend vliegtuig beschoten; Wullem is zwaar gewond, Driekske lichter.

Tot nu zijn in Nederweert zeven burgers door granaten omgekomen: Pietje Pijnenburg (24 sept.) Zjaak Saes en zijn knecht, Siemes Lei, Jantje van Loon, Teune Thuem (Ceelen) en Klokke Zjefke (Adriaans). - Op het Laar kwamen om: Anna Konings uit het Ospel(in huis bij Bokges Baerke) en Keppels Tieniske (Saes). Op het Ospel schijnen geen burgers omgekomen te zijn. - Over het stuk Nederweert tussen Noordervaart en Wessemer Kanaaltje is niets bekend.

Gewond zijn (o.a.) Bongers Zjef (Tullemans) van 't Roeven, Zjef van Loate Jangke (Franssen) van 't Schoor, ene Coolen van 't Schoor (op een mijn gefietst, een jongen van Baates Toon (Caris; door een pantservuist), en Zjang Stiene.

Hoeveel soldaten gesneuveld of gewond zijn weet ik niet. (Vier Scots Greys bij ons begraven, Majoor Wills van de Grenadier Guards zwaar gewond). Naar men zegt zijn twee Amerikanen gesneuveld aan het Broekske, en twee aan Veertien gewond. Het is zeker dat op het Roeven vijf Duitsers zijn gevallen, en waarschijnlijk nog acht andere.

Dinsdag 17 oktober kregen we een brief van onze Lowij, die op de Budshop woont. Hij had met zijn gezin zijn toevlucht genomen naar zijn schoonmoeder Tjeu van 't Vlot (Bongers) op 't Ospel. Lowij kwam zelf niet over, omdat hij dan niet terug mocht. (Toevoeging 13 jan. 1998: Hij mocht niet terug van de neo-verzetslieden van

de "Ordedienst"). Hij schreef dat het met de kleine Josephus, geboren in Oktober, goed ging. In zijn leeg huis (op de Budschop) hadden de Pruisen alles gestolen; zelfs de voddekist hadden ze doorsnuffeld. (Al eerder had Lowij aan 't vlot bij 't Brokske een bericht doorgegeven dat To op 2 Oktober (1944) het leven had geschonken aan een zoon Josephus.

Op Donderdag 19 Oktober 1944, 's morgens om 7 uur en opnieuw in de voormiddag, is Nederweert wederom hevig beschoten door Duits geschut. De kerk kreeg zeven nieuwe voltreffers. Een kogel ging bij de koster, Pjaer van Deursen, door 't zoldervenster binnen, verliet het huis, door 't dak aan de achterkant, ging door een muur van 't raadhuis, vloog daar over de zolder, kwam er achter weer uit en nam tenslotte nog de sierschoorsteen van het burgerwacht-lokaal (in gebruik als archief van het Voedselburo) mee. Een andere kogel vloog eerst bij Gooris Harrie door de gevel, daarna door een 40 cm dikke balk, een muur, een schoorsteen, de andere gevel, de gevel van Zjang van 't Breukske (neven Gooris Harrie), door een muur, en tenslotte nog door de zoldervloer. Hij kwam terecht in de keuken van Zjang. Het is opmerkelijk dat zoveel kogels niet ontploften. Een Amerikaan zei dat dit kwam door sabotage van buitenlandse arbeiders die moeten werken in Duitse wapenfabrieken. Huizen die vandaag zijn getroffen: onder andere dat van Fons de smid, Gooris Harrie, Zjang van 't Breukske, de koster, Wiel van Ciske, dames Vullers, Wiel van Rooy, Zjaak Poell, Toon Janssen, Kampers Nes en Zjang van Matjeuke, dat van Neelis Jonkers en andere huizen in 't Boekend, ook dat van Gebbele Toontje achter het Ven. Al wat op het Raadhuis zijn werk had(secretarie, Voedselburo en ordedienst) rende de kelder in. Alle mensen vluchtten van de straten. Nu gaan steeds meer mensen uit de Straat evacueren.

Vrijdag 20 Oktober 1944 kwam de Nederweertenaar Tjeuke Kuepers, kapelaan in Venray, in Nederweert. In Venray was hevig gevochten. Ongeveer honderd burgers waren omgekomen bij een bombardement door Amerikaanse vliegtuigen. Graad Nijssen uit Meyel (hoofdcontroleur op het Voedselburo)zei dat bij hen de Duitsers twee munitie-wagens in de kerk hadden gereden en dat ze het gebouw opgeblazen hadden.

Geruchten doen de ronde dat de Moffen de mannelijke bevolking uit verscheidene dorpen weg hebben gevoerd achter de Maas. De geschiedenis zal het uitwijzen.

Zekere berichten over wat er aan de overkant gebeurt komen niet binnen- behalve dat Lowijke Boene dood is. Een Pruis heeft naar mensen aan deze kant geroepen: "Der dicke Bohn ist tod".

We horen niets aan de radio, omdat er geen stroom is. Wel komen er kranten: Het Parool, Dagblad voor Oost-Brabant, en het Eindhovens Dagblad (allemaal uit Eindhoven), en de Mededelingen van de Gemeente Weert.

Op Zondag 22 Oktober 1944 was er in de St. Lambertus-kerk weer geen Mis. Het zal wel enige tijd duren voor ze helemaal herstel is. Pastoor heeft zijn parochianen ontslagen van de verplichting om 's Zondags Mis te horen.

In de morgen van Maandag 23 Oktober trokken de Amerikanen vanuit Someren het Ospel op, over een noodbrug bij Dertien. De Duitsers zullen daar nu niet meer zo vrij kunnen rondlopen. Ze hadden daar eerst hun hoofdkwartier bij Van Tongerlo, nu bij Spoak Zjang (Craenen).

's Voormiddags vielen er Duitse granaten overal in Nederweert. Drie personen werden gewond: een jongen van Guul van Vesterke (Gerris), een zekere Strijbos en Zjeng Frey. Zjeng Frey, vader van dertien kinderen, was vier weken niet op zijn akker durven komen, waar zijn aardappels blauw aan 't worden waren. Amper was hij vandaag voor het eerst weer op de akker, of hij werd getroffen. Hij stierf kort daarna in het Gesticht in Overweert (achtste slachtoffer).

Rond diezelfde tijd werd een zekere Kortooms uit Overweert hier aan de Zandberg door een schouder geschoten. In Overweert kunnen de mensen zich de gevaren van de oorlog slecht voorstellen, omdat er maar zeven granaten zijn gevallen, waar ze nu nog altijd mee opscheppen. Zo ging dan deze Kortooms, ofschoon een kilometer ervoor al borden staan met "Gevaarlijk gebied, Dangerous area", toch maar eventjes eikels rapen op de Zandberg bij Vijftien. Hij was nog niet goed en wel bezig of de Pruisen (die nog op 't eilandje zitten), hadden hem al een geweerkogel door zijn schouder gejaagd.

Op Dinsdag 24 Oktober 1944 stierf Wullem Weevers, die de 16e Oktober gewond was (negende slachtoffer).

In dn avond, om half zes, kwam Pastoor Brand van het Eind als eerste de Noordervaart over, in opdracht van de Duitsers zeggen dat de streek Schansstraat-Kreyel moest ontruimen. Verder zei Pastoor Brand dat er in het Eind geen doden waren (zoals hier vaak werd beweerd), maar wel twee gewonden.

In Overweert kwamen twee vluchtelingen aan uit Midden-Limburg, naar ik meen uit Horn. Ze moeten gezegd hebben: In Horn werd onder de Hoogmis de kerk omsingeld; het mansvolk tussen 15 en 45 of 60 werd door de Duitsers in een trein geladen en weg-gevoerd naar Muenchen in Beieren. Zelfs de 14-jarige zoon van

Gezin van Lowie Vossen en To Bongers (Vlöt To) rond 1956
en hun huis op Budschop.

burgemeester Kirkels moest mee. In Nuun-hem hadden de Duitsers al 't mansvolk weg gevoerd; ook zat o.a. de burgemeester van Heythuysen in de trein. De twee vluchtelingen die in Overweert waren aangekomen waren in de buurt van Vlodrop uit de trein gesprongen, over Roer en Maas gezwommen en gevluht naar Overweert.

De algemene opvatting in Nederweert over de militaire toestand in de omtrek is als volgt: twintig duizend Duitsers zitten tussen de lijn Meyel-Horst-Baarlo en tussen de Noordervaart, Wessemer kanaaltje en de Maas. De Maasbrug bij Venlo hebben de Duitsers opgeblazen, die bij Roermond is door de Engelsen bijna totaal stuk gebombardeerd. Gevechten zijn er gaande in Zeeuws-Vlaanderen, bij Roosendaal, Tilburg, Den Bosch, in de Betuwe en bij Horst. Zuid-Limburg is bevrijd door de Amerikanen. Vandaag hebben de Amerikanen bij Dertien zwaar geschut in gebruik genomen, dat granaten afvuurt op 't Hulsen.

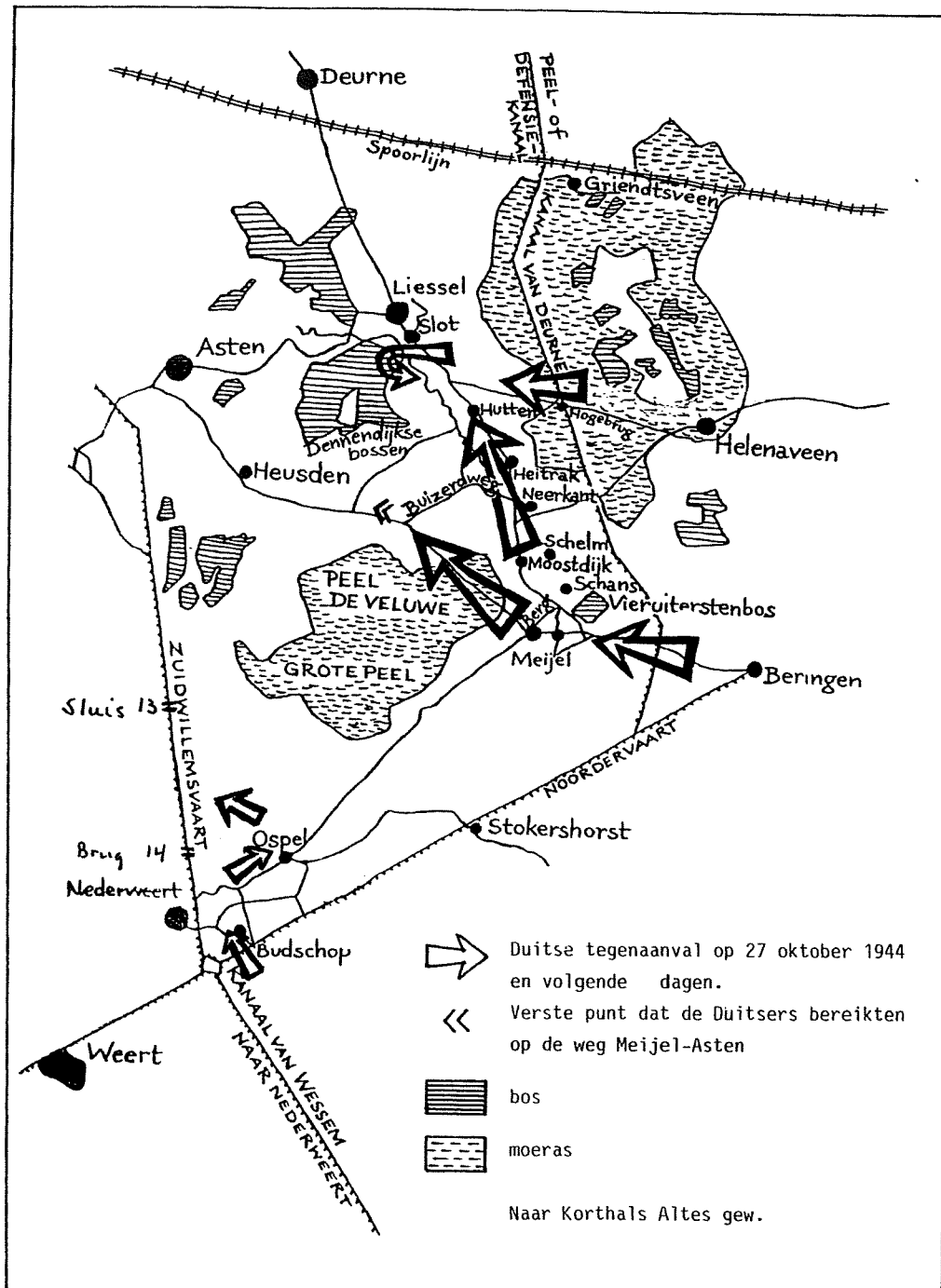
Woensdag 25 Oktober 1944. Lei van onze Netje gaat elke dag nog naar het Roeven. Deze voormiddag is hij, gedurende de korte tijd dat hij daar was voor 't verzorgen van zijn vee, drie maal in zijn kelder moeten vluchten voor Duitse granaten. Overal langs het Wessemer Kanaaltje was mitrailleur-vuur van de Duitsers en Amerikanen. Lei bracht ook het bericht mee dat de boerderijen van Joeste Pietje (Willekens) en Haeze Naard (Linders) door de Pruisen in brand waren gestookt. De hoeveelste huizen dit zijn in de lange rij van Duitse brandstichtingen, weet ik niet; in deze gemeente zijn er voor deze al enkele tientallen afgebrand.

Des-namiddags werden twee broers Timmermans, die tegenover de Zandberg wonen, bij hun huis gewond door gewerschoten van Duitsers op Boonen-Eilandje.

Donderdag 26 Oktober 1944. Weer Duitse granaten, onder andere voltreffers op de kerk. Amerikaanse mortieren beschieten het eilandje. Omwonenden zagen Duitse Rode Kruis-soldaten twee lijken en twee gewonden van het eilandje dragen. In de avond levendig Duits geschut op Nederweert, ik telde twee-en-twintig inslagen in de kerktoren.

Vrijdag 27 Oktober 1944. Deze nacht is er zwaar Duits geschut doende geweest om half drie, en ook 's morgens om half zeven. De Amerikanen antwoordden vanuit Asten, Someren, Dertien, Laar en Roeven met hels kabaal. Mortierkogels huilden en floten, granaten snorden. Duitse granaten ontploften met zulk geweld, dat de kalk mij op bed op mijn kop viel. Amerikaanse kanonnen gromden in het rond, de kogels ontploften in het Eind. Tussen al dat geknal en gefluit hoorde je af en toe een geluid alsof er iemand op een zolder aan 't malen was. (1984. Voor 't goede begrip: ons Vader had in de oorlog van veertien-achtien een giet-ijzeren handmolen gekocht van Engelse makelij (Birmingham), zowat anderhalve meter hoog, met een zwengel aan een groot rad; voor de oorlog maalden we daar de nodige partijen koffie op, en in de oorlog extra-tarwe; ze stond bij ons op de zolder). Des morgens-vroeg telde ik 48 inslagen in de kerktoren. Na het eten 's morgens wou ik met Lumme Zjeng (Scheepers; een collega van het Voedselburo, die op 't Ospel woont maar nu geëvacueerd is naar zijn zwager Peepels Zjeng vlak bij ons) naar de Straat fietsen, naar ons werk. Er vielen alsmar granaten aan weerskanten van de weg, bij Duits Toem (Baetsen, winkelier) zo dichtbij dat we binnen vluchtten. Later fietsten we door tot onder de molen; maar omdat de vooruitzichten daar beter waren, reden we langs de Herstraat terug. (1984: Voor den oorlog werd er vaak geklaagd dat de Hollanders zich niks aan Limburg gelegen lieten liggen. Maar de Limburgers waren geen vets beter. Toen Zuid-Limburg en het Land van Weert vrij waren maar de kanten van Roermond nog niet, besloten ze in Maastricht om aan het personeel van de Voedselburo's een gevaren-premie uit te keren' de contacten liepen via België. Alle premies bleven in 't Zuiden, waar ze niks hadden mee-gemaakt. Wij kregen niks, al hadden we(meer dan eens) van de raadszaal (=voedselburo) de kelder in moeten vluchten.

Lumme Zjeng is 'n poos daarna nog naar de Straat geweest om zijn motorfiets op te halen. Puin van de toren was op 't huis van Siem (Peters) gevallen. Het huis van Klotjes Fried (Saes) in de Raadhuis-steeg was tot de grond weg. Het plafond en grote brokken van de stenen lagen ruim twintig meter verder in een veld met groenvoer aan de andere kant van de steeg. Sommigen dachten dat de verwoesting aangericht was door twee granaten van vijftig kilo; anderen, dat ze bewerkstelligd was door Duitsers die met een pantserschrik bij de Houtmolen (in de Weertersteeg) stonden, en tenslotte waren sommigen van oordeel dat de oorzaak een vliegende bom, de V1, was geweest. Al lijkt dat laatste ook fantastisch, onmogelijk is het niet, om deze reden: Bij Zjaak Noblesse, 200 meter verder, zijn de binnen-deuren ingedrukt door de luchtdruk, op het land daar werd een buis van ruim 10 cm middellijn gevonden, en voorts werd er een schurend geluid gehoord. (In mijn grootste Nederweertse woordenboek, uit 1954, heb ik onder schroevetele opgetekend: een schurend geluid maken: "Dij granaat dij schrombje door 'e lout, pront of tr eemes met eine stoel oover e soolder-schroeveldje = die granaat maakte een schurend geluid door de lucht net alsof iemand op de zolder met een stoel een schurend geluid maakt). Hoe het ook zij, Klotjes Fried en zijn huishoudster Truuke konden onverlet uit de puinhoop kruipen. Fried's bolhoed vloog onbeschadigd binnen bij Drieksken Hoebe (naast Fried) door 't dak; Driekske vond 'm daar op zijn zolder. Fried en zijn huishoudster namen hun intrek bij Weevers Tinus, onze eerste buur.

's Voormiddags kwam er een vrachtauto uit Wychen (Gelderland) door het Boekend. Aan de Brandkuil vroegen ze de weg naar de stad Weert. Ze vertelden dat ze op de Kanaaldijk tussen Dertien en 't Brukje waren beschoten. Het schijnt dat de moffen weer tussen de Noordervaart en de Zuidwillemsvaart zitten.

De hele voormiddag zijn er granaten gevallen. Terwijl ik dit schreef (1 uur namiddag) vielen er granaten in De Straat. Weevers Tinus, onze Michel en ik stonden op de akker achter onze tuin te kijken, maar opeens kwamen er inslagen vlak bij, zodat we ons op de grond moesten gooien. Over de weg naar Laar trekken veel vluchtelingen uit 't Strateris en de Straat naar Overweert. Ook zagen we een auto met vijf of zes Duitse krijgsgevangenen langs komen. (bij de Brandkuil) naar Overweert, twee op de voorste slijkplaten (spatborden). Ik kon niet nalaten te roepen: "Muessen Sie kein Fahrrad haben?"

Toen wij- Weevers Tinus en ik- met Kloetjes Fried in Weevers' wei stonden te kijken naar de granaten in Nederweert, moesten we ons opeens weer op de grond laten vallen. Kloetjes Fried, die de gewoonte heeft om soms, zonder schijnbare aanleiding een diepe zucht "Ooh...h" te slaken, zei weer een lang "Ooh...h" toen hij voorover op het gras lag. We konden ons niet houden van 't lachen, maar we waren blij toen we weer binnenshuis konden.

De Amerikanen rijden nu met auto's op Nederweert aan; daar lagen er tot nu toe maar 'n paar bij de kerktoeren, die ze als uitkijkpost hebben ingericht. Op dit ogenblik zie ik dat fiere bouwwerk nog in zijn volle lengte van 85 meter hoog (eigenlijk 84), maar we zijn zo stom geweest om het herstel te gunnen aan een Overweertse architect, die zo onsportief is geweest om 'm op te meten. Rond 1948, toen de sigaretten nog op de bon waren, heb ik Godfried Bomans, die in De Volkskrant de strip van Pa Pinkelman schreef, twee pakjes sigaretten beloofd als hij Pa Pinkelman tegen de toren van Nederweert van 85 m hoog liet aanvliegen. Bomans hield zich maar half aan de voorwaarde; hij liet Pa Pinkelman wel tegen de toren vliegen, maar vermeldde niet dat die 85 meter hoog was. Na wat gewring heb ik hem de sigaretten toch maar gestuurd.

Ook in Overweert zijn er vandaag granaten gevallen; in het logement "De Trompet" kwamen twee mensen om. De Duitsers zijn hier een groot offensief begonnen; ze hebben wel in de gaten gekregen dat hier weinig zijn.

We hoorden dat de Amerikanen niet hadden opgelet; achter op de Schansstraat waren soldaten van een Amerikaanse patrouille door de Duitsers gevangen genomen terwijl ze ergens op hun gemak zaten te kaarten.

Zaterdag 28 Oktober 1944 kwamen er weer granaten op de kerktoeren. Hij was in zwarte damp gehuld; 't was net alsof hij in brand stond. Wij horen dat de Duitsers Meyel en de Neerkant heroverd hebben.

Zondag 29 Oktober 1944

Duitse granaten overal in Nederweert. Enkelen vallen ook in Overweert, op de drukke Wilhelmina-singel, waar een vrouw en een kind omkomen. (1984: Die singel heette tijdens de oorlog anders, omdat de Duitsers verboden straten te noemen naar leden van het koninklijk Huis).

Maandag 30 Oktober 1944, Amerikaanse kanonnen worden in een cirkel dicht bij Nederweert opgesteld, ook bij ons huis. Ze vertrekken na enkele uren weer. Er komen Britse tanks in Nederweert, in het Boekend en op de Herstraat.

Woensdag 1 November 1944, Allerheiligen. Ves van Koppe Tum (van Oeme Ties) komt om door een Duitse granaat. Er vallen er weer veel op heel 't bevrijde stuk van Nederweert. Terwijl wij aan het middagmaal zaten, vlogen de scherven door de ruit binnen; een stukje van de gevel werd weg geslagen. Gelukkig bij ons niemand gewond. Grote troepen vluchtelingen trekken uit de Straat en de Bosserstraat; die van de Bosserstraat ook al omdat ze vanaf de Winnerstraat door Duitsers met mitrailleurs werden beschoten.

's Nachts kwamen dezelfde Amerikanen van jl. Maandag terug; ze stelden hun kanonnen op, op de akkers tussen ons en Friedje, en op andere plaatsen. Ik probeerde die nacht wat te slapen, met voor de veiligheid mijn hoofdkussen en het langwerpige raam, omdat er overdag een scherf door de bed-stijl aan mijn hoofd was gevlogen. Wij hadden samen met Weevers Tinus een schuilkelder gegraven, maar daar hadden we lang tevoren 'm paar keer in gezeten om de rozenkrans te bidden.

Donderdag 2 November 1944, Allerzielen. De Duitsers schieten een groot stuk van de kerktoeren. Behalve zwarte wolken stijgt er ook een op die rood is van het stof der bakstenen. Amerikaanse kanonnen, in een boog van negentig graden opgesteld, beschieten het Ospel. Oorverdovend laweit, heel het huis davert. Het bombardement duurt de hele dag en nacht. - De doden waren reeds langer begraven door Rode Kruis-vrijwilligers. Van het Voedselburo zijn daar bij Fons Spierings en Riech van Siem. De geestelijken gaan altijd mee naar 't kerkhof, ook Pastoor, die toch slecht ter been is. Toen Nes van Koppe Tum (uit het Ospel, Tum was

KERKELIJK NIEUWS.

De pastoor der R.K.Kerk van den H.Lambertus te Nederweert deelt het navolgende mede aan zijn parochianen.

Normaals herhaal ik, dat er tijdens de huidige gevaerlijke omstandigheden geen verplichting bestaat om de H.Mis bij te wonen.

Zij, die op eigen risico de H.Mis wenschen bij te wonen, kunnen zulks elken dag doen in het Gesticht of het Klooster, waarvoor de volgende regeling is getroffen:

In het Gesticht:

7 uur Kap.Jenders ; 7½ uur pastoor ; 8 uur Kap.Janssens. Des Zondags ook om 9 uur.

In het Klooster:

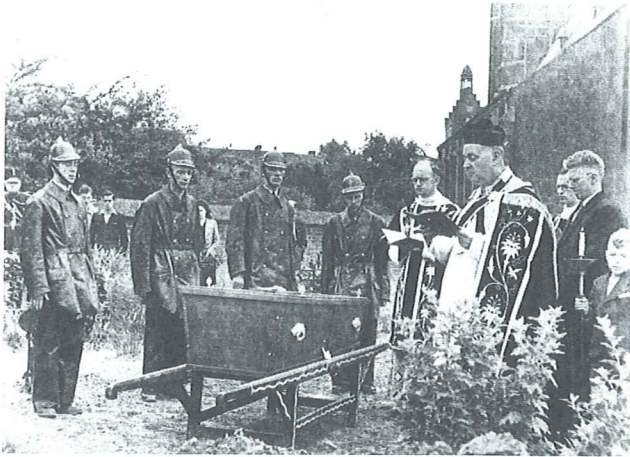
7 uur pater Decker; 7½ uur Kap.Rulkens; 8 uur Pater Mertens.

Elken dag bestaat na iedere H.Mis gelegenheid tot biechten. Ook kan men zulks altijd op de pastorie of een der kapelanieën doen. Voorts kan men den biechtvader aan huis ontbieden of zelfs op straat wandelende naast zijn biechtvader de H.Biecht spreken.

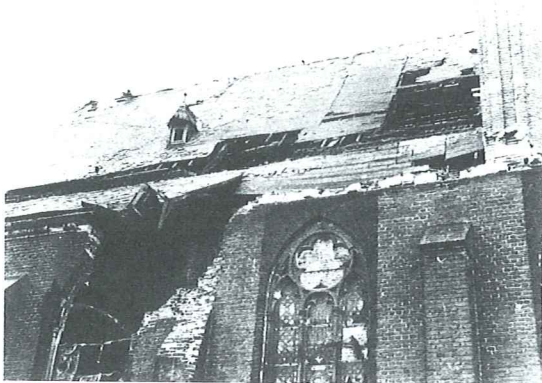
De kleine kinderen worden gedoopt aan huis. Gelieve daarvoor een der Heeren Geestelijken te waarschuwen.

Blijft bidden en vertrouwen, dat God spoedig deze zware tijden van ons moeg wegnemen.

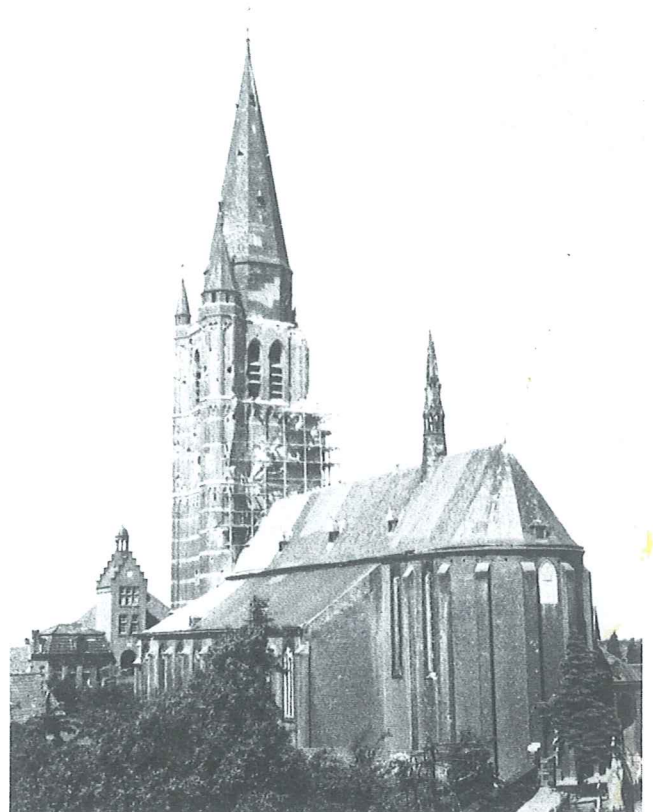
Uw Pastoor,
Dr. Jos. Krijn.

Begravenis van een oorlogsslachtoffer, okt. 1944 op het kerkhof van Nederweert met op de voorgrond van links naar rechts: R. Gielissen, W. Kessels, J. Giesendorf, A. Janssen, kapelaan Janssens, pastoor Krijn, kapelaan Rulkens, koster van Deursen en onbekend. Hierbij verzorgde de brandweer de begrafenis.

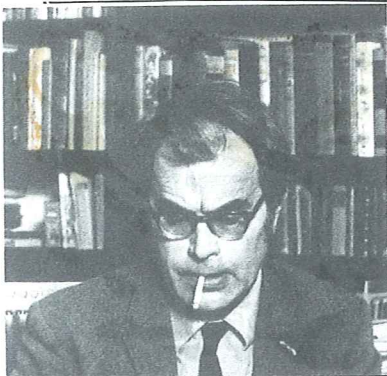

Beschadigde St. Lambertuskerk Nederweert, november 1944.

St. Lambertuskerk Nederweert op 5 mei 1945 (met vlag op haan).

NEDERWEERTS VERLEDEN

RUBRIEK VAN DE HEEMKUNDEVERENIGING NEDERWEERT

onder redactie van huub janssen en alfons bruekers

AFLEVERING 130

PA PINKELMAN IN NEDERWEERT

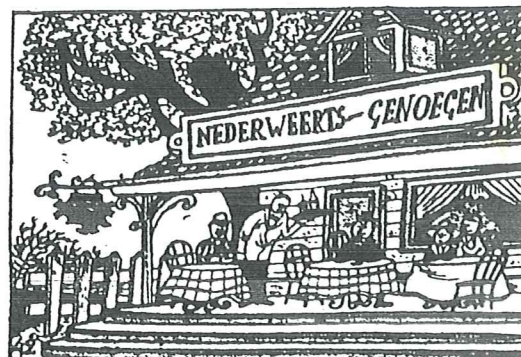
Het gebeurt maar zelden dat Nederweert voorkomt in de Nederlandse lectuur, laat staan literatuur. Een van die zeldzame gevallen treffen we aan in het stripverhaal "Pa Pinkelman in de Politiek" van Godfried Bomans, dat later ook in boekvorm is uitgegeven¹⁾. De avonturen van Pa Pinkelman verschenen als stripverhaal in de Volkskrant vanaf 1945 en rond 1948 dook de held van deze strip plotseling op in Nederweert. Waarom Nederweert, zo zal de lezer zich afvragen?

Fons Vossen

Dit optreden van Pa Pinkelman hadden we te danken aan Fons Vossen, welbekend om zijn vele verhalen in het Nederweertse dialect, die hij steevast ondertekent met "Joeëste Fôns".

"Rôndj 1948 - wij de sigarettte nog op'e bôn woore - heb ich Godfried Bomans (ae's op t Kolleezie van Wiert oëts ôngergedooke gewaesj) ës twië pekskes sigarettte beloofj wan-t-e Pa Pinkelman teege den toore van Niëwiert leet vleêge. Ae weêst dôw prôntj neet wijdèt'j mèt Pa Pinkelman wieter moôst, en ae waas blij mèt mien suggestie en nog mier mèt de sigarettte".

Aldus lezen wij in een brief van de in Waalwijk woonachtige Dr. Vossen aan de samensteller van dit artikel. Hoe Bomans in de kennissenkring van Fons Vossen terecht is gekomen of omgekeerd komt niet duidelijk uit de verf.

Hoofdstuk 10

Onder de kop "Pa Pinkelman en de zijnen vliegen per heliobaris naar Nederweert en verstoren aldaar de onschuldige genoegens der plaatselijke geestelijkheid" wordt in hoofdstuk 10 de aankomst van Pa Pinkelman in Nederweert beschreven.

"Men was echter verplicht zeer laag te vliegen. Zolang het dag was, hinderde dat niet en koerste Pa Pinkelman met meesterschap tussen de kerktorens en fabrieksschoorstenen door, doch naarmate de duisternis inviel, werd de ziel van Pa Pinkelman met zorg vervuld. 'Anna', sprak hij somber, 'het loopt mis. We vliegen regelrecht tegen een kerktoeren op'. 'Goed, Theo', zei tante Pollewop, 'zoals je wilt'. Nauwelijks waren deze woorden gesproken of krak! daar knapte de eerste kerktoeren reeds af. Nu had Pa Pinkelman een onkreukbaar eerlijke inborst. 'We dalen', zei hij beslist, 'ik wil de schade vergoeden'. Onberispelijk streken de vier toestellen op het dak van de pastorie neer. Pa Pinkelman steeg uit en keek door een der dakramen naar binnen. Daar zaten, om een grote ronde tafel, de pastoor en zijn vier kapelaans te kaarten.

Pa Pinkelman keek geruime tijd zwijgend naar binnen. Na al de vreselijke avonturen, die hij tot nu toe had meegemaakt, was dit vreedzaam toneel als balsem op zijn ziel. Er werd klaverjas gespeeld. De pastoor, die het laatst aan slag was, hield een fraaie troefkaart in de palm van zijn hand verborgen en keek zijn kapelaans met listigheid aan. Op dit ogenblik klopte Pa Pinkelman op het raam. 'Er wordt geklopt', zei een der kapelaans.

daar hoofd der jongens-school) werd begraven, spetterden er weer granaten tegen de kerktoren. Pastoor rende met zijn wijwaters-kwast om het graf, terwijl hij uitriep: "As ze dr mer in zitj, joeng, as ze dr mer in zitj".

Vrijdag 3 November 1944. Voortzetting van het bombardement van het Ospel door de Amerikanen. Ook Britse vliegtuigen nemen er aan deel (1984: Ik weet niet meer of dat dezelfde waren die opstegen van de akker tegenover Peepels Zjaak op het Laar. Daar is wel ooit een Brits vliegveld geweest, maar ik weet niet meer in welke tijd.

De Amerikaanse kanonnen stonden onder camouflage-netten; daar was 't leven niet om aan te horen. 's Namiddags moest sergeant Mc. Dermon uit Durham N.C., met een gesprongen oorvlies naar het hospitaal worden gebracht.

Vandaag zijn de geallieerden (1997 Ook Britten?) ook de Zuidwillemsvaart overgegaan. Ze hebben een grote brug gemaakt bij Veertien en een voetbrug bij het Broekske. 's Avonds was er in de schuur van Salmes Friedje een film voor de Amerikaanse soldaten. Deze was "It happened tomorrow" van René Claire, met Dick Powell, Linda Darnell en Jack Oakie. Wij werden ook genodigd, en kregen het wachtwoord om langs de soldaten te kunnen; we werden ook door een soldaat terug naar huis geloodst.

Zaterdag 4 November 1944. De Amerikaanse houwitsers vertrekken naar het Ospel. Berichten komen binnen dat aan de andere kant van de Kanaal veel schade is. Aantal van de doden en gewonden onbekend. Er zijn mensen op mijnen gelopen. Vanaf Veertien ziet men al dood vee liggen. - Aan deze kant krioelde het inde akkers van koperen hulzen; ze werden met kruiwagens en karren door de mensen opgehaald (1997: De hulzen hadden geen slaghoed en pulver en kogel meer). De doden werden aan huis begraven, omdat 't op het kerkhof te gevaarlijk is vanwege de granaten.

Zondag 5 November 1944.

Geallieerde troepen in dn Hannekamp, het akkercomplex tussen ons huis, de beek 't Stepke en dn Ouw-eik (1984: Wat kan ik bedoeld hebben met "geallieerde"? Waren 't Britten en Amerikanen? De Hannekamp is akkergrond, een tot anderhalve kilometer in het vierkant, dus met plaats genoeg voor beiden). Ik hoorde van de radio dat heel Griekenland is bevrijd. De Russen zitten nog vijftien kilometer van Boedapest. (1984: Dat luisteren naar de radio moet in een legerwagen zijn geweest, want wij hadden geen stroom; die stroom kregen we pas vanuit België, op Donderdag 30 November).

Aan dit front zitten de Amerikanen tot Obbicht in Zuid-Limburg. Vandaar naar het noorden zitten de geallieerden langs de Maas tot Wessem, vandaar langs het Wessemmer-kanaaltje tot hier, vandaar aan deze (noorder) kant van de Noordervaart tot bijna in Meyel; en vandaar langs een lijn door de Peel tot de Neerkant, Horst-Americaen Baarlo, verder langs de Maas tot de Moerdijk (met, in 't westen, een uitstulping naar richting Arnhem). Tenslotte werd er nog gevochten op de Zeeuwse eilanden Walcheren en Zuid-Beveland.

Dinsdag 7 November 1944.

Erg druk verkeer hier over de steenweg. Dat is er trouwens elke dag, maar vandaag wel in het bijzonder. Tanks, kanonnen en leger-auto's rijden onophoudelijk (op en neer) over de weg Laar, Hoek en Boekend, en verder naar en van het Ospel.

Deze nacht zijn er Duitsers geweest bij Baeres Zjef op de Meijelse Dijk.

's Avonds staan er in het Oosten, Britse schijnwerpers met de straal over de grond, om het strijdtoneel bij Meijel te verlichten; de hemel is als bij volle maan. Vandaag zijn er bij ons soldaten van de Britse artillerie gekomen.

Berichten over het Ospel nog immer niet zeker. Bertha Smolenaers-Houtappels op de Budschoep is dood. Drie leden van de familie Veugen op de Nieuwstraat, waaronder Baarke, zijn zeker dood. (Baerke was de eerste medewerker in Drukkerij van Deursen; heel Nederweert kende hem). Een dochter van Wullem van Heugten met verloofde Graad van den Waarenburg dood. Verdere berichten volgen.

Er wordt beweerd dat de Duitsers een dam hebben gelegd door de Noordervaart (Canal du Nord, volgens Napoleon toevoeging 15 januari 1997). Die kanaal is niet diep, misschien twee meter.

Donderdag 9 November 1944. Soldaten van de Highland Division bij ons in kwartier; bemanning van een A.A.-gun (Ack-Ack: luchtdoel -dit is Anti Aircraft) Om de andere dag trokken ze er met hun kanon op uit naar het Rosveld, bij de Kanaal=Zuidwillemsvaart).

Zondag 12 November 1944

Jet van ons Zjeng kreeg een jonge dochter, Catharina. Klein-kinderen in de oorlog geboren:

1940: Cor Vaes

1941: Lieske Knapen, Peter van onze Tjeu, Iedje en Jozee van onze Thoem, Tilly Koolen, Piet van onze Lowy, Sjraa van onze Harrie, Josee Simons

1942: Thea Knapen, Piet Vaes, Harrie van onze Tjeu, Dientje van onze Zjeng.

1943: Herman van onze Lowy (vijftigste kleinkind), Fientje Koolen, Toos Vaes, Annemie Simons, Zjef Knapen, Toos van onze Harrie, Tjeu van onze Thoem.

1944: Maria van onze Tjeu, Jos van onze Lowy, Nelly Knapen, Toos van onze Zjeng.

Mijn Vader en Moeder hebben (op Zondag 12 November 1944) tien zoons en zes dochters gehad. De tweede zoon, "de kleine Thoemas" heeft maar acht dagen geleefd.

Maandag 13 November 1944 De soldaten van de Ack-Ack zagen aan de overkant (bij Paal Zestig = de helft van de 120 kilometers Zuidwillemsvaart tussen Den Bosch en Maastricht; ik geloof dat hij zo'n honderd meter op het Overweerts stond) hoe een Tommie werd dood geschoten door een Duitser die zich op een stozolder had verborgen. De Tommie werd getroffen terwijl hij de stozolder op klom. Natuurlijk moest de "Jerry" (=German) er toen ook aan. De (overige) drie Duitsers werden gevangen genomen; ze behoorden tot een van die patrouilles die Duitsland elke dag over de kanalen stuurt. Toevoeging 1984: Misschien was 't in deze tijd dat er langs de wegen overal grote stapels munitie klaar lagen. Achter op de Boolders-Dijk stond al enige tijd een ontzettend groot kanon dat we "de Roumpot" noemden. - In een roompot werd, na het karnen, de boter bewaard (na het zouten), in de kelder. -

De klank van "de roumpot" bromde boven alles uit. "Huurty de Roumpot is Goan (Hoor de Roumpot 'ns gaan)! zeiden we dan.

Dinsdag 14 November 1944: HEEL NEDERWEERT VRIJ!

De soldaten van de Highland Division zeiden (voor ik 's morgens naar het voedselburo fietste) dat 4 uur namiddag "zero hour" zou zijn, d.w.z. dat dan de grote aanval vanuit Nederweert zou beginnen: ze zouden het Wessemer-kanaaltje en de Noordervaart oversteken, om de Duitsers terug te drijven naar de Maas.

Op het Voedselburo was iedereen ook reeds op de hoogte. We zorgden er voor de huisgenoten in te lichten.

om 4 (16.00) uur brak de hel los. De zon scheen helder, de lucht was blauw en klaar. Vier honderd kanonnen (opgesteld in elk bevrijd gehucht van Nederweert, in Someren en Asten en Overweert) losten twee duizend granaten per minuut, anderhalf uur lang. Er moeten dus 180.000/ honderd tachtig duizend granaten in het Eind zijn gevallen. Sinds Normandië was er niet zo'n artilleriebarrage geweest. Er was een hels kabaal. Tanks, vlammenwerpers, alles kwam in aktie. Je zag de zware granaten snel overvliegen; lichten flitsten er nog sneller tussendoor. Ik zag geen mens meer op straat, behalve op de Kringstraat- tussen dn Hook en 't Laar- een doodsbanne vrouw uit Eindhoven, die per fiets op eten uit was en niet wist wat dit geweld te betekenen had. Ik zei haar dat al het schieten om haar heen niet gevaarlijk was, omdat alles pas in het Eind ontplofte, en dat ze zonder zorg onder de kogels door naar Eindhoven kon terugfietsen. Ik reed ook het Boekend in tot op de Brede Weg, zonder iemand tegen te komen.

Daarna keek ik bij ons op de bleek met de anderen dit inferno aan. Toen het bombardement om half zes even plotseling stopte als het begonnen was, waren de akkers grijs van de damp. Je zag geen zon meer. Het stonk naar het buskruit.

In het (gestencilde) krantje van de Highlanders (Piobaireachd No. 152, Produced 1100 hours 15th November 1944), uitgereikt aan de soldaten, stond over de "verwachte stoot van het tweede leger".

"Hij begon met een barrage uit 400 kanonnen, die 2000 granaten per minuut afvuurden op een gebied van drie vierkante mijlen. Onder dekking van deze granaten-hagel trok onze infanterie, door tanks en vlammenwerpers gesteund, ten aanval. "The Noorder Canal", dat noord-oostelijk naar de Maas loopt, werd overgestoken in "assault-boats" (aanvalsbotten: grote opvouwbare boten van hout en zeildoek, sedert ca. 1941 in gebruik) en tegen het duister hadden onze manschappen vaste voet op de oostelijke kant van de kanaal. Achter hen ging onze genie aan het werk met het leggen van bruggen over de waterweg, en tegen de vroege morgen waren er drie bruggen in bedrijf. De vijandelijke tegenstand was ietwat minder dan verwacht, maar er werd veel last

ondervonden van mijnenvelden. Over het algemeen zijn onze soldaten door de eerste Duitse verdedigingslinie, en maken ze verdere vorderingen naar de Maas, de laatste natuurlijke hindernis voor de Duitse grens. Net pal noordelijk van onze eigen aanval, melden onze burens tekenen van een algemene vijandelijke terugtocht. "Zover de woorden van de Highlanders, die de Noordervaart overstaken. Nu volgt een Nederweertse versie bekeken vanuit 't Roeven:"Over het Wessemer kanaaltje heen werden de Pruisen met vlammenwerpers te lijf gegaan. Om kwart over vier lag er een brug over, in het Hulsen, daarover en over de Noordervaart stroomden de Britten het Eind binnen. Heel Nederweert werd bevrijd". Nog een versie: "Over het Wessemer kanaaltje werden te Pruisen te lijf gegaan. Om kwart over vier lag er in het Hulsen een brug over. Ook de Noordervaart werd overgestoken, in "assault boats". Tegen 't donker hadden de Britten daar vaste voet; tegen de vroege morgen waren er drie bruggen in bedrijf. Heel Nederweert was nu bevrijd. Zware tegenstand ondervonden de Britten niet, maar de Pruisen hadden veel mijnen gelegd".

In de vroege morgen van Woensdag 15 November 1944 flatsten nog enkele Duitse granaten neer in dn Haanekamp en floten nog Duitse mortierkogels over, die verder in dn Hook onploften. In het Eind kwamen er enkele dagen later nog. Toen was het eindelijk stop, na ruim acht weken. Het front zakte eindelijk af.

Ofschoon er honderd en honderd-duizenden granaten in deze gemeente terecht zijn gekomen, zijn er toch maar ruim twintig slachtoffers onder de burgerbevolking te betreuren.

Dezelfde 15e November trok Fred met "Nobby" en zijn andere compagnons van de Ack-Ack verder op.

Wie was Nobby? (Weggelaten uit een brief aan mijn oomzegger Sjraa van onze Harrie, 20 September 1994 of 1995). Aantekening voor mijzelf aangaande de brief:

Ik heb er maar niet bijgeschreven dat ik nooit een schurfterige man heb gezien dan Fred, en een ongelukkiger mannetje dan Nobby. Nobby was duidelijk een scheldnaam. Je weet: snob is ontstaan uit "sine nobilitate", dit is: een student in Oxford of Cambridge met rood bloed in plaats van blauw. (sine= zonder; nobilitate = naamval van nobilitas=adel). Nobby ("adelklootje") werd behandeld als een straathond. Ik heb me altijd ingebeeld dat hij van te hoge adel was om gefusilleerd te worden. (Had zijn moeder invloed?) . Ik heb er wel eens wat van willen zeggen, maar tegen de ruwe mond van Fred kon ik niet op. Wat werd Nobby vernederd en geplaagd! Bij ons voor 't huis stond een (leeg) groen kuiken-kooitje. Daar heb ik Nobby ooit uit moeten laten. Het schorem had hem daarin opgesloten. Ik hoorde wat gerammel en schoof de grendel van de deur, en als een bang hondje kwam nobby naar buiten, knikte dankbaar, maar durfde niks te zeggen. (Je zult zonder kameraden de oorlog door moeten!) Ik heb vaker met dat troepje in een legerauto gezeten, maar ik heb Nobby nooit een woord horen zeggen; het lachte alleen verlegen. (Vergelijk de uitdrukking: to send a person to Coventry= doen alsof iemand lucht is).

Woensdag 15 November 1944; avond

In de avond kwam Klusse Tjeu uit het Eind (schoonbroer van onze Netje) bij ons. Ze hadden er daar lelijk tussen gezeten, met verscheidene families in kelders en zo samengedoken (1984: We hadden in het Eind veel doden verwacht, maar die waren net aan onze kant, waar meestal wegens lange pauzes in het geschut van de Duitsers gedaan werd alsof er geen gevaar was; als de Pruis dan weer begon te schieten, was 't soms te laat om weg te rennen). Als ze in het Eind vlees nodig hadden, sneden ze maar een stuk uit een of ander dier dat door een granaat getroffen, op de akkers lag. Mik en brood (rogge) kregen ze van de Duitsers. Melk betrokken ze van koeien die niet kapot waren of door de (lees nu, in 1984 niet "de" maar "een enkele") Duitsers gestolen. "De" Duitsers plunderden dat 't een aard had: vee, huisraad, kleren, meubels en andere dingen.

De Duitsers hebben in het Eind verscheidene (ongeveer honderd en tien) jongens en mannen tussen de 15 en 60 jaar mee genomen naar Duitsland. Sommigen konden onderduiken, en daaraan is het te danken dat 't er niet meer zijn. (Donderdag 15 Jan. 1998: Ik laat in het midden of de Duitsers al dan niet uit humanitaire overwegingen handelden; vergelijk Dinsdag 24 Oktober 1944; kunnen ze naar Friesland zijn gebracht?)

Lowy-ke Boenen lag in de kelder te kreunen en te zuchten, met aan iedere kant van zijn hoofd twee medicijnflesjes. De Duitsers geloofden werkelijk dat hij reumatiek had. - De smid van het Eind, Op 't Root, ging als een vleermuis met handen en voeten aan de Balken van zijn schuilkelder hangen; De Duitsers schenen met een zaklantaarn, maar zagen hem niet. - Bille Tjeu, die pas 's avonds werd gepakt, vroeg of hij in plaats van zijn klompen zijn schoenen mocht aandoen. Na bekomen toestemming vluchtte hij door de achterdeur buiten en kroop in een appelboom. De Duitsers straalden met hun zaklantaarns de hele boomgaard door, maar ze zagen hem niet. - Sommige mensen hebben zich urenlang in vennen en beken opgehouden, met alleen het hoofd boven water. Velen zaten er in het Row-ven; toevallig zagen de Duitsers een vluchteling te voorschijn

kruipen. Ze schoten laag over het Ven met hun mitrailleurs, maar ze konden er maar een persoon uit krijgen. Pier van Tongerlo werd, met enkele anderen, gedwongen om de gestolen koeien naar de Maasbrug in Venlo te drijven. Er waren een koe en een vaars van hemzelf bij, welke hij niet graag miste. Pier bleef maar zeuren: "Geef ze mij toch terug, mijn koe en mijn vaarsje"; geef ze mij toch terug, mijn koe en mijn vaarsje", totdat de Pruisen dat gejammer van "Geef ze mij toch terug, mijn koe en mijn vaarsje" zo rot-moe werden dat ze hem in Roggel naar huis joegen, met zijn koe en zijn vaarsje.

Later zijn er nog enkelen terug gekomen die hadden weten te ontsnappen. Een zoon van Ledze Piet was in Venlo van de Maasbrug afgesprongen.

(1984: Zo ver het verslag van klusse Tjeu, al is 't niet zo smakelijk verteld als Tjeu dat deed. Er zijn dingen bij die je nooit vergeet, zoals dat verhaal over Pier van Tongerlo met zijn koe en zijn vaarsje. Dat doet denken aan het Evangelie met "vraagt en ge zult krijgen". zelfs van slechte mensen; hoeveel te meer dan niet (etc). Een ander woord is "geeft", en ge krijgt honderdmaal meer terug". Mensen die aan de geallieerden gaven kregen alles voor niets; mensen die zich voor ereren en tomaten lieten betalen, konden voortaan alleen maar zwart handelen. En er ontsprong tenslotte een zwarte handel tussen sommige (niet "de") militairen, hetgeen de verhoudingen i.o. den duur toch wel eens verzuurde. Het is waar, eens is er een eenheid geweest die in haar geheel niet deugde. Ze waren van de Ysberen (Polar Bears) en lagen in de Boerenbond. Ze hadden zo kunnen zijn gerecruteerd uit een zwaar bewaakte boeven-gevangenis. Op klaarlichte dag trokken ze klokke Per-Jan, een oude man toen al, het horloge uit zijn vestzakje. Onze Harrie zat op zijn "huske" (privaat, buiten) en had zijn broekriem over de deur gehangen. Terwijl hij daar zat, roef, de riem weg.

Een keer hadden ze bij onze Harrie de porseleinen borden gestolen, waar Lies (Harrie's vrouw) bij stond. Ik ging toen naar de officier die waakte over de verhouding tussen burgers en soldaten, Public Relations Officer geloof ik dat die heette. In de Boerenbond moesten alle Ijsberen naast hun plunje-zak gaan zitten, en elke plunje-zak moest open. Nooit heb ik zoveel gemene koppen, zoveel gemene blikken zien schieten en zoveel gemeen gesis horen komen. De borden (16 januari 1998: en het horloge?) kwamen er uit, maar zonder officier was ik mijn leven niet zeker geweest.

Nee, als we over "de" gaan praten, mogen we gerust zeggen;"De" Nederweertenaren deugden nog minder en "ze" waren nog gemener. "Ze" drukten van hun bevrijders van alles achterover, tot portefeuilles met foto's toe. - In een geval mogen de aanhalings-tekens om "de" en "ze" achterwege blijven: in 't geval van de kabels welke de Britten en Amerikanen voor hun veld-telefoons gebruikten. Ik vermoed dat er weinig huizen waren waar geen van die kabel was- al was hij dan ook van anderen gekregen. De Britten hebben zelfs overwogen een avondklok in te stellen; ze deden 't alleen niet omdat dit te veel zou doen denken aan de sper-tijd van de Duitsers.

En, om verder maar te zwijgen vaneen van onze eerste regeringen na de oorlog. Die heeft 't bestaan om van de Britten en Amerikanen geld te vragen voor het gebruik of de beschadiging van onze wegen, welke deze bereden hadden om ons de vrijheid te brengen.

Op Donderdag 16 November 1944 kregen we in-kwartiering van de Reccies (uitspraak Rekkis, van reconnaissance) van de tweede Derbyshire Yeomanry, op weg naar het front. Ontzettende hoeveelheden materiaal komen hier nog altijd door. De Boekender Steenweg is nu niet meer de enige toevoerweg in deze omgeving; ook over de Kanaaldijk stroomt het materiaal, vanuit Overweert en Someren, naar het front achter het Eind. Aan Vijftien bij Car Cox liggen nu twee bruggen en een viaduct; de auto's rijden er over elkaar heen.

(1984: Zwart zag 't van de Nederweertse toeschouwers - nog gewend aan het graven van kanalen met de spade, zoals in Born, en in een recente tijd nog gewend (bij het maken van loopgraven) aan Hitler's afgedwongen Arbeit, die even achterlijk en daarbij nog in-inefficiënter was - toen ze de Britse genie, op 'n paar uur tijds, met bulldozers een weg zagen graven naar de onderste brug, vanaf de Brugstraat door de tuin (richting Overweert) van Pierke (hoekhuis).

Wanneer we de eerste bulldozers zagen (over Dertien?) weet ik niet meer. In ieder geval, de geallieerden hadden zo veel, en de Duitsers bijna niets meer. De geallieerden hadden benzine te over, ze gooiden 'm met plenzen in sleuven om hun eten te koken; ze hadden munitie, voor het Eind zoveel dat 't naar onze mening overdreven was; ze hadden de meest moderne dingen. De Pruis moest zich op 't laatst zelfs met kinderwagens behelpen, zoals op 3 September. Natuurlijk, we hebben niet 't beste Pruisisch materiaal gezien; dat werd gespaard voor kritieke momenten en plaatsen. Maar toch, de Pruis was nergens meer. Of wel? Wat is 't vaak een dubbelte op zijn kant geweest..... zoals even later in het Ardennen-offensief. Terreur kan 't lang volhouden).

op Zondag 19 November 1944 kwam ik voor het eerst in het Eind, als tolk van Lowijke Boene, voor het ophalen van gewond vee dat voor de vrijbank afgemaakt zou worden. Enorme verwoestingen. Granaat-trechter aan granaat-trechter op de akkers.

Vrijdag 24 November 1944 ben ik naar de Platte Peel op het Ospel geweest als tolk en verbindingsman van Britse instructeurs van de mijnen opruimingsdienst en van Nederweeter jongemannen die mijnen zouden gaan opruimen. Tegenover (ten noorden van) de Stokers Hoorst en de Kanaal. (Stokers-horst, later kloosterbroeders; Boefje is daar geweest) lagen op een oppervlak van enkele are's dertig Teller-mijnen en ontzettend veel houten voet-mijnen. De Teller-mijnen (van metaal) waren met detectors op te speuren. De voetmijnen konden alleen ontdekt worden door onregelmatigheden in de grond op te merken. Zes Teller-mijnen lagen op een onverharde weg, andere in de karresporen, andere in de paardensporen, weer andere tussen beide in. De rest van de Teller-mijnen ("schotelmijnen, eetbordmijnen") lagen in een cirkelboog voor een Duitse loopgraven-stelling. Iedere groep Teller-mijnen was omgeven door voetmijnen. Slechts een Teller-mijn was een beetje te zien, de andere waren geheel verborgen onder zoden of grond. Het was wel uitkijken geblazen bij elke stap die je zette. De Britten vertelden dat kameraden die morgen 'n eindje verderop aan het zoeken waren geweest toen een van hen zijn voet had verloren door een houten mijn. Die houten mijnen waren maar kleine kistjes van dunne plankjes. Je ging er niet zo gauw van dood, maar je voet was je toch mooi kwijt. Zoveel mogelijk volgden we de voetstappen der Britten. Maar terwijl zij de weg af zochten, bleven wij soms rondtreden over de weg waar we dat mochten. Een keer stonden we toevallig stil. Alvorens verder te gaan zag ik iets aan het gras waar ik mijn linkervoet had willen zetten, en daar lag wel een voetmijn. Aan de andere kant van de Meijelse Dijk lagen tien lijken van Amerikanen boven de grond, waaraan de Duitsers mijnen hadden bevestigd. Dat was een booby-trap (boebi-trep). De Britten deden er niets aan, maar ze vertelden wat voor booby-traps er al te verwachten waren, en waar.

Op Zaterdag 25 November 1944 fietste ik over Heythuysen en Roggel naar Helden, naar onze An. Die grote omweg was nodig omdat ik geen pas of "permit" had om over de Roggelse Brug of over de twee Peel-kanaaltjes (in Meyel) te komen. Ik had er wel een om de bruggen in Nederweert te passeren. Ik fietste (op massieve banden) eerst naar Leveroy. Heel de kerk was daar opgeblazen. Heythuysen had niet veel geleden. De Roggelse kerktoren was door de Duitsers ook omlaag gehaald. In Roggel mocht ik eerst niet door, maar na wat praten kwam ik verder. Bij de Roggelse Brug stond een tweede schildwacht, maar die liet mij ook door. Ik was de enige fietser langs de Noordervaart naar Helden; er was een en al militaire kolonne.

's Middags kwam ik in Beeringen. Ik dacht al voor niets gekomen te zijn, maar toen zag ik in de omgeving Baer staan. Het was hem buitengewoon goed gegaan. Geen doden of gewonden van zijn gezin. Het magazijn (van het Landbouwbelang, waarvan Baer zaakvoerder was had verscheidene voltreffers gehad. (Maar wij hadden 't erger verwacht: het was een hoog gebouw, en daar zouden de Britten, dachten we, vaak op schieten vanuit Meyel). In Helden waren honderd jongemannen en mannen weggevoerd naar Duitsland Wij waren bang geweest dat Baer ook bij hen zou zijn omdat hij Joden in huis had en af en toe ook Britse piloten op hun weg naar de Belgische grens. Maar Baer had al tevoren - toen de Pruisen alleen nog maar om te stelen de huizen binnendrongen- op het raadhuis een briefje met "Diferitis" erop gehaald en 't op zijn deur geplakt. Hij wist toen nog niet dat dit briefje de Pruisen er van zou weerhouden om hem naar Duitsland te voeren. Toch hadden ze zijn varkens geslacht en wat gerei uit 't huis en meubels uit 't kantoor gestolen. Onze An was met de kinderen nog in Panningen; geëvacueerd.

's Avonds reed ik terug over de Roggelse Brug; daar mocht ik over na 'n paar woorden met de wachtpost.

Nu weten we omtrent onze familie hoe 't hun vergaan is, alleen over onze Miet, die in Koningsbosch is, weten we nog niets.

Onthuld moet nu nog worden hoe 't zat met Van der kop, eigenaar van een café en een bioscoop (Vios). Van der kop zat ook in het verzet, dit was echter aan niemand bekend.

Mijn moeder, die niet kon fietsen, stuurde mij vaak met cryptische boodschappen naar schippers in de Baseng te Overweert. Het kon bijv. zijn: "De tarwe kan gelost worden". Ook ben ik door mijn moeder gestuurd, na de aankomst van een schip in Overweert, naar Boute Plien (op 't Laar) en naar het cafe van Boute Zjanet, getrouwd met ene Lei (Peerlings?); het café lag dicht bij een molen, geloof ik, op 't Hushoven. Over het dansen van naakte dochters (als uiterste middel om neuzende Duitsers de weg kwijt te maken) heb ik vaak gesproken.

Terug naar Van der Kop. Tegen (iets vermoedende?) Duitsers heeft hij gezegd: "Och, ga daar niet naar toe; die man heeft zo'n groot huishouden".

Baer Simons (Boute Baer) en An Vossen
In oorlogstijd vonden ruim 40 onderduikers
gastvrijheid in het gezin Simons

Kinderen Simons met onderduikertje.
staand: Jozef, onderduikertje Annie Goldsteen (of Goldsmitt?), Frans, Nellie, Martien, Truus
zittend: Toos, Paula, Doortje, José, Annemie, Piet

Van der Kop zat in het verzet. Toen de Heldense O.D.-ers Van der Kop wilden arresteren, heeft mijn zwager Baer ze flink de mantel uitgeveegd. Ik denk dat er aan schippers (uit Amsterdam) mooie meubels van Joden (onderduikende in een of ander schip) werden meegegeven voor Baer, en misschien anderen. Ik herinner mij een mooie zwarte kast (persoonlijk vond ik 'm iets te protserig) bij An en Baer. Hoeveel Joden in elk schip kwamen weet ik niet. Baer heeft in Helden ook eens 'n Jood (hij had weliswaar lang in het schip gezeten) een mep aan zijn hoofd gegeven, omdat hij buiten wou, de straat op.

Omdat zaadgoed enzo vanaf Helden naar LLTB-depots in Noord-en Midden Limburg werd gebracht op wagens en in karren, konden Joden daar gemakkelijk op verborgen worden. (Hoewel niet gerieflijk maar nood breekt wet). De kleine kinderen werden later naar de onderkomens van hun ouders gebracht, allemaal bij boeren in de vrije natuur (vermoed ik).

Nadat ik terug was van Horn (sanatorium), sliep ik alleen in "het voorste kamertje". Soms werd daar een bed bijgezet. In 1944 hebben daar (een nacht) van Zaterdag op Zondag? ook Truus van onze An en een hel-blond meisje van dezelfde leeftijd geslapen. Aan mij werd verteld dat 't een schippersdochter was.

Rossels Tjeu (Knapen, man van onze Lies) heeft ons (mijn moeder, mij, Truus en 't blonde meisje van dezelfde leeftijd, 15 jaar) op een mooie Zondag in de zomer naar onze An in Helden gereden. Ik heb het vooral onthouden omdat (toen we door het stille Zondagse Meyel, met alleen het geklepper van de paardehoeven) mijn Moeder zei: "Doa's veul kops veur 'e glaas" (d.w.z. Er schuiven veel mensen (lees: vrouwen) de glasgordijnen opzij, om naar ons te gluren). De Zondagen waren destijds heel stil, want de mannen konden hooguit wat slap bier drinken.

De vader van Truus Simons (Boute Baer) is pas na de oorlog alcoholist geworden. Dit is de dank van de helft van de Joden; ze moesten zich doodschamen. Toen Baer eens met onze An bij mij op visite kwam was het eerste wat hij zei: "Gaef mich eine borrel".

Dinsdag 28 november 1944. Kapitein Sprot van de Royal Scots Greys komt op bezoek. Van Nederweert uit waren ze indertijd naar het front bij Nijmegen gegaan, waar de kolonel gesneuveld was. (Onze Nel had nog ooit wat jassen van hem gerepareerd). Nu kwamen ze van het front bij Venlo af. Ze lagen in de Somerense Hei. Het kind dat de vrouw van Lewis Cameron verwachtte was geboren: een dochter. Onze Antoon hoorde van andere soldaten dat kapitein Sprot, samen met twee andere militairen, in Overweert een onderscheidingsteken zou krijgen van maarschalk Montgomery. Dat is 29 November ook gebeurd.

Donderdag 30 November 1944. Voor het eerst sedert maanden hebben we weer elektrisch licht, uit België. Onze radio loopt nog goed.

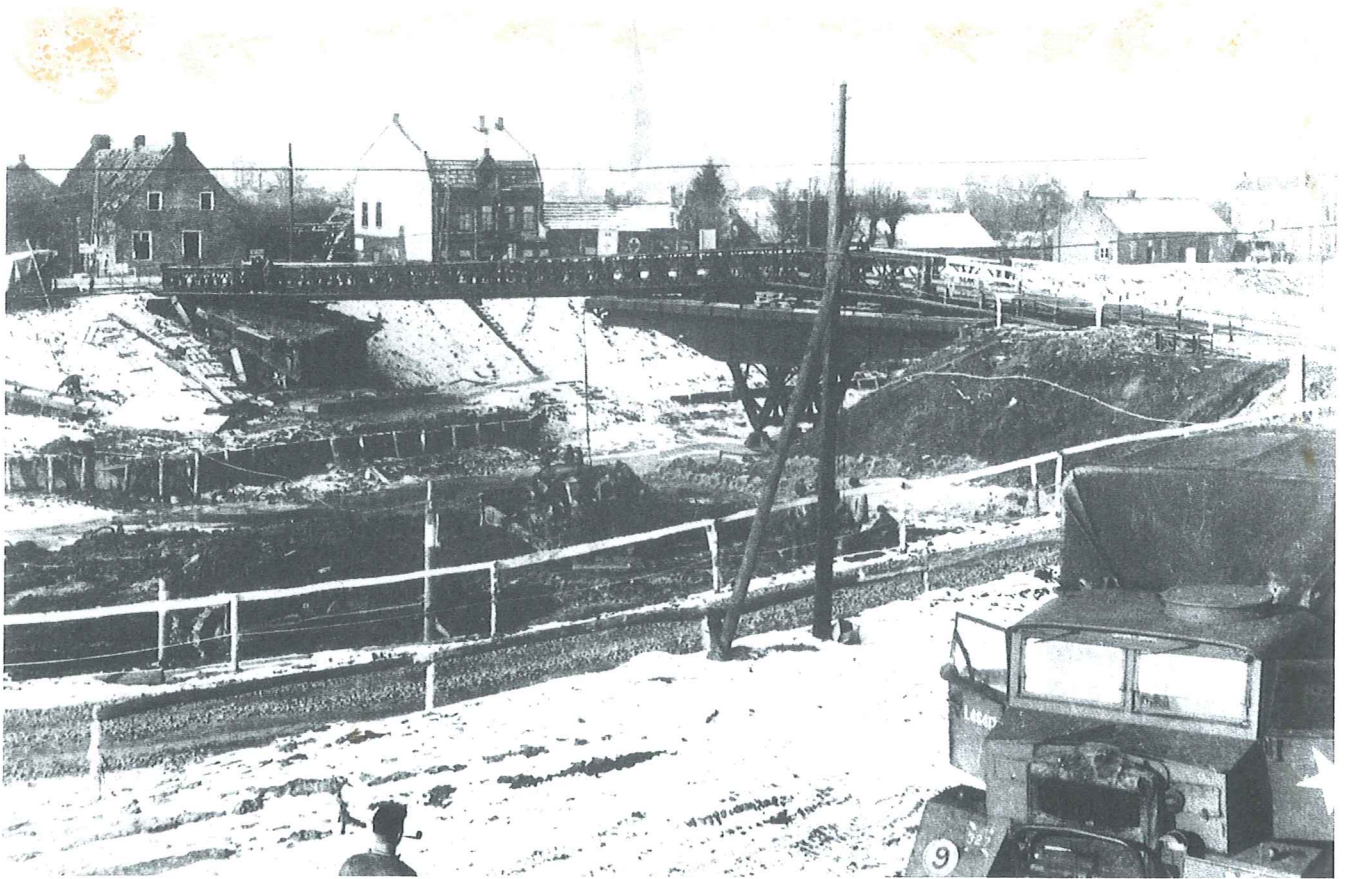
Donderdag 14 December 1944. Herhaaldelijk lopen hier mensen op mijnen. Gisteren drie (twee gebroeders Knapen dood, een neef van hen (Frits) gewond. Eergisteren (Dinsdag 12 December) vier doden, waaronder Zjaak Schreurs, van de instructie-tocht in de Platte Peel. (zie Vrijdag 24 November)

4 Februari 1945. Eergisteren hebben we over het Rode Kruis een brief geschreven naar onze Miet; Koningsbosch is onlangs bevrijd. Nog enkele malen hebben we bezoek gehad van de Scots Greys: kapitein Sprot, luitenant Althorpe en andere soldaten. Ons Moeder bleek nog honderd sigaren (in een kist van het Dentenaerke uit Overweert) te hebben. Ze hadden voor de oorlog drie cent per stuk gekost. De Britten genoten ervan alsof het Havanna's waren; het was net alsof ze nooit zulke goeie hadden gerookt. Ons Moeder zette ook voor-oorlogse koffie voor hen. Het bleek dat ze de hele oorlog door 'n paar pakjes had bewaard, om de Pruisen mee om te kopen als er in de familie iemand gevangen was genomen. Maar dat is gelukkig niet gebeurd. Dit moet gezegd: als 't er om spant, is een vrouw verstandiger dan alle mannen bij elkaar.

(1984) een tijd lang zijn de Missen in het patronaat geweest. Daar was 't natuurlijk veel te klein; alle mensen stonden. Bij een uitvaart raakte Pastoor, toen hij om de kist ging om het lichaam te zegenen, met een lus van zijn koorkap verward in het krammetje van de pels van To Haenen, en het duurde lang voor hij los was.

4 Februari 1945, laatste aantekening. Aan het Raadhuis is gisteren een Duits kanon geplaatst.

(Bewerkt naar een destijds bijgehouden kroniek).

Baileybrug over Brug Vijftien, begin 1945. Let op de lage waterstand van de Zuid-Willemsvaart. De sluisen waren op diverse plaatsen vernield.

Gezin van Lies Vossen en Tjeu Knapen (Rossels Tjeu, Wienders Tjeu) in 1955

REQUIESCANT IN PACE.

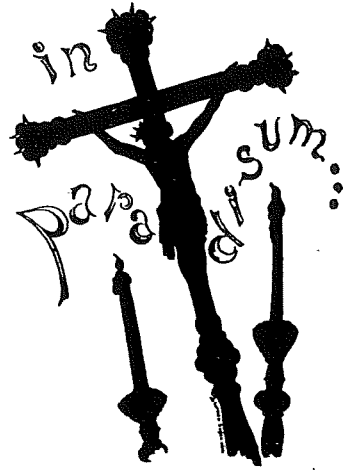
In opdracht van het Oranje-Comité.

Typ. v. Deursen.

Geef hun de eeuwige rust, o Heer, en dat het eeuwige licht hen verschijne. U komt lofzang toe, o God, op Sion, en U ter eer worde de gelofte in Jeruzalem vervuld. Verhoor mijn gebed. (Intr. Mis v. Overl.)

Geef hun de eeuwige rust, o Heer, en doe hen het altijdurend licht verschijnen. In eeuwig aandenken zal de rechtvaardige zijn: voor kwade tijding zal hij niet vreezen. (Grad. Mis v. Overl.) Ontsla, o Heer, de zielen van al de overleden geloovigen van alle zondenband. En mogen zij, met de hulp van Uw genade, het wraakgerecht ontkomen. (Tractus Mis v. Overl.)

Ge moet niet vreezen, want ik sta U bij; niet radeloos rondzien, want ik ben Uw God. Ik kom u te hulp; ik zal U steunen met de rechterhand mijner ontferming. Niemand van ons leeft voor zichzelf en niemand sterft voor zichzelf; want zoo we leven, dan leven we voor den Heer, zoo we sterven, dan sterven we voor den Heer. Of we dus leven of sterven, den Heer behoorren we toe. (Rom. 14,7-8) Weest ook gij bereid, want de Menschenzoon komt op een onverwacht uur.

Inwoners van Nederweert blijft in Uw gebed gedenken Uwe dorpsgenooten, omgekomen tengevolge van den gruwelijken oorlog 1940-1945.

Aben, Mathias H.	Staat A 243
Adriaens, Peter J.	Staat A 196
Bell, Theodorus J.	Ospel E 146
Bensen, Maria G.	Kerkstr. A 146
Buckens, Adrianus	Rosveld B 5
Ceelen, Thomas H.	Roeven H 52
Claessens, Peter Th. H.	Bosserstr. C 99
Doensen, Henricus H. A.	Hulsen G 65a
Doensen, Hendrica C.	Winnerstr. D 19
van Dijk, Petronella A.	Ospel E 79
Frenken, Hendrikus, G.	Nieuwstr. D 88
Freij, Johannes M.	Kerkstr. A 44
Geurts, Hermanus E.	Hoeven G 39
Greijmans, Thomas J. H.	Eind G 94
van Gemert, Maria M.	Kraan H 69
v. Goor, Leonardus A. H.	Waatsk. E 195
Heeskens, Johannes E.	Leveroij I 87

Henderikx, Anna M. E.	Horik D 159
Hermans, Wilh. J. H.	Bosserstr. C 131
Heijnen, Joannes	Hulsen G 70
Houtappels, Hub. P. A.	Budschof F 36
Houtappels, Petronella	Kerkstr. A 146
van Hestern, Sibilla G.	Winnerstr. D 25
van Heugten, Maria C.	Horik D 150
van Heugten, Maria E.	Klaarstr. E 3
van Houts, Petrus J.	Nieuwstr. D 73a
Janssen, Peter H.	Leveroij I 87
Jonkers, Catharina H. D.	Hulsen G 79
Kiggen, Hendrina	Ospel E 146
Kluijtmans, Jan H.	Nieuwstr. D 76
Knapen, Joannes M. G.	Kraan H 59
Knapen, Joannes C. A.	Kraan H 61
Knapen, Ludovicus H.	Budschof F 30
Konings, Anna M. F.	Horik D 142
Konings, Leonardus	Kerkstr. A 4
Korsten, Jacobus M. J.	Leveroij I 16
van Lier, Hendricus J. L.	Schoor H 25
van Loon, Jan	Staat A 191
Migchels, Joanna E.	Eind G 100

van Mierlo, Catharina	Horik D 114
Nies, Henricus	Hulsen G 51
v. Nieuwenhoven, Leonard	Hulsen G 50
v. Nieuwenhoven, Peter G.	Hulsen G 50
Pijnenburg, Peter J.	Staat A 198
Reemers, Petronella	Hoeven G 28
Rietjens, Anna	Kreijel F 17
Rietjens, Philomena E.	Nieuwstr. D 53
van Rosmalen, Cornelis	Woonschip
Saes, Joannes M. J.	Rosveld B 5
Schreurs, Jacobus W.	Ospel E 161
Sentjens, Josephus H. Th.	Eind G 91
Simons, Leonardus F.	Schansstr. F 77a
Timmermans, Leonardus	Hoeven G 48b
Veugen, Andreas H.	Nieuwstr. D 54
Veugen, Andries H.	Nieuwstr. D 57
Vossen, Franciscus H.	Kerkstr. A 67
Weekers, Peter W.	Staat A 244
v.d. Waarenburg, Gerard H.	Horik D 147
de Wit, Hubertina Th. P. Th.	Kreijel F 17
de Wit, Maria J.	Kreijel F 17
Zegveld, Antonius	Ospel E 81

Namenregister

(behorende bij de getypte Nederlandstalige versie van
"Kroniek van de grote wereldoorlog van het jaar 1939")

Door Stef Vossen (oudoomzegger, zoon van Harrie van Sjef Vossen)

Aale Frans (zie Frans Vossen)
Aale Wullem (zie Wullem Vossen)
Adriaans Zjefke (Klokke Zjefke), 23
Althorpe, 20
Appele Joan-ke, 2
Appele Zjef, 2
Appele Zjeng (Scheyven ?), 21

Baates Toon (zie Toon Caris)
Baeres Zjef, 27
Baetsen, 25
Bakkers Betje, 2
Bergh Ernest van den, 12, 13
Bert d'n Hoeb, 5
Bijlmakers Nandtje (Nandtje de Post), 12
Bille Tjeu, 29
Boefje, 31
Boene(n) Lowijke, 24, 29, 31
Bokges Baerke, 13, 23
Bomans Godfried, 26
Bongers Tjeu (Tjeu van 't Vlot), 23
Bongers To, 24
Bongers Zjef (zie Zjef Tullemans)
Boumans Zjeng, 19
Boute Baer (zie Baer Simons)
Boute Plien, 31
Boute Zjanet, 31
Briels Truj, 1
Broodere, 22
Brand (pastoor), 24
Buysten, 10

Cameron Lewis, 21, 32
Caris Toon (Baates Toon), 3, 23
Ceelen Thuem, 23
Chamberlain Neville, 1, 2
Churchill Winston, 2, 16
Craenen Zjang (Spoak Zjang), 24
Cox Car, 30

Daladier, 1
Dermon Sergeant Mc, 27
Deursen Pjaer van, 24
Diana, 20
Dikke Wullem, 2
Donschot Martinus van (Jan-Roes Merte), 19
Dreesen Drees (zie Drees Zegveld)

Fel, 20
Fons de Smid, 24
Franssen Zjef (Zjef van Loate Jangke), 23
Fred, 29
Frey Zjeng, 24

Gebbele Toontje, 24
 Geelkes Door (zie Door Vossen)
 Geelkes Thomas (zie Thomas Vossen)
 Geelkes Toemas van, 23
 Gerris Guul (Guul van Vesterke), 24
 Gertjes Harrie, 16
 Geussens Pierke (Geuze Pierke), 12
 Geussens Zjef, 12
 Goebbels (Kaffe Juupsje)
 Goedewaagen, 7
 Gooris Harrie, 24
 Gortz, 11
 Grimmont Pater Hans, 12, 13
 Gubbels Lambaer, 21
 Guul van Vesterke (zie Guul Gerris)

Haenen Jan (Jan van den Haan), 11
 Haenen To, 32
 Haeze Naard (zie Naard Linders)
 Hall, 21
 Hannes, 3
 Hannese Neerke (zie Neerke Janssen)
 Hangx, 20
 Hangx Tei, 1
 Harrie de Schuur (zie Harrie Moonen)
 Harrie de Smid, 19
 Heindriks, 16
 Heugten Wullem van, 27
 Hitler Adolf, 1, 12
 Hoane Tjeu, 19
 Hobus Fel, 14, 19, 20
 Hoeben Dien (van de Wetering), 3, 4
 Hoeben Driekske (van de Wetering), 4, 25
 Hoeben Drina (van de Wetering), 4, 6, 18, 20
 Hoeben Friedtje (Salmes Friedtje), 3, 5, 13, 15, 27
 Hoeben ? Harry van Salmes Friedtje, 5
 Hoeben Lei (van Salmes Friedtje), 16
 Hoeben Miet (van Salmes Friedtje), 16
 Hoeben-Puynen Cto, 4
 Hoof Nel, 1
 Hooks Tieske (zie Tieske Tullemans)
 Houappels Tjeu, 17
 Houtappels Bertha (gehuwd Smolenaers), 27
 Horyon Tijs, 20

Jan-Roes Merte (zie Martinus van Donschot)
 Janssen de Verver Toon, 19
 Janssen Frees, 5
 Janssens kapelaan, 12, 18, 23
 Janssen Neerke (Hannes Neerke), 5
 Janssen Toon, 24
 Jefferies, 21
 Joane Tjeu, 16
 Joeste Pietje (zie Pietje Willekens)
 Jonkers Korneel, 17
 Jonkers Neelis, 24

Kaan, 20

Kaffe Juupsje (Goebbels), 8
Kampers Nes, 24
Kan van der, 11
Keppels Frits (zie Frits Kneepkens)
Keppels Tieniske (zie Tieniske Saes)
Keusters Mies, 19
Kirkels (burgemeester), 25
Kirkels Zjef, 23
Klaver, 20
Klokke Per-Jan, 30
Klotjes Fried (zie Fried Saes)
Klusse Corneel (zie Corneel Vaes)
Klusse Jet (zie Jet Vaes)
Klusse Lei (zie Lei Vaes)
Klusse Tjeu (zie Tjeu Vaes)
Knapen, 32
Knapen Lies, 28
Knapen Petronella, 23
Knapen Thea, 28
Knapen Tienus (=Weevers Tienus), 1, 10, 18, 20, 25, 26
Knapen Tjeu (Rossels Tjeu), 32
Knapen Nelly, 28
Knapen To (moeder Vossen) Neele Tooke/Joeëste Too, 3, 4, 6, 14, 19, 21, 28, 31, 32
Knapen Zjef, 28
Kobus Kuch, 1
Konings Anne, 23
Konings Lei (Siemes Lei), 21, 23
Koolen Fientje, 28
Koolen Piet, 10
Koolen Tilly, 28
Koolen Zjang, 20
Kop van der, 31, 32
Koppe Tum, 26
Kneepkens Frits (Keppels Frits), 6
Krijn dr.Jos (pastoor), 3, 9, 22
Kuepers J.B., 3
Kuepers Lies, 30
Kuepers Tjeuke (kapelaan), 24
Kuepers Zjang (Wouters Zjang), 1

Laar Frans? van de, 11
Lages Willy, 19
Ledze Piet, 30
Leliendaal Johannes van, 1
Lemmens Mgr., 9, 13
Lenders, 20
Leopold (koning van België), 6
Linders Naard (Haeze Naard), 25
Linszen/Linsen Harrie, 9
Linsley, 21
Loon Jantje van, 23
Loon Teng van, 22
Louwes Ir., 15
Lumkes Pier, 19
Lumme Zjeng (zie J.Scheepers)
Luys, 22

Mackus Drees, 21
Mackus Piet, 9

Mejje Kueb (zie Jac.Rademakers)

Meulendijks H. (Driek), 3, 4

Mike (sergeant majoor), 21

Mina, 3

Mina van (Appele) Joan-ke, 2

Molotov, 8

Montgomery maarschalk, 32

Moonen Harrie (Harrie de Schuur), 2

Moonen Tienske, 5

Moors professor, 12

Mussolini, 7

Nandtje de Post (zie Nandtje Bijlmakers)

Nes van Koppe Tum, 26

Niek van den Hoeb, 16

Nies Hein, 19

Nijssen Graad, 24

Nobby, 29

Oalen Toem, 20

Obers Lei, 13

Obers (pastoor), 21

Pa Pinkelman, 26

Paas Per-Jan, 4, 13

Peepers Zjeng, 25

Peerlings? Lei, 31

Pepels, 18

Perkins, 21

Peters Siem, 25

Pierke, 30

Pijnenburg Pietje, 20, 23

Pius XI (paus), 1

Ploksaks Driek, 3

Poas de, 19

Poell, 18

Poell Baer, 21

Poell Zjaak, 24, 27

Poell Zjang, 19

Pruus Hein (zie Hein Nies)

Puynen Cto (van de Wetering), 4

Rademaker Jac.(Mejje Kueb), 21, 23

Reich van Siem, 20, 26

Reimers Driekske, 23

Rochels, 4

Roggeveen C., 22

Rooy Wiel van, 24

Rossels Zjang (Gubbuls), 21

Rossels Tjeu (zie Tjeu Knapen)

Rulkens (kapelaan), 19

Ruyter Michiel de, 6

Saes Fried (Klotjes Fried), 25, 26

Saes Truuke, 25

Saes Tieniske (Kleppels Tieniske), 23

Saes Zjaak, 23

Salmes Friedtje (zie Friedtje Hoeben)

Scheepers J. (Lumme Zjeng), 11, 16, 17, 25

Scheijven P.J., 3
 Schoor Coolen van 't, 23
 Schreurs Zjaak, 32
 Seys Inquart, 7
 Siemes Lei (zie Lei Konings)
 Simons Annemie, 28
 Simons Baer (Boute Baer), 4, 12, 31, 32
 Simons Josee, 28
 Simons Truus, 32
 Simons-Vossen An (zie An Vossen)
 Slaats Pier, 19
 Spierings Fons, 26
 Spierings Trae, 21
 Spoak Zjang (zie Zjang Craenen)
 Sprot (kapitein), 20, 21, 22, 32
 Stiene Zjang, 23
 Strijbos, 24

Teune Thuem (zie Thuem Ceelen)
 Timmermans, 25
 Tjeu van Corneeliske, 19
 Tjeu van Siem, 1
 Tjeu van 't Vlot (zie Tjeu Bongers)
 Tongerlo van, 24
 Tongerlo Pier van, 30
 Tullemans Tieske (Hooks Tieske), 14
 Tullemans Zjef (Bongers Zjef), 23

Vaes Corneel (Klusse Corneel), 6
 Vaes Cornelis/Cor, 6, 28
 Vaes Jet (Klusse Jet), 9, 28
 Vaes Lei (Klusse Lei), 1, 5, 6, 21, 25
 Vaes Piet, 28
 Vaes Tjeu (Klusse Tjeu), 29, 30
 Vaes Toos, 28
 Versteeg mevr., 6
 Ves van Koppe Tum (van Oeme Ties), 26
 Veugen Baarke, 27
 Vossen An, 4, 12, 31, 32
 Vossen Antoon, 1, 3, 4, 6, 10, 14, 21, 32
 Vossen Catharina, 28
 Vossen Dientje, 28
 Vossen Door (Geelkes Door), 18
 Vossen Dora, 4, 20
 Vossen Iedtje, 28
 Vossen Jozee, 28
 Vossen Josephus/Jos, 24, 28
 Vossen Fons (Joeëste Fons) schrijver
 Vossen Frans (Aale Frans), 11
 Vossen Harrie, 4, 7, 28, 30
 Vossen Harrie (van Tjeu), 28
 Vossen Harrie (van Zjef), 33
 Vossen Herman, 28
 Vossen Maria, 28
 Vossen-Hoeben Dien (zie Dien Hoeben)
 Vossen-Hoeben Drina (zie Drina Hoeben)
 Vossen-Knapen To (zie To Knapen)
 Vossen Lies, 4, 32
 Vossen Lowy, 4, 23, 28

Vossen Michel, 3, 4, 5, 14, 17, 26
Vossen Miet, 3, 4, 6, 9, 31, 32
Vossen Nel, 3, 4, 14, 21, 22, 32
Vossen Netje, 1, 3, 4, 5, 6, 21, 28, 29
Vossen Peter, 28
Vossen Piet (Joeëste Piet) vader, 1, 2, 4, 5, 14, 20, 25, 28
Vossen Piet (van Lowy), 28
Vossen Sjraa, 17, 28, 29
Vossen Stef, 33
Vossen Thoem/Toem, 4, 28
Vossen Thoemas, 28
Vossen Thomas (Geelkes Thomas), 18
Vossen Tjeu, 3, 4, 6, 18, 20, 21, 28
Vossen Tjeu (van Thoem), 28
Vossen Toos (van Harrie), 28
Vossen Toos (van Zjeng), 28
Vossen Wullem (Aale Wullem), 11
Vossen Zjef (Sjef), 3, 4
Vossen Zjeng (Sjeng), 3, 4, 9, 28
Vullers, 24

Waarenburg Graad van den, 27
Weevers Tienus (zie Tienus Knapen)
Weevers Tjeu, 22
Weevers Wullem, 23, 24
Weijnen Toon, 4
Wiel van Ciske, 24
Willekens Pietje (Joëste Pietje), 25
Wills (majoor), 22, 23
Winkelman (generaal), 5
Wouters Zjang (zie Zjang Kuepers)

Zegveld Drees (Dreesen Drees), 11, 20, 21, 22
Zjang van 't Breukske, 24
Zjang van Matjeuke, 24
Zjef van Loate Jangke (zie Zjef Franssen)

Familie Vossen (Joeëste later Joëste)

Stamhuis: Heysterstraat 13, Nederweert

Ouders : **Piet Vossen** (Peter Martinus)
alias: "Geelkes Piet" of "Piet oet dn Deeperik (voor huwelijk),
"Joëste Piet" (na huwelijk)
geboren: 05-07-1874
zoon van: Thomas Vossen en Petronella Mertens
overleden: 18-02-1954
gehuwd: 25-10-1899
To Knapen (Catharina Hubertina)
alias: "Neele Tooke" (voor huwelijk)
"Joëste To" (na huwelijk)
geboren: 05-07-1878
dochter van: Henricus Hubertus Knapen en Mathia van Heugten
overleden: 09-03-1962

Kinderen :

- 1 **Dora Vossen** geboren: 30-10-1899, overleden: 31-10-1982
gehuwd: 23-04-1930
Sjang Koolen geboren: 17-06-1902, overleden: 01-03-1964
weduwenaar van Maria Kuepers
uit dit huwelijk zoon: Cor
kinderen: Piet (1931), Mia (1932), Toos (1933), Lies (1934)
An (1935), Tum (1936), Sjef (1937), Tjeu (1939)
Wiel (1940), Tilly (1941), Fien (1943)
- 2 **Thomas Vossen** geboren: 02-10-1900, overleden: 10-10-1900
- 3 **Harrie Vossen** geboren: 10-09-1901, overleden: 13-06-1979
gehuwd: 22-10-1935
Lies Kuepers geboren: 15-08-1904, overleden: 22-12-1977
kinderen: Cor (1936), Piet (1938), Mien (1940), Sjra (1941)
Toos (1943), Joseph (1945), Joep (1946), Riek (1949)
- 4 **Thoëm Vossen** geboren: 03-08-1902, overleden: 09-03-1986
gehuwd: 12-04-1932
To Smeets geboren: 15-06-1904, overleden: 22-09-1958
Thoëm hertrouwt in 1959 met Drina Hoeben
weduwe van Tjeu Vossen
kinderen: Piet (1933), Mia (1934), Toos (1936), Lies (1937)
Cor (1939), José (1941), Ida (1941), Tjeu (1943), Gerard (1945)
- 5 **Sjef Vossen** geboren: 01-03-1904, overleden: 24-06-1937
(werd in 1937 na een kermisbezoek bij zus An door de bliksem
getroffen en overleed 4 dagen later in het ziekenhuis te Venlo)
gehuwd: 15-05-1931
Dien Hoeben geboren: 03-01-1908, overleden: 22-12-1972
hertrouwde in 1943 met Frans van Dijk
kinderen: Harrie (1932), Toos (1933), Marie-Thérèse (1934), Frans (1936)
José (23-09-1937, 3 maanden na het overlijden van vader Sjef)
- 6 **Nel Vossen** geboren: 23-07-1905, overleden: 14-04-1979

- 7 **Lowie Vossen** geboren: 23-11-1906, overleden: 20-06-1995
gehuwd: 17-04-1939
To Bongers geboren: 11-07-1915, overleden: 06-06-1983
kinderen: Tjeu (1940), Piet (1941), Herman (1943), Jos (1944), Thum (1946)
Harrie (1946), Jules (1948), Maria (1950), Hans (1952), Toos (1953)
Albert (1955, overl. 1958), Albert (1961)
- 8 **An Vossen** geboren: 14-01-1908, overleden: 17-09-1978
gehuwd: 02-05-1928
Bèr Simons geboren: 15-06-1897, overleden: 04-01-1964
kinderen: Truus (1929), Piet (1930), Toos (1931), Nellie (1933), Martien (1934)
Jozef (1936), Frans (1938), Doortje (1940), José (1941), Annemie (1943)
Paula (1945), Hans (1947), Marcel (1951)
- 9 **Tjeu Vossen** geboren: 17-12-1908, overleden: 30-07-1948
gehuwd: 03-06-1940
Drina Hoeben geboren: 29-12-1913, overleden: 21-11-1970
Drina hertrouwde in 1959 met Thoëm Vossen
kinderen: Peter (1941), Harrie (1942), Maria (1944), Jos (1945)
- 10 **Miet Vossen** geboren: 10-04-1910, overleden: 23-12-1990
Zuster Anne-Marie, Dominicanes van Bethanië
- 11 **Sjeng Vossen** geboren: 07-09-1911, overleden: 16-08-1993
gehuwd: 12-11-1941
Jet Vaes geboren: 09-05-1920
kinderen: Diny (1942), Toos (1944), Teja (1946), Truus (1948)
Gonny (1952), Tonny (1956)
- 12 **Lies Vossen** geboren: 05-02-1913, overleden: 14-04-1977
gehuwd: 20-05-1935
Tjeu Knapen geboren: 20-10-1909, overleden: 07-01-1987
kinderen: Wiel (1936), Mia (1937), Piet (1938), Toos (1940), Lies (1941)
Thea (1942), Sjef (1943), Nelly (1944), Jan (1946), Henk (1947)
Tjeu (1949), Rika (1950), N.N.(1952, dezelfde dag overleden),
Wilhelmien (1953), Paul (1954), Jack (1956), Carien (1958)
- 13 **Netje Vossen** geboren: 25-04-1915, overleden: 25-09-1994
gehuwd: 03-05-1939
Lei Vaes geboren: 06-02-1908, overleden: 20-12-1986
kinderen: Cor (1940), Piet (1942), Toos (1943), Dien (1945), Thom (1946)
Jan (1948), Jet (1949), Jeanne (1950), Wiek (1953), Henk (1955)
Ton (1957)
- 14 **Michel Vossen** geboren: 17-06-1917, overleden: 25-12-2000
gehuwd: 23-04-1952
Leen Janssen geboren: 09-04-1919, overleden: 23-01-2000
kinderen: Piet (1953), Michel (1954), Frans (1955), Jan (1956), Henk (1958)
Marjo (1959)
- 15 **Antoon Vossen** geboren: 16-11-1918, overleden: 14-06-1998
gehuwd: 27-04-1948
An Vaes geboren: 24-04-1922
kinderen: Diny (1949), Maria (1953), Peter (1956), Karin (1960)
- 16 **Fons Vossen** geboren: 02-06-1920, overleden: 26-04-2002
gehuwd: 27-07-1954
Riet Hermans geboren: 24-07-1927, overleden: 09-12-1989